

Bulletin slovenskej advokácie

POZVÁNKA

Slovenské dni práva
13. a 14. 10. 2016

NEPREHLIADNITE!

Súťaž
o najlepšiu esej

Nie je ujma ako škoda
(alebo keď gramatický výklad zákona nepostačuje)

Daňová kontrola
nadmerného odpočtu DPH
a „úrok z omeškania“

**K civilní odpověd-
nosti sportovců**
za sportovní úrazy
z hlediska aktuální rozho-
dovací praxe soudů ČR

Konanie vo veciach
zaistenia podľa
zákona č. 162/2015 Z. z.
s účinnosťou
od 1. júla 2016

AKTUÁLNE

- 2 **ROZHOVOR**
Priestor vidím menej v procesných pravidlách,
ale skôr v organizácii systému a práce na súdoch
- 4 **K NOVÝM KÓDEXOM**
Rekodifikácia civilného procesného práva: Zastúpenie
JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.
JUDr. Alexandra Kotrecová, PhD., LL.M.
JUDr. Anita Filová
- 9 XXII. Slovenské dni práva (POZVÁNKA)

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 10 Nie je ujma ako škoda
(alebo keď gramatický výklad zákona nepostačuje)
doc. JUDr. Anton Dulak, PhD.
- 16 Daňová kontrola nadmerného odpočtu
dane z pridanej hodnoty a „úrok z omeškania“
za neoprávnené zadržovanie peňažných prostriedkov
JUDr. Matúš Filo, PhD.
- 26 K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy
z hlediska aktuální rozhodovací praxe soudů České republiky
Mgr. Michal Králík, Ph.D.
- 34 Konanie vo veciach zaistenia podľa zák. č.162/2015 Z. z.
Správny súdny poriadok s účinnosťou od 1. júla 2016
JUDr. Sabína Hodoňová
- JUDIKATÚRA**
- 40 Miesto, kde došlo ku skutočnosti
zakladajúcej nárok na náhradu škody
- 42 K uplatneniu finančného zadostučinenia v konaní o ochranu
osobnosti bez súčasného uplatnenia morálnej satisfakcie

ADVOKÁCIA**SAK**

- 46 Zo zasadnutia predsedníctva SAK
- 47 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 47 Súťaž o najlepšiu esej
- 48 Výstava v Trnave priťahla študentov
- 49 Publikáčna súťaž *Bulletinu slovenskej advokácie*
- 50 Informácia o boji s pokútnictvom v právnych službách
- 51 Jesenné semináre advokátskych koncipientov
- 52 Povinnosť advokáta riadne a včas informovať klienta
- ZAHRANIČIE**
- 58 Povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť
- 60 O tom, či má program HELP zmysel alebo čo nám pripomínajú
Tom Hanks a Helen Mirren na tému advokát a ľudské práva
- 65 *Bulletin advokacie* prináša...
- 68 Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum (POZVÁNKA)
- 69 Chcete aj vy zažiť tzv. „AIJA spirit“?

ZAUJÍMAVOSTI**LITERATÚRA**

- 70 Významní slovenskí právnici z Liptova
JUDr. Peter Kerecman, PhD.
- 71 Významní právnici z Liptova
JUDr. Jozef Vozár

Milé kolegyně a kolegovia,

letné mesiace sú pre mnohých z nás obdobím zmierenia pracovného tempa, oddychu a možno aj priestor pre hlbšie filozofické úvahy, určité pozastavenie sa a zamyslenie, kam smerujeme. Obzvlášť my, právnici.

Často počúvame, že na Slovensku je veľký počet právnických fakúlt a veľa absolventov práva. Právo však bolo dlhé roky synonymom spravodlivosti, silnej morálnej hodnoty, ktorú rôzne generácie celé veky vysoko cenili a hľadali ako najvyššiu hodnotu v ľudskej spoločnosti. Používajúc elementárnu logiku musíme dospieť k záveru, že čím viac je v spoločnosti ľudí s odborným právnickým vzdelaním, tým väčšia je úcta a porozumenie k zákonu, ako cenným pilierom vytvárajúcim bezpečný priestor nielen pre najslabších a zraniteľných, a kto z nás niekedy takým nie je, ale pre celú spoločnosť. Možnosť spoľahnúť sa na fungujúce zákony vytvára priestor pohody, istoty a slobody jednotlivca.

Slovenská realita, v rozpore so spoľahlivým matematickým vzorcom a správne dosadenými veličinami, vedie k inému výsledku. Veľký počet právnikov nevedie k zvyšovaniu právneho povedomia vo všeobecnosti, nevedie k úcte k právu, zákonu a neposilňuje právny štát. Smutným faktom je, že práve právnici sú často lídrami v destabilizácii právneho štátu, zneužívajúcimi „znalosť“ zákonov na presadenie krátkodobých, individuálnych požiadaviek jednotlivcov alebo záujmových skupín a to bez ohľadu na následky, aké to prináša pre celok. Často práve právnici zabúdajú na to, že spoločenské vzťahy sú založené na dôvere v dodržiavanie pravidiel hry. Kupujeme si autá, do ktorých sme nemontovali brzdy a predsa dôverujeme, že ten, kto je za to zodpovedný si počínal v súlade s pravidlami hry a ich porušovanie nás nebude stáť život.

V tomto letnom čísle bulletinu sa spoločne zamyslíme nad témou pokútnictva – veľkým celospoločenským problémom, ktorý akoby nikto nemal záujem riešiť, hoci na Slovensku advokátska komora apelujúca na svoj etický kódex a povinnosti advokátov pri výkone svojho povolania, ktoré chránia klientov, dlhé roky upozorňuje. Bez preháňania je možné konštatovať, že sú to práve osoby s právnickým vzdelaním, ale bez elementárnej úcty k právu, ktoré sa v prvých línách živia jeho porušovaním alebo podporujú iných, aby tak konali. K svojim letným filozofickým úvahám môžeme pridať zamyslenie nad otázkou, či nebude niekde chyba vo vzdelávaní právnikov, keď sa po skončení právnických štúdií neváhajú živiť práve porušovaním práva.

Mgr. Viktória Hellenbart
podpredsedníčka SAK

K fotografii na obálke

Výstava Advokácia včera a dnes v Trnave

ROZHOVOR

Priestor vidím menej v procesných pravidlách, ale skôr v organizácii systému a práce na súdoch

V letnom čísle Bulletinu slovenskej advokácie sa zhovárame s podpredsedníčkou vlády a ministerkou spravodlivosti Slovenskej republiky doc. JUDr. Luciou Žitňanskou, PhD.

■ Výkonu funkcie ministerky spravodlivosti ste sa ujali už tretíkrát. S akými očakávaniami, plánmi a víziami? Čo považujete za svoje hlavné priority, nielen z politického, ale aj z odborného hľadiska? Je možné zvýšiť celkovú dôveryhodnosť justície prostredníctvom politických nástrojov, vrátane legislatívy?

Mojím hlavným cieľom zmien v justícii je celkom jednoznačne skrátenie doby konaní a tým, ale nielen tým, aj zvýšenie dôveryhodnosti justície.

Na to, aby ľudia túto dôveru znovu získali, musí vláda podať dobrý výkon. Tu vidím aj svoju úlohu v pozícii podpredsedníčky vlády a ministerky spravodlivosti podať dobrý výkon v tých oblastiach, za ktoré v tejto vláde zodpovedám. To znamená, pri príprave protikorupčných opatrení, ale aj pri dohliadaní na to, aby legislatívne pravidlá, ktoré sú už celkom dobre nastavené, boli naozaj dodržiavané, aby sa zvýšil a zlepšil prístup k spravodlivosti, no a napokon, aby sme vytvárali naozaj dobré podmienky a dobré zázemie na to, aby sa výkon súdov, výkon celého systému súdnictva zlepšil.

K tomu smerujú aj zmeny, ktoré sa nám už podarilo od môjho návratu do funkcie zrealizovať, alebo ktoré sa už nachádzajú v legislatívnom procese. Či už je to zmena pravidiel pri výbere sudcov, ktorá objektívizuje kritériá na hodnotenie uchádzačov o funkciu sudcu. Zmeny v exekučných konaniach a pri platobných rozkazoch, kde jedným z hlavných očakávaných prínosov je podstatné odbremenenie súdov od administratívnej agendy, ktorú nevyhnutne musia robiť súdy. Tie sa tak budú môcť venovať predovšetkým tomu, na čo sú určené, teda riešiť spory. Ďalším návrhom je zákon o registri partnerov verejného sektora, tzv. „protischránkový“ zákon. Cieľom je zvýšiť a sprísniť požiadavky a podmienky na partnerov zo súkromného sektora, s ktorými štát obchoduje. Z ďalších opatrení možno spomenúť riešenie oddĺženia fyzických osôb – tzv. osobný bankrot, ktorý je dnes pre väčšinu ľudí postihnutých exekúciou prakticky nedostupný. Chceme preto vytvoriť relatívne jednoduché konanie, relatívne rýchle konanie a konanie, s ktorým nebudú spojené vysoké náklady, pretože len vtedy to môže mať efekt. V procese

máme tiež novelu trestných kódexov, kde precizujeme ustanovenia týkajúce sa extrémistických a rasovo motivovaných trestných činov. V nastavenom tempe mám záujem pokračovať a s presadzovaním legislatívnych zmien, ale aj manažerskými opatreniami a dotiahnutím elektronizácie prispieť k zvyšovaniu vymožitelnosti práva na Slovensku.

■ **Donedávna ste aktívne pôsobili aj ako advokátka. Aký je Váš vzťah k tomuto povolaniu? Čím Vás obohacuje?**

Je všeobecne známe, že výkon advokátskeho povolania nikdy nepredstavoval moje hlavné povolanie. Táto činnosť bola pre mňa skôr obohatením o praktickú skúsenosť, ktorá bola vždy vzácna aj pre výkon mojich iných povolaní, či už ako vysokoškolskej učiteľky alebo vo verejnej funkcii.

■ **Aký je Váš názor na úroveň a efektívnosť výkonu advokátskej samosprávy v rámci Slovenskej advokátskej komory?**

Aj z odpovede na moju predchádzajúcu otázku je zrejmé, že ako advokátka som so Slovenskou advokátskou komorou prichádzala do styku málo. Z pozície verejnej funkcie vnímam advokátsku komoru ako cieľavedomého a efektívneho zástupcu záujmov advokátov.

■ **V čom vidíte priestor na zlepšenie, pokiaľ ide o verejné prezentovanie advokácie ako tradičného povolania?**

Myslím si, že advokátov nemožno oddeliť od ostatných právnických profesií a justičného systému ako takého. Takže, ak celú túto oblasť postihla ako keby kríza dôvery v inštitúcie, tak to dopadá v nejakej miere, či chceme alebo nie a či je to spravodlivé alebo nespravodlivé, na všetkých nás – právnikov. Čiže tá výzva, veľká výzva prinavrátiť dôveru v justičný systém ako taký, v rovnakej miere padá aj na advokátsky stav.

■ **Tento rok je (okrem iného) rokom rekodifikácie civilného procesného práva. Čo od týchto zásadných zmien očakávate v rámci bežnej súdnej a advokátskej praxe?**

Je to zmena. Ako každá zmena, aj táto si prejde prvou fázou, v rámci ktorej my všetci musíme akceptovať a naučiť sa používať nové procesné pravidlá. A zároveň tie očakávania boli nastavené tak, že táto zmena, tieto nové pravidlá, povedú k efektívnejším súdnym konaniam. Dúfam, že tento cieľ sa naplní. Dá sa očakávať, že súkromná sféra, teda advokáti, budú možno v prvej fáze o niečo pripravenejší a budú predstavovať akoby výzvu pre verejnú sféru, teda pre súdy, aby naozaj aj súdy efektívne pracovali s novým procesom, aby výsledkom boli naozaj efektívnejšie konania.

■ **O akých ďalších legislatívnych zmenách uvažujete, pokiaľ ide o zefektívnenie a zrýchlenie najmä civilného sporového konania?**

Pokiaľ ide o samotné procesné pravidlá, tam si trúfam na vyhodnotenie najskôr po roku. Ale to, čo podľa mojej mienky musíme spraviť, je zaoberať sa skôr systémovými zmenami, pokiaľ ide o manažment súdov, pokiaľ ide o jasné rozdelenie práce medzi sudcov a vyšších súdnymi úradníkmi, odbúrať zo súdov agendy, ktoré nemusia nevyhnutne vybavovať.

K tomu smerujú naše kroky v súvislosti so zmenou procesných pravidiel exekúcií – špecializovať jedno pracovisko na vybavovanie exekúcií po novom. Rovnako však elektronizovať justíciu ako takú. Čiže priestor dnes vidím menej v procesných pravidlách, ale skôr v organizácii systému a organizácii práce na súdoch.

■ **Aký je Váš odborný postoj k prebiehajúcej rekodifikácii Občianskeho zákonníka, resp. súkromného práva ako takého?**

Dohodla som sa s predsedníctvom Komisie pre rekodifikáciu súkromného práva, že pripraví základný pohľad na to, čo by mali znamenať zásadné zmeny v občianskom práve hmotnom oproti existujúcemu stavu. Aby sme vedeli, či potrebujeme meniť pôvodný legislatívny zámer alebo nie a aby sme vedeli aj realisticky ohodnotiť, koľko času potrebujeme na rekodifikáciu a nepochybne, aby sme aj vedeli, akým spôsobom musíme otvoriť verejnú diskusiu na túto tému. Lebo zmena občianskeho práva hmotného je v niečom iná ako zmena procesných pravidiel, a to niečo spočíva v tom, že občianske právo hmotné je aj otázka hodnotová, otázka hodnotového nastavenia spoločnosti a tým aj verejná diskusia k občianskemu právu hmotnému vyzerá inak a musí vyzeráť inak ako k procesným pravidlám. Ako túto diskusiu otvoríme a ako budeme ďalej pokračovať bude zrejmé po tom, čo predsedníctvo rekodifikačnej komisie predstaví hlavné zmeny oproti súčasnému stavu.

Nekorunovaný
kráľ
Justičného
paláca

Slovenská advokátska komora vydala o svojom členovi, nezabudnuteľnej postave slovenskej advokácie **JUDr. Jánovi Eugenovi Kováčovi** publikáciu, ktorá nadväzuje na doterajšiu edičnú činnosť zameranú na významné osobnosti advokátskeho života a práce na Slovensku v dávnejšej minulosti.

Kniha je k dispozícii v knižnici SAK.

Cena 9 eur

Kontakt pre objednávanie:

PhDr. Ondrišová, 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

K NOVÝM KÓDEXOM

Rekodifikácia civilného procesného práva: Zastúpenie

Vzhľadom na účinnosť nového Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku budú v rámci tejto rubriky dočasne uverejňované krátke príspevky, týkajúce sa niektorých zásadných zmien v procesných predpisoch, spolu so stručnou komparáciou pôvodnej a súčasnej právnej úpravy. Príspevky budú osobitne zamerané na otázky súvisiace s výkonom advokátskej praxe.

I. Civilný sporový poriadok – zastúpenie na základe splnomocnenia

Zastupovanie klientov v sporovom konaní patrí k tradičným a základným úkonom právnych služieb v rámci výkonu advokácie. Z daného hľadiska možno znalosť procesných pravidiel zastúpenia považovať u advokátov a advokátskych koncipientov za triviálnu nevyhnutnosť, takmer na úrovni *conditio sine qua non*.

Civilný sporový poriadok vychádza z osvedčenej normatívy svojich predchodcov a inštitút zastúpenia konštruje na stabilných teoretických východiskách civilnej procesualistiky, so snahou zakomponovať do praxe niektoré moderné a pragmatické prvky. Systematicky je problematika zastúpenia na základe splnomocnenia zaradená do piateho dieľu piatej hlavy prvej časti zákona, v rámci § 89 až § 92 CSP. Zastúpenie v sporovom konaní má naďalej charakter tzv. priameho zastúpenia, je bez obmedzenia dostupné každej sporovej strane, pričom právo konať v spore prostredníctvom zástupcu je garantované priamo v rámci základných princípov (čl. 13 CSP).

Inštitútu zastúpenia dominuje advokát, resp. zastúpenie sporovej strany advokátom. Tento prvok je v porovnaní s OSP podstatne výraznejší a prejavuje sa do značnej miery intenzívnejšie. Naďalej ostáva zachovaná možnosť strany zvoliť si tzv. všeobecného zástupcu, avšak s určitými obmedzeniami, ktorým je venovaný priestor nižšie. Špecifickú kategóriu zástupcov tvoria právnické osoby s osobitnými úlohami vo vzťahu k ochrane práv slabšej strany v konaniach podľa druhej hlavy tretej časti CSP, teda v spotrebiteľských,

antidiskriminačných a v individuálnych pracovnoprávných sporoch. Za podmienok vymedzených v § 5b ods. 3 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi v znení neskorších predpisov môže stranu zastupovať aj Centrum právnej pomoci.

Nezastúpenú sporovú stranu je súd v rámci všeobecnej poučovacej povinnosti podľa § 160 ods. 2 CSP vždy povinný poučiť o práve zvoliť si advokáta a o možnosti obrátiť sa na Centrum právnej pomoci.

Zvolenému zástupcovi udelí strana splnomocnenie. **Nový právny predpis evidentne mení pôvodnú terminológiu a pojem plnomocnenstvo nepoužíva. Splnomocnenie musí mať písomnú formu; udelenie splnomocnenia do zápisnice súdu CSP neumožňuje.** Zákon naďalej rozlišuje medzi tzv. procesným splnomocnením na celé konanie, ktoré nemožno obmedziť, a jednoduchým splnomocnením, ktoré oprávňuje splnomocnenca iba na určité úkony. **Advokátovi možno udeliť iba neobmedzené procesné splnomocnenie** (§ 92 ods. 1 CSP).

V súvislosti s výkonom advokácie je potrebné zdôrazniť, že CSP používa výlučne pojem advokát. Význam tohto slova však zahŕňa nielen advokáta ako fyzickú osobu, ale aj všetky druhy právnických osôb, prostredníctvom ktorých konkrétny advokát vykonáva advokáciu v zmysle § 12 ods. 1 ZoA (v. o. s., k. s., s. r. o.). Akékoľvek ustanovenie Civilného sporového poriadku o advokátovi sa bez obmedzenia vzťahuje na všetky formy výkonu advokácie podľa ZoA a interných predpisov Slovenskej advokátskej komory.

Nový procesný predpis výslovne zakazuje substitučné zastúpenie, pokiaľ osobitný zákon neustanovuje inak (§ 89 ods. 2 CSP). **To z pragmatického hľadiska znamená, že substitučné zastúpenie sa stáva advokátskym privilegiom, ktoré má svoj základ v § 16 ZoA.** Limitované je iba eventuálne vyjadrenou vôľou klienta, že so substitučným zastúpe-

ním advokátom alebo advokátskym koncipientom nesúhlasí (§ 16 ods. 3 ZoA). Súhlas klienta sa však na substitučné zastúpenie naďalej nevyžaduje.

V súvislosti so substitučným zastúpením advokáta je nevyhnutné venovať osobitnú pozornosť § 183 ods. 2 CSP, pokiaľ ide o dôvody odročenia pojednávania. Nová procesná úprava vychádza totiž zo sprísneného predpokladu, že okrem dôvodov, ktoré nastali krátko pred pojednávaním a okrem prípadu, ak advokát súdu preukáže, že klient odôvodnene trvá na osobnom zastúpení konkrétnym advokátom, možno od advokáta v sporovom konaní vždy spravodlivo žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom. To môže mať zásadné procesné dôsledky vo vzťahu k posúdeniu dôležitosti dôvodu na odročenie pojednávania podľa § 183 ods. 1 CSP.

V sporovom konaní ostáva zachovaná alternatíva plurality zástupcov sporovej strany, avšak s tým obmedzením, že **ak je zástupcom advokát, môže byť ďalším zástupcom už iba advokát** (§ 89 ods. 3 CSP). V prípade viacerých advokátov doručuje súd písomnosti tomu z nich, ktorého určí zastúpená strana; inak ktorémukoľvek z advokátov (§ 110 ods. 2 CSP). Ďalším obmedzením je zastúpenie spotrebiteľa v spotrebiteľskom spore právnickou osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, kde zákon pripúšťa iba jedného takto zvoleného zástupcu (§ 291 ods. 1 CSP). Kombinácie viacerých zástupcov jednej strany, ktoré nie sú v rozpore s uvedenými pravidlami, sú v zásade prípustné.

Aj v režime CSP musí byť povinne advokátom zastúpený dovolateľ, s výnimkou podľa § 429 ods. 2 CSP. Dôsledne je pritom normované, že dovolanie a iné podania dovolateľa musí písať advokát. O týchto povinnostiach poučí stranu v písomnom vyhotovení rozhodnutia už odvolací súd v zmysle § 393 ods. 1 CSP. Nedostatok povinného zastúpenia má bez ďalšieho za následok odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. e) CSP (ak nie sú splnené podmienky na aplikáciu § 436 ods. 1 CSP). Povinné zastúpenie protistrany dovolateľa zákon naďalej nevyžaduje.

Popri uvedenej forme povinného zastúpenia zavádza CSP na kauzálnom princípe (podľa predmetu konania) osobitnú kategóriu sporov s povinným zastúpením. Ide spolu o päť druhov súdnych sporov podľa § 90 ods. 1 CSP, v ktorých musia byť advokátom zastúpené obidve sporové strany. Výnimka z tohto povinného zastúpenia sa vzťahuje na fyzické osoby s vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa a na právnické osoby, ak za nich koná zamestnanec alebo člen s takýmto vzdelaním. V prípade nedostatku povinného zastúpenia advokátom určí súd na jeho odstránenie primeranú lehotu. Po jej márnom uplynutí sa na úkony nezastúpenej strany neprihliada (§ 90 ods. 2 CSP).

Na inštitút povinného zastúpenia nadväzuje § 91 CSP, ktorý rovnako na kauzálnom princípe vymedzuje pomerne rozsiahly okruh sporov, v ktorých je vylúčené tzv. laické zastúpenie. To znamená, že v sporoch podľa uvedeného ustanovenia (vrátane napr. sporov medzi podnikateľmi pri výkone ich podnikateľskej činnosti) sa pripúšťa iba zastúpenie osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie dru-

hého stupňa. Vo väčšine prípadov pôjde teda o advokáta, u ktorého musí byť táto podmienka splnená už v nadväznosti na § 3 ods. 1 písm. b) ZoA. V prípade odborne nespôsobi-
lého zástupcu rozhodne súd v zmysle § 89 ods. 2 CSP osobitným uznesením, že zastúpenie nepripúšťa. Proti tomuto uzneseniu nie je odvolanie prípustné. Ak takéto uznesenie súdu prvej inštancie vydá súdny úradník, je proti nemu prípustná sťažnosť v zmysle § 239 a nasl. CSP.

O tom, že zastúpenie nepripúšťa, rozhodne súd aj v prípade, ak zvolený zástupca – ktorý nie je advokátom – zjavne nie je spôsobilý na riadne zastupovanie z iných dôvodov (napr. procesná nespôsobilosť, konflikt záujmov, postulačná nedostatočnosť a pod.) alebo, ak ako zástupca vystupuje vo viacerých konaniach (tzv. pokútnictvo). V danej súvislosti je potrebné zdôrazniť, že podozrenie z pokútnictva je v súčasnosti možné pomerne jednoducho verifikovať prostredníctvom internetovej stránky Ministerstva spravodlivosti SR, v rámci funkcie vyhľadávania súdnych rozhodnutí, keďže údaje o osobe zástupcu sporovej strany nepodliehajú povinnému anonymizovaniu.

V súvislosti so skončením zastúpenia CSP výslovne ustanovuje, že odvolanie alebo výpoveď splnomocnenia sú voči súdu účinné vždy dňom, keď ich strana alebo zástupca súdu oznámili. Iným subjektom oznamuje tieto skutočnosti bezodkladne súd, pričom účinky nastávajú dňom takéhoto oznámenia, ak neboli dané skutočnosti notifikovaným osobám známe už skôr (§ 92 ods. 3 a 4 CSP).

Záverom treba upozorniť ešte na dve osobitné ustanovenia, pokiaľ ide o zastúpenie sporovej strany advokátom. V súlade s § 160 ods. 3 písm. b) CSP zbavuje existencia takéhoto zastúpenia súd všeobecnej poučovacej povinnosti. V spotrebiteľských sporoch má navyše zastúpenie spotrebiteľa advokátom za následok plnohodnotnú aplikáciu ustanovení o sudcovskej a zákonnej koncentrácii konania (§ 291 ods. 3 v nadv. na § 296 CSP).

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

II. Civilný mimosporový poriadok

Civilný mimosporový poriadok nezakotvuje samostatnú úpravu zastúpenia. Z toho dôvodu sa s poukazom na § 2 ods. 1 CMP primerane použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku. Vzhľadom na tieto skutočnosti platí ohľadne zastúpenia obdobne to, čo bolo uvedené pri vymedzení sporového konania.

Civilný sporový poriadok už nediferencuje medzi zákonným zastúpením, zastúpením na základe plnomocnenstva a zastúpením na základe rozhodnutia súdu. Diferencuje len zastúpenie na základe splnomocnenia, pričom zastúpenie na základe zákona sa v istej miere premietlo

do inštitútu procesného opatrovníctva. Zákonné zastúpenie a zastúpenie procesným opatrovníkom ustanoveným na základe rozhodnutia súdu predstavuje spôsoby riešenia nedostatku procesnej podmienky, a to nedostatku procesnej spôsobilosti.

S poukazom na osobitý okruh konaní v režime CMP tak nezameriame pozornosť na otázky zastúpenia ako takého, ale bližšie rozoberieme inštitút procesného opatrovníka v spojitosti s inštitútom kolízneho opatrovníka, ako osoby, ktorá v konaní zastupuje subjekty, ktoré nemajú plnú procesnú spôsobilosť. Priblížime tiež okruh subjektov, ktoré v konaniach podľa CMP majú špecifické postavenie, t. j. nie sú zástupcami konkrétneho účastníka konania, ale pre naplnenie účelu zákona vymedzuje CMP ich osobité postavenie.

Zástupca osoby, ktorá nemá plnú procesnú spôsobilosť: Podľa § 68 ods. 1 CSP v rozsahu, v akom nemá fyzická osoba spôsobilosť samostatne konať pred súdom, koná za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník. Z dikcie predmetného ustanovenia je zrejmé, že CSP nevymedzuje ako obligatórnu povinnosť, aby bola osoba, ktorá nemá plnú procesnú spôsobilosť, automaticky zastúpená zákonným zástupcom alebo procesným opatrovníkom, ale **zvažuje aj mieru rozumovej vyspelosti tohto subjektu.**

Toto všeobecné pravidlo je, v záujme ochrany účastníka konania, modifikované v § 9 CMP, aj keď by to jeho rozumová vyspelosť umožňovala (v rozsahu ktorej by mohol konať samostatne), môže súd rozhodnúť, aby zaňho konal zákonný zástupca alebo procesný opatrovník.

Ustanovenie § 69 CSP kreuje dôvody na ustanovenie procesného opatrovníka. **Procesný opatrovník zastupuje osobu, ktorá nemá plnú procesnú spôsobilosť v prípade, ak nemá zákonného zástupcu, zákonný zástupca nemôže za túto osobu konať alebo je nečinný.** V režime CMP pôjde najčastejšie o situácie, že zákonný zástupca nemôže konať za účastníka v dôsledku stretu záujmov (kolízie) (napr. v konaní vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, v dedičskom konaní, pri rozhodovaní o obmedzení spôsobilosti na právne úkony a pod.).

Okruh subjektov, t. j. kto môže byť procesným opatrovníkom, vymedzuje § 71 CSP. Sú nimi: a) blízka osoba, b) iná osoba z rodinného prostredia, ktorá je spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu, u ktorej je predpokladom, že bude konať v súlade so záujmami strany a súhlasí s ustanovením za opatrovníka, c) obec, v obvode ktorej mal účastník posledné miesto trvalého pobytu, d) súdny úradník. Predmetné ustanovenie sa pri rozhodovaní o ustanovení procesného opatrovníka použije primerane. CMP však na niektorých miestach odlišne vymedzuje, koho by mal súd ustanoviť za procesného opatrovníka.

V konaniach vo veciach starostlivosti súdu o maloletých je okruh osôb, ktoré možno ustanoviť za procesného opatrovníka vymedzený odlišne (§ 117 CMP). Ak je potrebné maloletému ustanoviť opatrovníka, súd prioritne ustanoví za procesného opatrovníka blízku osobu, u ktorej je predpoklad, že bude konať v záujme maloletého a s ustanovením súhlasí. Pokiaľ žiadna osoba z okruhu blízkych osôb

tento predpoklad nespĺňa, resp. by aj na jej strane existoval stret záujmov (kolízia), ustanoví súd za procesného opatrovníka orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Týmto postupom sa mení doterajšia automatizácia pri ustanovovaní orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately ako opatrovníka maloletému v prípade kolízie (kolízny opatrovník). **V intenciách hmotného práva je tento opatrovník kolíznym opatrovníkom (ZR), avšak v procesnom ponímaní má postavenie procesného opatrovníka.**

Naopak, v konaniach v statusových veciach fyzických osôb (napr. § 240 CMP) sa pri ustanovení procesného opatrovníka z hľadiska subjektu použije § 71 CSP.

Iné subjekty zúčastnené na konaní: V rámci OSP, ako jeden zo zástupcov, bolo zakotvené aj postavenie Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, ktoré mohli zastupovať maloletého a plnoletého účastníka vo veciach starostlivosti súdu o maloletých za podmienok podľa § 26 ods. 1 OSP, ak išlo o vec s medzinárodným prvkom.

V režime CMP sa významným spôsobom mení postavenie Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže s poukazom na § 12 ods. 1 CMP. **Súd môže pribrať Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže do konania ako osobitý subjekt.** Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže môže realizovať všetky úkony ako účastník konania, s výnimkou úkonov, ktoré môže uskutočniť len subjekt konkrétneho právneho vzťahu.

Popri Centre pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže môže byť do konania pribratý aj iný subjekt, napríklad detský ombudsman.

Dôverník účastníka v niektorých konaniach o statusových veciach fyzických osôb: V niektorých konaniach o statusových veciach fyzických osôb sa môžeme stretnúť so špecifickým subjektom, ktorého účasť v konaní môže navrhnúť osoba, o ktorej spôsobilosti na právne úkony sa koná. Tento subjekt má odlišné postavenie od zástupcu. V súlade s § 242 CMP osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, môže požiadať, aby sa zúčastňoval na konaní jej dôverník. Predmetný inštitút vyplýva z medzinárodnoprávných dokumentov, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Význam dôverníka spočíva prioritne v jeho prítomnosti na samotnom konaní, a nie až tak v jeho samotnom konaní v prejednávanej veci. Osoba dôverníka je subjektom, ktorého si zvolí samotný účastník, pričom jeho postavenie ako dôverníka určitého subjektu nie je podmienené rozhodnutím súdu.

Dôverník je prítomný na konaní na základe žiadosti účastníka konania, pričom takáto žiadosť môže byť realizovaná aj ústne do zápisnice. Dôverník teda vystupuje v pozícii akéhosi morálneho podporovateľa – osoby, v ktorej má účastník istotu alebo jej dôveruje. Je to osoba, ktorá je jej známa, s kým sa poradí, kto pozná jej návyky a pod. **Jej postavenie v konaní je skôr morálne ako procesné.** Týmto spôsobom sa posilňuje postavenie osoby, o ktorej statuse sa koná. Dôverníkom môže byť akákoľvek osoba plne spôsobilá na právne úkony. Nie je vylúčené, aby účastník požiadal aj o účasť viacerých dôverníkov v konaní.

Účasť dôverníka v konaní môže žiadať fyzická osoba v konaní o spôsobilosti na právne úkony podľa § 231 a nasl. CMP (§ 242 CMP), podľa § 252 a nasl. v konaní o prípustnosti prevzatia a držania v zdravotníckom zariadení (§ 259 CMP). Zdôrazňujeme, že dôverník nemá v konaní postavenie zástupcu, neprislúchajú mu procesné práva a povinnosti, nedoručujú sa mu rozhodnutia, nie je oprávnený podávať oprávnené prostriedky a ani realizovať úkony v mene účastníka konania.

JUDr. Alexandra Kotrecová, PhD., LL.M.

III. Správny súdny poriadok

Na účely právnej úpravy zastúpenia je potrebné rozlišovať zastúpenie v rámci konania pred správnym súdom (§ 49 – § 51 SSP), konania o kasačnej sťažnosti (§ 449 SSP) a konania o žalobe na obnovu konania (§ 479 SSP).

Zastúpenie v rámci konania pred správnym súdom je upravené v § 49 – § 52 SSP. Právna úprava zastúpenia žalobcu obsahovo nadväzuje na § 250a OSP. **V zmysle § 49**

ods. 1 SSP žalobcu musí v konaní pred správnym súdom zastupovať advokát, pokiaľ nemá sám, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý zaňho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (čo sa považuje za vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa zákon vymedzuje v § 489 SSP). Výnimky z tejto povinnosti zákon explicitne vymenúva v § 49 ods. 2 SSP, v zmysle ktorého žalobca nemusí byť zastúpený advokátom vo veciach, v ktorých je daná **vecná príslušnosť okresného súdu podľa § 12 SSP, v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. b) až e), g) a i) SSP** (správna žaloba vo veciach správneho trestania, v sociálnych veciach, vo veciach azylu zaistenia a administratívneho vyhostenia, žaloba proti nečinnosti orgánu verejnej správy, žaloba vo volebných veciach a žaloba vo veciach politických práv), **v konaní o správnej žalobe vo veciach slobodného prístupu k informáciám podľa osobitného zákona (zákon č. 211/2000 Z. z.), ako aj v konaní o správnej žalobe, ak je žalovaným Centrum právnej pomoci.**

Správny súdny poriadok v § 49 ods. 1 explicitne ustanovuje, že povinnosť zastúpenia sa vzťahuje aj na spísanie žaloby (žalobou sa rozumie aj správna žaloba). Táto podmienka konania je následne premietnutá do § 98 ods. 1 písm. f) SSP, v zmysle ktorého **správny súd uznesením odmietne žalobu, ak žalobca nebol pri jej spísaní zastúpený podľa § 49**

Advokácia v spomienkach advokátov

Predsedsníctvo SAK dáva do pozornosti všetkým advokátom, že v knižnici komory sú k dispozícii posledné výtlačky **representatívnej veľkoformátovej publikácie v tvrdej väzbe**, ktorá na vyše 300 stranách formou rozhovorov s kolegami advokátmi mapuje dianie v advokácii v časovom horizonte od začiatku 70. rokov minulého storočia až po dnešok.

Zvýhodnená cena pre advokátov 10 eur

Kontakt: PhDr. Ondrišová, tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

ods. 1 a § 50 SSP. Napriek tomu, že sa javí, že správny súd bude uznesením podľa citovaného ustanovenia automaticky odmietat žalobu, ak táto nebude spísaná advokátom, nie je tomu doslova tak. Je nepopierateľné, že v našom právnom poriadku sa uplatňuje zásada „neznalosť zákona neospredlňuje“ majúca svoj zákonný podklad v § 15 zákona č. 400/2015 Z. z. o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v zmysle ktorého *o všetkom, čo bolo v zbierke zákonov vyhlásené, sa má za to, že dňom vyhlásenia sa stalo známym každému, koho sa to týka.* V rámci správneho súdnictva však môže v súvislosti s podaním žaloby nastať veľká variabilita situácií. Napríklad, pri podaní žaloby (§ 49 ods. 1 SSP), z obsahu ktorej bude zrejmé, že bola spísaná advokátom alebo žalobcom s požadovaným právnickým vzdelaním, avšak ku ktorej len nebolo pripojené splnomocnenie podľa § 182 ods. 2 písm. a) SSP, resp. potvrdenie o vzdelaní podľa § 182 ods. 2 písm. b) SSP, by správny súd mal vyzvať žalobcu na ich doloženie v určenej lehote, pričom súčasťou výzvy by malo byť aj poučenie, že ak výzve nebude vyhovel, bude žaloba podľa § 98 ods. 1 písm. f) SSP odmietnutá.

V praxi však možno očakávať predovšetkým situácie, keď z podanej žaloby nebude vyplývať splnenie podmienok daných § 49 ods. 1 SSP. V takomto prípade by správny súd mal žalobcu súčasne poučiť o povinnosti byť právne zastúpený advokátom, ak sám (alebo jeho zamestnanec, či člen) nemá požadované právnické vzdelanie, pričom súčasťou poučenia by bolo aj upozornenie na povinnosť kvalifikovaného spísania žaloby, možnosť odmietnutia žaloby podľa § 98 ods. 1 písm. f) SSP a výzva na predloženie splnomocnenia, resp. potvrdenia o právnickom vzdelaní. V závislosti od aktivity žalobcu bude následne do úvahy prichádzať buď odmietnutie žaloby alebo pokračovanie v konaní, v ktorom sa za relevantnú bude považovať iba žaloba podaná v lehote ustanovenej SSP alebo osobitným predpisom. Inak povedané, **pokiaľ žalobca prostredníctvom advokáta doloží správne mu súdu žalobu až po uplynutí takejto lehoty, správny súd (s odkazom na koncentračnú zásadu) bude vychádzať z obsahu žaloby podanej do jej uplynutia s tým, že bude viazaný rozsahom a dôvodmi žaloby (§ 134 SSP),** pokiaľ zákon neustanovuje inak.

Rovnako so zastúpením žalobcu je potrebné upozorniť, že v prípade, ak žalobca pred podaním žaloby požiada o ustanovenie advokáta podľa zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z., tak v zmysle § 71 ods. 2 SSP, od podania takejto žiadosti do právoplatného rozhodnutia o nej neplynú lehoty ustanovené na podanie žaloby na správny súd.

V zmysle § 50 ods. 1 SSP **môže žalobcu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach zastupovať odborová organizácia za podmienky, že žalobca je jej členom.** Za odborovú organizáciu koná poverený zamestnanec alebo člen.

Taktiež v konaní o správnej žalobe vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia zákon umožňuje, aby žalobcu zastupovala mimovládna organizácia, ktorá cudzincom poskytuje právnu pomoc. Ak mimovládna organizácia zastupuje žalobcu, koná za ňu poverený zamestnanec alebo člen, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

Iné, ako už spomínané právnické osoby, môžu na základe splnomocnenia v konaní zastupovať účastníka v konaní, len ak tak ustanovuje osobitný predpis (§ 50 ods. 3 SSP). Ak si žalobca zvolí za zástupcu odborovú organizáciu alebo mimovládnu organizáciu, prípadne inú právnickú osobu, táto sa následne nemôže dať zastúpiť inou osobou (§ 50 ods. 4 SSP).

Podľa § 51 ods. 1 SSP má účastník konania a osoba zúčastnená na konaní možnosť si za svojho zástupcu zvoliť vždy advokáta, pričom § 49 ods. 1 tretia veta a ods. 3 SSP platia v tomto prípade obdobne. SSP zároveň účastníkovi konania a osobe zúčastnenej na konaní **umožňuje dať sa v konaní zastúpiť procesne spôsobilou fyzickou osobou** za podmienky, že táto má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa a zároveň je vo vzťahu k účastníkovi konania alebo osobe zúčastnenej na konaní blízkou osobou, pričom tento zástupca môže konať len osobne (§ 51 ods. 2 SSP). Správny súd má možnosť uznesením vydaným podľa § 51 ods. 3 SSP rozhodnúť, že takéto zastúpenie neprípúšťa, ak zástupca nie je spôsobilý na riadne zastupovanie alebo v prípade zistenia tzv. pokútnictva, teda stavu, ak zástupca vystupuje vo viacerých konaniach.

Na účely výkladu zastúpenia je dôležité upozorniť na vzťah medzi § 49 SSP, upravujúcim výlučne obligatórne zastúpenie žalobcu a výnimky z takejto zastúpenia, a § 51 SSP, ktorý pojednáva o zastúpení účastníka konania (vrátane žalobcu) a osoby zúčastnenej na konaní. Vyriešenie otázky, či v konkrétnom prípade zastúpenia žalobcu treba aplikovať § 49 SSP alebo prichádza do úvahy použitie § 51 SSP závisí od toho, či ide o konanie, v ktorom musí byť žalobca zastúpený advokátom podľa § 49 ods. 1 SSP alebo ide o konanie, v rámci ktorého zákon zastúpenie advokátom nevyžaduje (§ 49 ods. 2 SSP), pričom § 51 SSP sa vo vzťahu k žalobcovi použije práve v týchto prípadoch. Inak povedané, **v konaniach, v ktorých žalobca nemusí byť zastúpený advokátom, sa môže dať zastúpiť procesne spôsobilou fyzickou osobou, ktorá má požadované vzdelanie a je vo vzťahu k žalobcovi blízkou osobou.**

V rámci právnej úpravy zastúpenia sú v § 52 SSP ustanovené podmienky a postavenie tzv. spoločného zástupcu, ktorého ustanovenie v konaní má zrýchliť samotný priebeh konania.

Obdobne ako § 49 ods. 1 SSP aj **§ 449 ods. 1 SSP ustanovuje podmienky zastúpenia v konaní o kasačnej sťažnosti.** Vychádzajúc z § 449 SSP je zrejmé, že s výnimkou konaní podľa § 6 ods. 2 písm. c) a d) SSP (správna žaloba v sociálnych veciach a vo veciach azylu zaistenia a administratívneho vyhostenia) a konania o správnej žalobe, ak je žalovaným Centrum právnej pomoci, musí byť sťažovateľ

alebo opomenutý sťažovateľ zastúpený advokátom, s výnimkou prípadu, ak má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý zaňho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

Ustanovenie § 449 ods. 1 SSP vyžaduje na účely prípustnosti kasačnej sťažnosti jej spísanie advokátom, okrem prípadov vymedzených v § 449 ods. 2 SSP. Nesplnenie tejto podmienky má za následok odmietnutie kasačnej sťažnosti podľa § 459 písm. d) alebo e) SSP. Kasačný súd odmietne kasačnú sťažnosť podľa § 459 písm. d) SSP, ak sťažovateľ nebol v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom, vrátane spísania kasačnej sťažnosti advokátom, a zároveň bol riadne o tejto povinnosti poučený v rámci poučenia obsahnutého v napadnutom rozhodnutí správneho súdu podľa § 139 ods. 1 SSP.

Ak sťažovateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 449 SSP poučený, krajský súd podľa § 450 SSP vyzve sťažovateľa na odstránenie vád (touto vadou sa má na mysli absencia zastúpenia sťažovateľa advokátom) a súčasne ho poučí o následku ich neodstránenia v podobe odmietnutia kasačnej sťažnosti podľa § 459 písm. e) SSP. Tento postup sa primerane vzťahuje aj na opomenutého sťažovateľa, ktorý vzhľadom na skutočnosť, že nebol účastníkom konania, nemohol byť o povinnosti zastúpenia advokátom poučený.

V rámci konania o žalobe na obnovu konania musí byť žalobca podľa § 479 SSP zastúpený advokátom, pričom táto povinnosť neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý zaňho koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, pričom rovnako sa povinnosť zastúpenia vzťahuje aj na spísanie žaloby na obnovu konania.

JUDr. Anita Filová

XXII. Slovenské dni práva POZVÁNKA

Tradičná, v poradí už 22. konferencia,
ktorú organizuje Slovenská advokátska komora, sa uskutoční

13. a 14. októbra 2016

v konferenčných priestoroch hotela Devín v Bratislave

Tento rok sú nosnými témami konferencie
**Vybrané aplikačné problémy právneho režimu nehnuteľností,
Problémy aplikácie a interpretácie v práve
a Princíp *ultima ratio* v trestnom práve.**

Na konferenciu sa môžete prihlásiť prostredníctvom webového sídla Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk v sekcii *Vzdelávanie a podujatia/Zoznam podujatí*. Po prihlásení Vám bude doručená na Vašu e-mailovú adresu uvedenú v záväznej prihláške správa o zaregistrovaní so zálohovou faktúrou, ktorú treba uhradiť najneskôr do dátumu splatnosti.

Termín uzávierky prihlášok je 25. 9. 2016.

Kontakt na organizátora: Blanka Farkašová – oddelenie výchovy a vzdelávania SAK, farkasova@sak.sk, 02/20422747.

Účastnícky poplatok pre advokátov je 99 eur (vrátane DPH), ktorý zahŕňa účasť na podujatí, zborník, občerstvenie, obed vo štvrtok a recepciu. **Ubytovanie** si každý účastník zabezpečuje vo vlastnej réžii. Prihláška je záväzná. V prípade neúčasti SAK účastnícky poplatok nevracia, namiesto prihláseného účastníka sa však môže na konferencii zúčastniť kolega alebo kolegyňa.

Všetky informácie nájdete na webstránke Slovenskej advokátskej komory www.sak.sk.

Nie je ujma ako škoda (alebo, keď gramatický výklad zákona nepostačuje)

doc. JUDr. Anton Dulak, PhD.

Pre tých, ktorí sa zaoberajú interpretáciou a aplikáciou práva je dlhodobo zrejmé, že pre niektoré právne pojmy zákon neposkytuje dostatočné vymedzenie. Už to by mohlo postačovať na prijatie názoru, že obsah právnych pojmov nie je nemenný a že sa vývojom a zmenami v spoločnosti mení a dopĺňa. Osobitne, ak ide o pojem, ktorým sa vyjadruje právom reprobovaný zásah do života a zdravia človeka, do jeho osobnosti.

V priebehu niekoľkých mesiacov roku 2014 sa odborná verejnosť mohla oboznámiť s právnymi názormi dvoch súdov, ktoré na prvý pohľad vyznievajú protichodne. Najprv sa Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil v tom zmysle, že „...zo žiadneho ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia ... nemožno vyvodiť, že by sa v rámci odškodňovania bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia mal zohľadniť aj zásah do dôstojnosti, súkromia alebo rodinného života poškodeného.¹ Neskôr, v inej veci, Ústavný súd Slovenskej republiky potvrdil, že právny názor ktorým sa tvrdí, že prostredníctvom inštitútu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia dochádza aj k odškodneniu dôsledkov poškodenia zdravia aj v súkromnom a rodinnom živote je ústavne konformný a akceptovateľný.²

doc. JUDr. Anton Dulak, PhD.

je vysokoškolský pedagóg na Fakulte práva Janka Jesenského VŠD a bývalý predseda komisie pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka.

ako priami poškodení uplatňovali nároky na náhradu nemajetkovej ujmy, a to prostredníctvom ustanovení Občianskeho zákonníka o náhrade škody („ďalej OZ“), ustanovení zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nároky na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ. Ako v prvom prípade, aj vo veci sťažnosti prejednávanej Ústavným súdom sa žalobkyňa/sťažovateľka domáhala náhrady spôsobenej zásahom do osobnostných práv, konkrétne do práva na súkromný a rodinný život a práva na zdravie a telesnú integritu. Zásah do práva na zdravie a telesnú integritu odvodňovala tým, že v dôsledku dopravnej nehody bola práceneschopná, nevládna, odkázaná na pomoc iných, pričom mala byť zdravá, pretože je to jedno z najzákladnejších ľudských práv. V rámci náhrady nemajetkovej ujmy v oblasti súkromia a rodinného života poukazovala na situáciu a spôsob života v rodine, na príbuzenské a rodinné väzby, na svoju finančnú situáciu, ako aj na ďalšie okolnosti, ktoré zasiahli do jej života. Podľa žalobkyne, nebyť protiprávneho konania, žila by podstatne iným spôsobom. Napokon, peňažnú satisfakciu si žalobkyňa uplatňovala preto, lebo iné formy zadosťučinenia neprichádzali do úvahy.

Nemožno si nevsimnúť, že právny názor ústavného súdu sa výhradne zakladá na dôvodoch prevzatých z rozhodnutia odvolacieho súdu. Podľa ústavného súdu, „... dal krajský súd sťažov-

1 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR z 28. mája 2014, sp. zn. 7 Cdo 65/2013

2 Nález Ústavného súdu SR zo dňa 13. augusta 2014, sp. zn. I. ÚS 426/2014-31, dostupné na: portal.concourt.sk/SearchRozhodnutia/rozhod.do?urlpage=dokument&id_spi-su=552254 (4. 8. 2015).

3 V uznesení krajského súdu sa zrejme omylom uvádza „majetková ujma“. Vyplyva to aj zo skutočnosti, že v ďalšom texte sa už celkom jednoznačne dáva do protikladu „nemajetková ujma“ a škoda“.

4 Pozri napr. § 446, § 447, § 447a, § 447b, § 448, § 449.

5 Pozri § 415, § 444, § 445, § 447 ods. 2, § 449.

vateľke podrobnú, jasnú, zrozumiteľnú a zároveň ústavne akceptovateľnú odpoveď a postup krajského súdu sa považuje „... za ústavne akceptovateľný, výkladovo konzistentný a primerane argumentačne zdôvodnený.“ To znamená, že pre pochopenie právneho stanoviska ústavného súdu postačuje zaoberať sa argumentami, ktoré sú v rozhodnutiach prvostupňového a odvolacieho súdu. Ide predovšetkým o tvrdenia, ktoré vyústili do formulovania právneho názoru, že, „...oba nároky, ktoré uplatňuje žalobkyňa sú nárokmi nemajetkovej ujmy odškodňované podľa § 444 Občianskeho zákonníka. Právny poriadok Slovenskej republiky výslovne neupravuje iné druhy nemajetkovej ujmy. Z toho dôvodu nie je možné tieto zložky práva uplatňovať cez ochranu osobnosti...“ Uvedený záver sa opiera o tvrdenie vedľajšieho účastníka konania (poisťovne), argumentu, podľa ktorého „... aj keď je pravdou, že zákon (OZ – pozn. autor) nerozlišuje pojem „nemajetková³ ujma“ a „náhrada škody“, rozdiel medzi týmito pojmami spočíva v tom, že v Občianskom zákonníku sú osobitne pomenované a upravené a takisto je potrebné splniť určité podmienky na priznanie či nepriznanie nemajetkovej ujmy alebo náhrady škody.“ Sporným sa javí, ako je v Občianskom zákonníku a príslušných predpisoch upravená otázka náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej poškodením zdravia, pričom jedným z rozhodných znakov má byť pomenovanie „následku“ protiprávneho zásahu.

Hneď úvodom treba pripomenúť, že zvolený formálny prístup k interpretácii ustanovení právneho predpisu má svoje nedostatky. Predovšetkým, Občiansky zákonník sa nezaobera náhradou škody, na rozdiel napríklad od Obchodného zákonníka alebo Zákonníka práce. Podľa názvu príslušnej časti, Občiansky zákonník primárne upravuje „Zodpovednosť za škodu“ (pozri § 415 a nasl.). Spojenie „náhrada škody“ sa používa až pri úprave „Spoločných ustanovení o náhrade škody“, kde sa nachádza aj časť nazvaná „Spôsob a rozsah náhrady“. Túto ideologickú podstatu Občianskeho zákonníka formulovaného v 60-tych rokoch minulého storočia nemení ani fakt, že pravidlá týkajúce sa nárokov zo zodpovednosti za škodu sa po novele Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 404/2004 Z. z. Sa zmenili a v rámci „spôsobu a rozsahu náhrady“ sa dostali aj ustanovenia, ktoré upravujú nároky pri ujme na zdraví nie v režime súkromnoprávnej zodpovednosti, ale podľa predpisov o poistení.⁴

Ďalšia pripomienka sa týka snahy zásadne odlíšiť pojmy „nemajetková ujma“ a „škoda“ (na zdraví). Z pohľadu historicko-právneho nemožno prehliadať, že pre jazyk Občianskeho zákonníka je typickým skôr pojem „škoda“ ako pojem „ujma“. Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811 to napríklad vyjadril v § 1327 slovami „Nastane-li z tělesného poškození smrt ...“ a obdobné spojenie použil aj kódex z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Zb.). Aj súčasný Občiansky zákonník vo svojom pôvodnom znení upravoval „zodpovednosť za škodu“ a v jej rámci (len) „škodu na zdraví“ a „škodu na majetku“.⁵ Až po novelizácii Občianskeho zákonníka v roku 1991 (zákon č. 509/1991 Zb.) pribudli do Občianskeho zákonníka nové termíny, konkrétne „škoda na prírode“ a „škoda na životnom prostredí“ (§ 415), avšak bez toho, aby sa zmeny o novozavedených chránených statkov prejavili aj v ustanovení o spôsobe a rozsahu náhrady takejto škody.

Pojem „ujma“ sa do Občianskeho zákonníka prvýkrát zaviedol až v roku 1990, prijatím zákona č. 87/1990 Zb., a to výhradne v spojení nemajetková ujma. Pôvodne sa tento termín objavil v časti o ochrane osobnosti (§ 13 ods. 2), neskôr našiel svoje miesto aj v šiestej časti pri úprave nárokov zo zodpovednosti za škodu, vo vzťahu k škode spôsobenej trestným činom korupcie (§ 442 ods. 2) a pri porušení alebo ohrození práva duševného vlastníctva (§ 442a ods. 1).

Pre úplnosť treba dodať, že právny poriadok Slovenskej republiky rozoznáva aj ďalšie pomenovania škody/ujmy. Zákonník práce (zákon č. 311/2001 Zb.), napríklad rozlišuje „poškodenie zdravia“ (§ 195) a „vecnú škodu“ (§ 198 ods. 1 písm. d.). Obchodný zákonník (zákon č. 513/1991 Zb.) upravuje povinnosť nahradiť škodu (§ 373 a nasl.), ktorou sa rozumie skutočná škoda a ušlý zisk (§ 379). Škodou je však aj iná ujma, ktoré vznikla poškodenej strane tým, že musela vynaložiť náklady v dôsledku porušenia povinnosti druhej strany (§ 380). Okrem tohto jediného prípadu (kde sa navyše ten, kto utrpel takúto ujmu nazýva „poškodený“) sa Obchodný zákonník použitiu slova „ujma“ vyhýba.

Škodou, ako protiprávnym následkom sa zaoberajú aj verejnoprávne predpisy. Trestný zákon (zákon č. 300/2005 Z. z.) napríklad rozlišuje „ujmu na zdraví“ a „škodu“, pričom, ako sa tu uvádza, ujma na zdraví sa vzťahuje na poškodenie zdravia (§ 123 ods. 1), ublíženie na zdraví (§ 123 ods. 2) a aj na poruchu zdravia (§ 123 ods. 4). Osobitým je vymedzenie škody. Legálna definícia pod škodu zahŕňa ujmu na majetku, reálny úbytok na majetku alebo na právach, ale aj inú ujmu, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou je aj získanie

prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom. Trestný zákon užíva aj pojem „ekologická ujma“⁶ a tiež pojem „ujma na životnom prostredí“ „ujma spôsobená na chránených druhoch živočíchov a rastlín“, „ujma na exemplároch a drevinách“, „škodu na pamiatkovo chránených veciach alebo veciach majúcich historickú, umeleckú alebo vedeckú hodnotu“ (§ 126 ods. 2).

Aj ďalší predpis – Trestný poriadok (zákon č. 301/2005 Z. z.) sa v pojmoch rozchádza s Občianskym zákonníkom. Poškodeného pre svoje účely definuje ako osobu, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda. Poškodeným je aj ten, komu sa porušili zákonom chránené práva alebo slobody (§ 46). Je otáznym, či odlišnú terminológiu možno rozumne zdôvodniť, keďže samotná judikatúra z tejto oblasti zdôrazňuje totožnosť pojmov „škoda“ a „majetková škoda“. Aj inštitút „morálnej škody“⁷ neprináša (okrem terminologického zmätku) zrejme nič nové, keďže podľa teórie trestného práva, pojem „morálna škoda“, treba vykladať v súlade s výkladom pojmu „nemajetková ujma“.⁸

Pohľad na právnu terminológiu použitú v rôznych právnych predpisoch dáva predstavu o tom, že v otázke pomenovania následku pri ublížení na zdraví právny poriadok nepoužíva rovnaký právny jazyk a až na malé výnimky, použité termíny ani legálne nevymedzuje. Za predpokladu, že slovom ujma sa vo všeobecnosti označuje nežiadúci následok deliktu, potom je zrejme len to, že pre ujmu na majetku/veci sa v súkromnoprávných predpisoch ustálilo označenie „škoda na veci“, resp. „vecná škoda“ a v literatúre označovaná aj ako „majetková – hmotná“⁹ škoda. Z významu používania pojmu „škoda“ v Občianskom zákonníku vychádzal aj Š. Luby; na základe rozboru dospel k záveru, že škodu je len ujma, ktorá nastala (prejavuje sa) v majetkovej sfére poškodeného a je objektívne vyjadriteľná všeobecným ekvivalentom, t. j. peniazmi“. K vymedzeniu škody ako ... „zníženie majetku poškodeného ... ktoré sa dá reparovať peniazmi“ sa postavila aj súdna prax (R 55/1971), a toto stanovisko je zaužívané dodnes. Ešte treba dodať, že škoda na veci sa nestotožňuje so skutočnou škodou.¹⁰

Ak ide o inú než majetkovú ujmu, zaužívalo sa pomenovanie „ujma“, a to bez ohľadu na to, že príslušné právne predpisy (OZ) takúto ujmu systematicky upravujú v rámci spoločných ustanovení „o náhrade škody“, kde sú na jednom mieste upravené nároky tak majetkovej ako aj nemajetkovej povahy. Na tomto mieste sa napr. bolestné podriaďuje pod škodu, rovnako ako ohrozenie alebo porušenie práva duševného vlastníctva, ktoré sa už výslovne označuje ako „ujma“. Terminologická nejednotnosť v súčasnom práve¹¹ tak navodzuje otázku, do akej miery je pri interpretácii právneho predpisu dôležitým zákonné pomenovanie (ujma alebo škoda), keďže rozlišovanie medzi náhradou škody alebo náhradou ujmy dostáva zrejmy zmysel až vtedy, keď sa určí ich obsah. Prijateľnou je tak cesta analýzy a interpretácie tých ustanovení, ktorými sa upravuje rozsah nahradzovanej ujmy/škody.

V úvode spomínaný nález Ústavného súdu SR preberá tvrdenie, že je rozdiel medzi „náhradou škody“ a „nemajetkovou ujmu“ a že zodpovednosť za škodu a nemajetková ujma nie sú totožné pojmy, pretože sú upravené odlišne.¹² Súhlasit' možno len s tým, že Občiansky zákonník systematicky naozaj oddeľuje nápravu nemajetkovej ujmy pri zásahu do osobnostných práv, pri (ohrození) porušení práv spätých s človekom a ujmu vo forme bolestného alebo sťaženia spoločenského uplatnenia, ak sa posudzuje zodpovednosť za škodu. Z toho samotného však nemožno jednoznačne vyvodit', že ak sa niekomu ublížilo na zdraví, tak sú jeho nároky vyčerpané ustanoveniami o zodpovednosti za škodu a vylučujú sa iné nároky podľa ustanovení o ochrane osobnosti. Z Občianskeho zákonníka je zrejme, že pripúšťa, aby sa nezávisle, popri sebe uplatňovali viaceré nároky, ktoré boli spáchané jedným skutkom. Je to tak v prípade úpravy zodpovednosti za škodu, ako aj v prípade zásahu do osobnostných práv. V prípade ochrany osobnosti, § 16 OZ výslovne pripúšťa, že neoprávneným zásahom do ochrany osobnosti môže vzniknúť aj škoda. Ak sa teda jedným skutkom (uno actu) spôsobila nemajetková ujma na osobnostných právach a zároveň aj vecná škoda, zákon zdôrazňuje, že tieto dva osobitné nároky sa vzájomne nevylučujú a ani nevyčerpávajú. Ustanovenie § 16 sa tak vníma len ako osobitná skutková podstata škody spôsobenej zásahom do osobnostného práva, inak sa význam tohto ustanovenia spochybňuje.¹³

Aj keď v časti o zodpovednosti za škodu sa obdobný odkaz nenachádza, neznamená to, že uplatnenie práva na náhradu ujmy podľa § 444 OZ automaticky vylučuje nároky vyplývajúce zo zásahu do osobnostných práv. Inými slovami, v platnom práve neexistuje dôvod spochybňovať, že popri finančnom odškodnení nemajetkovej ujmy spôsobenej na zdraví (náhrada bolestného a náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia) sa pripúšťa aj uplatnenie nároku na náhradu

6 Rozdiel medzi pojmami „ekologická ujma“ a „škoda“ sa vysvetľuje tým, že ekologická ujma ako strata alebo oslabenie prirodzených funkcií ekosystému a jej číselná kvantifikácia je v mnohých ohľadoch komplikovaná až nemožná. Na podklade tohto rozlišovania sa postupne zaužívalo, že ekonomická škoda sa nahrádza, zatiaľ čo ekologická ujma sa napravuje. (Pozri napr. Damohorský, M.: Ekologická ujma – nový pojem nášho právneho rádu. PPr. 1994, číslo 5, s. 249).

7 Pojem morálna škoda sa nachádza aj v zákone č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi.

8 Minárik Š. a kol.: Trestný poriadok – Stručný komentár. Iura Edition, 2006, s. 731.

9 R 55/1971, s. 152 – 153: Pojem „hmotná škoda“ nie je pojmom občianskeho zákonníka (ani zákonníka práce). Podľa súdu, právna teória užíva tento termín pre označenie škody na majetku (na hmotných statkoch) a v podstate nie je obsahový rozdiel medzi pojmami „škoda“ (ako predpokladom občianskoprávnej zodpovednosti za škodu) a „hmotná škoda“.

10 Dulak, A. K § 442. IN: Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol.: Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

11 Nový občiansky zákonník v Českej republike uprednostnil termín „ublíženie na zdraví“ (§ 2958). Toto ustanovenie sa nachádza v rámci pododdielu „Náhrada pri ujme na prirodzených právach človeka“ (§ 2956).

Nový kódex terminologicky odlišuje „škodu“ a „nemajetkovú ujmu“ a ďalej preukazuje, že ak sa zákon zaoberá povinnosťou nahradiť škodu (§ 2909 a nasl.) a ustanovuje spoločné pravidlá o „spôsobe a rozsahu náhrady“ (§ 2951), tak má na mysli nahradiť škodu na majetku, ktorú nazýva „škodou“ a inú než majetkovú škodu, ktorú nazýva „ujmou“.

- 12 Pozri napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 168/2009
- 13 Eliáš, K. a kolektív: Občiansky zákoník – Veľký akademický komentár, 1. svazek. Linde Praha, a. s., 2008, s. 170.
- 14 Pozri napr. Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 4. 5. 2005, sp. zn. 16/04, uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007, rozhodnutie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010.
- 15 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR z 28. mája 2014, sp. zn. 7 Cdo 65/2013
- 16 Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 4. 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 podľa ktorého „medzi týmito dvomi pojmami nie je ani obsahová a ani pojmová blízkosť. Úplne rozdielna je ich podstata ako aj účel, ktorému tieto dva inštitúty majú slúžiť. Rovnako je odlišný aj gramatický význam týchto použitých slovných spojení. Blízkosť týchto pojmov nenasvedčuje ani ich systematické zaradenie ...“
- 17 Pozri Rozhodnutie Krajského súdu v Žiline zo dňa 13. novembra 2008, sp. zn. 10 Co 118/2008.
- 18 Rozsudok Krajského súdu v Žiline, sp. zn. (Rc) 5 Cdo 196/2009. Podobne rozsudok Krajského súdu v Nitre, sp. zn. 9 Co/330/2012.

nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do osobnostných práv. Na rozdiel od minulosti sú prípady takto uplatňovaných práv pomerne časté a je pochopiteľné, že k nim súdna prax zaujala právny postoj.

Z pohľadu viacerých súdnych rozhodnutí je takmer jednoznačné, že súdy považujú právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ a nároky na náhradu škody na zdraví za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia podľa § 444 ods. 1 OZ (alebo podľa Zákonníka práce) za samostatné právne prostriedky ochrany fyzickej osoby).¹⁴ Pokiaľ ide o vzájomný vzťah obidvoch nárokov, súdna prax stabilizovala, že ide o nároky, ktoré sa navzájom nevylučujú,¹⁵ práve naopak, tieto inštitúty sú vzájomne prepojené. Z takéhoto prevažujúceho názoru vybočuje postoj Najvyššieho súdu SR vyjadrený v rozhodnutí z roku 2011.¹⁶

Podľa jedného názoru, právo na náhradu škody na zdraví je vo vzťahu k právu na ochranu osobnosti špeciálnym právnym inštitútom.¹⁷ To znamená, že nárok na nemajetkovú ujmu prostredníctvom ochrany osobnosti prichádza do úvahy len v prípade, že škodu na zdraví (za zásah do telesnej a duševnej integrity) nemožno nahradiť vôbec alebo len v neúplnom rozsahu.¹⁸ Požadovaným rozsahom mohlo byť porovnanie, či by súd v prípade náhrady citovej ujmy podľa § 13 ods. 2 rozhodol o vyššom jednorázovom odškodnení, než podľa § 444.¹⁹ Podľa tohto názoru, nápravu zásahu do osobnostných práv treba prioritne riešiť v rámci využitia inštitútu náhrady škody na zdraví v zmysle § 420 ods. 1 v spojení s § 444 OZ. Priame odškodnenie na zdraví prostredníctvom inštitútov ochrany osobnosti by sa rovnalo obchádzaniu zákona.

Názor, že uplatnenie nároku z práva na ochranu osobnosti supluje, resp. dopĺňa a rozširuje rozsah náhrady škody podľa § 420 a nasl. OZ považujú niektorí za mylný. Argumentujú tým, že zo žiadneho predpisu nevyplýva povinnosť žalobcu žalovať najprv nároky na náhradu škody na zdraví a až následne nároky na ochranu osobnosti.²⁰ Pri zdôvodňovaní takéhoto stanoviska sa pripomína mnohopočetnosť prejavov jednotlivých stránok ľudskej osobnosti fyzickej osoby, ktorému zodpovedá aj mysliteľne široké spektrum možných zásahov proti niektorej z týchto zložiek osobnosti. Výsledkom takéhoto prístupu je záver, že tak v prípade nároku podľa § 11 a nasl., ako aj § 444 OZ „...se jedná o zcela svébytné a samostatné nároky podmínené rozrůzněnou sférou ochrany, kterou poskytuje občanský zákoník“.²¹

Právna prax ani teória nezdieľa právny názor o samostatnosti nárokov konštantne a bez pochybnosti. Problematickým sa javí, že práva zo zodpovednosti za škodu a z porušenia osobnostných práv si najmä v čiastkových nárokoch na odškodnenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia navzájom konkurujú, lebo sú hodnotené na základe sčasti totožných a sčasti veľmi príbuzných skutkových tvrdení.²² Poukazuje sa tiež, že nesystematické navyšovanie nárokov, ktoré vznikli v podobe bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia cestou prostriedkov ochrany osobnosti nie je prípustné ani účelné, lebo je porušením princípu proporcionality ... ku ktorému by viedlo prípadné duplicitné ohodnotenie a odškodnenie ujmy.²³ Z tohto dôvodu sa oprávnené požaduje, aby žalobca poskytol súdu také skutkové tvrdenia k následkom zásahu, aby bolo možné odlišiť práva a nároky zo zodpovednosti za škodu a zo zodpovednosti za porušenie osobnostných práv. Úspešnosť takého postupu teda vylučuje, ak by žalobca odôvodňoval svoj nárok na podklade totožných skutkových tvrdení ako v žalobe na náhradu škody a nepreukázal „previs“ nároku na ochranu osobnosti nad nárokmi z titulu náhrady škody. Nie je pritom v rozpore s procesným právom, ak súd vedie žalobcu, aby poskytol také rozhodné tvrdenia, ktoré takýto previs preukazujú.²⁴ Z pohľadu uplatneného nároku treba pripomenúť, že právna kvalifikácia nároku žalobcom uplatneného nároku nie je pre súd záväzná, pretože právne posúdenie veci podľa predpisov hmotného práva prináleží sudcovi.²⁵

Z uvedeného vyplýva, že na posúdenie oprávnenosti náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy nepostačuje formálny výklad ustanovení Občianskeho zákonníka, v ktorom chýba vyjadrenie účelu náhrady škody, obvykle vo forme výpočtu „chránených statkov“. Príkladom je Všeobecný občiansky zákonník z roku 1811, ktorý definoval objekt chránených statkov v § 1293 všeobecne „majetkom, právami alebo osobou“.²⁶ Obdobne a ešte dôslednejší prístup možno nájsť v nemeckom Občianskom zákonníku (BGB). Zatiaľ čo § 249 (Art und Umfang des Schadensersatzes) vymedzuje objekt spôsobilý škody, § 823 ods. 1 (Schadensersatzpflicht) tento objekt konkretizuje tým spôsobom, že výslovne zmieňuje život, telo, zdravie, slobodu, vlastníctvo či iné práva.²⁷

Ďalším dôvodom proti čisto gramatickému výkladu inštitútov je skutočnosť, že rozlišovanie náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy je v zákone nedôsledné. Je to dané tým, že Ob-

čiansky zákonník vo svojej druhej hlave s názvom „Zodpovednosť za škodu“ a pod rubrikou „Spôsob a rozsah náhrady“ nesystematicky upravuje aj nároky, ktoré sa týkajú náhrady ujmy nie majetkovej povahy. Uvedomenie si tejto nesystematičnosti viedlo dokonca k tomu, že na úrovni rozhodovania ústavného súdu došlo k pomenovaniu nemajetkových nárokov podľa § 444 spojením „náhrada škody za nemateriálnu ujmu“.²⁸

Ostáva pochybným, či pri stave de lege lata akékoľvek nové pomenovanie (skupiny) nemajetkových nárokov nevnaša do problematiky len viac zmätku. Napriek tomu sa prijíma, že ústavný súd týmto vyjadril postoj, že pomenovanie nároku je samo osebe nepodstatné; podstatnou je naopak totožnosť skutku, osôb aj uplatnených nárokov na náhradu.²⁹ Navyše je vyjadrením zámeru prepojiť obidve oblasti práva, nadväzujúc na obdobnú myšlienku obsiahnutú v článku 2:101 Princípov európskeho deliktneho práva (PETL). Podľa týchto doktrínálnych prístupov, z ktorých napríklad vychádza aj pracovný návrh nového Občianskeho zákonníka z roku 2015³⁰ sa škodou rozumie majetková alebo nemajetková ujma na zákonom chránenom záujme. Takéto vymedzenie škody je vlastné aj existujúcemu európskemu právu.³¹

Do prijatia legislatívnych zmien zostáva cesta „extenzívnej interpretácii pojmu škoda“, pri ktorej nemožno opomínať účel a zmysel právnych predpisov. Aj tu platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie a musí odchyliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod.³² Za obdobný prístup, tzv. „tvorivej interpretácie“ príslušných ustanovení právneho predpisu sa prihovára aj sudkyňa Ústavného súdu ČR, doktorka Wagnerová. Ponímané jej slovami: „...Soudce se přitom musí zdržet libovůle; jeho rozhodnutí musí spočívat na racionální argumentaci, musí z něj musí být zřejmé, že psaný zákon neplní svou funkci spočívající ve spravedlivém vyřešení právního problému. Soudcovské rozhodnutí tak vyplňuje mezeru v zákoně podle měřítek praktického rozumu a „podle fundovaných všeobecných představ o spravedlnosti panujících ve společnosti“.³³

RESUMÉ

Nie je ujma ako škoda (alebo, keď gramatický výklad zákona nepostačuje)

Pri náhrade ujmy spôsobenej na zdraví je pomerne častým javom, že poškodený uplatňuje právo na náhradu nielen podľa ustanovení o zodpovednosti za škodu, ale aj podľa ustanovení o ochrane osobnosti. Keďže rozhodovanie o náhrade ujmy podľa § 13 ods. 2 OZ poskytuje širší priestor na posúdenie okolností konkrétneho prípadu je nesmierne dôležité, akú argumentáciu použijú sporné strany. Príspevok reaguje na vývoj z jedného roka, keď Najvyšší súd SR a Ústavný súd SR k podobnej veci vydali na prvý pohľad rozdielne stanoviská. Článok si všíma dôvody rozhodnutia, osobitne vo vzťahu k interpretácii pojmov „nemajetková ujma“ a „náhrada škody“.

SUMMARY

Harm Is Not the Same as Damage

(Or, When Grammatical Interpretation of the Law Does Not Suffice)

When claiming compensation for bodily harm, the aggrieved parties quite frequently claim compensation not only under relevant provisions on liability for loss or damage, but also under relevant provisions which govern and regulate protection of personality. Due to the fact the decision-making on compensation for harm under Sec. 13(2) of the Civil Code allows greater flexibility to consider circumstances of a specific case, argumentation of the parties to a lawsuit is of the utmost importance. The author points out that the Slovak Supreme Court and the Slovak Constitutional Court within one year made at first sight different decisions in similar matters. The article deals with the reasons for these decisions, specifically as regards interpretation of the terms „non-material harm“ and „compensation for damage“.

- 19 Riešenie je navrhované v odlišnom stanovisku sudcov S. Balíka a M. Výborného k právnemu stanovisku v náleze Ústavného súdu ČR, sp. zn. 16/04.
- 20 Takéto uplatnenie nároku sa niekedy nazýva ako „skrytá žaloba o náhradu škody“.
- 21 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.
- 22 Uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 14. 5. 2008, sp. zn. 1Co 201/2007.
- 23 Uznesenie Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 14. 5. 2008, sp. zn. 1Co 201/2007.
- 24 Pozri rozsudok Vrchného súdu v Olomouci zo dňa 5. 5. 2010, sp. zn. 1 Co 2/2010.
- 25 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 23. 1. 2002, sp. zn. 25 Cdo 64, či nález Ústavného súdu ČR zo dňa 12. 5. 2009, sp. zn. I. ÚS 343/09).
- 26 Ustanovenie § § 1293 zákona č. 946/1811 Sb. zák. súd. v znení účinnom od 1. 1. 1917: Škodou nazýva se každá újma, která byla někomu učiněna na jmění, právech anebo jeho osobě. Od toho se rozeznává ušlý zisk, jež může někdo očekávat podle obvyčejného běhu věcí.
- 27 § 823
(1) Wer vorsätzlich oder fahrlässig das Leben, den Körper, die Gesundheit, die Freiheit, das Eigentum oder ein sonstiges Recht eines ander m Ersatz des daraus entstehenden Schadens verpflichtet.
- 28 Pozri nález Ústavného súdu SR zo dňa 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04.

- 29 Ryška, M.: Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti. Právní rozhledy 2009, č. 16, s. 591.
- 30 Návrh prvej úplnej pracovnej verzie Občianskeho zákonníka. Dostupné na: <https://www.dropbox.com/sh/nnz24y61-axfq8q/AABQq3obfD-8BqsJ3RSM0-Y7Qa?dl=0>
- 31 Pozri napr. Rozsudok Súdneho dvora zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA.
- 32 Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009.
- 33 Nález Ústavného súdu ČR, sp. zn. ÚS 16/04.

ZUSAMMENFASSUNG

Ein Nachteil ist nicht wie ein Schaden (oder wenn die grammatische Gesetzesauslegung unzureichend ist)

Bei Entschädigung für Gesundheitsbeschädigung passiert öfters, dass der Betroffene sein Recht auf die Entschädigung nicht nur gemäß den Bestimmungen der Haftpflichtversicherung, sondern auch nach Maßgabe der Bestimmungen über den Persönlichkeitsschutz, geltend macht. Indem die Entscheidungsfindung bei der Entschädigung für den verursachten Nachteil gem. § 13 Abs. 2 des Bürgerlichen Gesetzbuches einen breiteren Raum für die Beurteilung der Umstände eines jeden konkreten Falls bietet, es ist dabei die von den strittigen Parteien gewählte Beweisführung äußerst wichtig. Der Beitrag rückwirkt auf die Entwicklung aus einem Jahr, als das Oberste Gericht der SR und das Verfassungsgericht der SR in einer vergleichbaren Sache auf den ersten Blick unterschiedliche Stellungnahmen erlassen haben. Im Artikel sind auch die Gründe für die Entscheidung, insbesondere in Bezug auf die Auslegung der Begriffe „Nichtvermögensschaden – immaterieller Schaden“ und „Schadenersatz“ angeführt.

Daňová kontrola nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty a „úrok z omeškania“ za neoprávnené zadržovanie peňažných prostriedkov¹

JUDr. Matúš Filo, PhD.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že daň z pridanej hodnoty je daňou, ktorú platiteľ dane z pridanej hodnoty platí len z hodnoty, ktorú pridal k hodnote tovaru alebo z hodnoty, ktorú pri dodaní služby vytvoril.² **Platiteľmi tejto dane** sú za zákonom stanovených podmienok aj **advokáti**, ktorým z postavenia platiteľov dane z pridanej hodnoty vyplývajú príslušné daňové povinnosti.³ S problematikou dane z pridanej hodnoty súvisí vrátenie nadmerného odpočtu ako aj úrok z omeškania za neoprávnené zadržované peňažné prostriedky. V tejto súvislosti sa autor v článku zaoberá poslednými zmenami právnej úpravy, ktoré významne prispeli k urýchleniu procesu vrátenia uplatneného nadmerného odpočtu a analyzuje **rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie**, ktoré majú zásadný vplyv na priznávanie úroku z omeškania za neoprávnené zadržovaný nadmerný odpočet. Na záver autor poukazuje na **aplikačné problémy**, otázku právnej istoty a **nevyhnutnosť rešpektovania rozhodovacej činnosti Súdneho dvora Európskej únie**.

Úvod

Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Daňový poriadok“) ako aj zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z pridanej hodnoty,“ „zákon o DPH,“ „zákon“) sú daňovými právnymi predpismi s vysokou frekvenciou novelizácií. Zmeny právnej úpravy sú nielen dôsledkom harmonizácie s právom Európskej únie, ale sú vyvolané aj potrebami aplikačnej praxe. V prípade nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty (ďalej len „nadmerný odpočet“), ktorým sa rozumie prevýšenie celkovej výšky odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie nad celkovou výškou dane za príslušné zdaňovacie obdobie, vznikne platiteľovi dane z pridanej hodnoty (ďalej len „platiteľ“) **nárok na odpočet**, prípadne **nárok na vrátenie neodpočítaného nadmerného odpočtu od vlastnej daňovej povinnosti alebo jeho časti**. Správca dane je v snahe eliminovať možné daňové úniky oprávnený začať v lehote na vrátenie uplatneného nadmerného odpočtu daňovú kontrolu. Kontrolu oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu upravuje Daňový poriadok v nadväznosti na zákon o dani z pridanej hodnoty.

Ustanovenia Daňového poriadku zakotvujúce právnu úpravu daňovej kontroly boli s účinnosťou od 1. júla 2015 doplnené o nový inštitút čiastkového protokolu, ktorý má významný vplyv na urýchlenie procesu vrátenia nadmerného odpočtu. K 1. júlu 2015 boli v nadväznosti na zmeny v Daňovom poriadku novelizované ustanovenia zákona o dani z pridanej hodnoty upravujúce nadmerný odpočet. Uvedené ustanovenia zákona o dani z pridanej hodnoty boli opätovne novelizované aj s účinnosťou od 1. januára 2016. V prípade potvrdenia oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu vykonanou daňovou kontrolou sa naskytá legitímna otázka, či má platiteľ nárok na zaplatenie úroku z omeškania za neoprávnené zadržované peňažné prostriedky.

1 Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-0024-12.

2 Sidak, M. – Duračinská, M. a kol.: Finančné právo. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2014. s. 245.

3 K registrácii pre daň z pridanej hodnoty bližšie pozri: Filo, M.: Registrácia pre daň z pridanej hodnoty a zábezpeka na daň. In Bulletin slovenskej advokácie. ISSN 1335 – 1079, 2015, roč. 21, č. 5, s. 17 – 26.

Mechanizmus vrátenia nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty v kontexte aktuálnych zmien

Zákon o dani z pridanej hodnoty definuje **nadmerný odpočet** v § 79 ods. 1 ako prevýšenie celkovej výšky odpočítateľnej dane za príslušné zdaňovacie obdobie nad celkovou výškou dane za príslušné zdaňovacie obdobie okrem dane pri dovoze tovaru vyrubenej colným úradom. Pri vzniku nadmerného odpočtu v zdaňovacom období má platiteľ dane povinnosť odpočítať ho od vlastnej daňovej povinnosti v nasledujúcom zdaňovacom období. Pokiaľ však nadmerný

4 Uvedená situácia môže nastať v prípade, ak platiteľovi vznikne v zdaňovacom období nasledujúcom po zdaňovacom období, v ktorom nadmerný odpočet vznikol, vlastná daňová povinnosť v sume nižšej ako je suma nadmerného odpočtu, ktorý si platiteľ uplatnil za predchádzajúce zdaňovacie obdobie alebo ak mu vznikne aj v tomto zdaňovacom období nadmerný odpočet.

5 Babčák, V.: Daňové právo na Slovensku. Bratislava: Epos, 2015. s. 564.

6 Podľa § 85kd ods. 2 zákona o dani z pridanej hodnoty sa ustanovenie § 79 ods. 2 písm. c) v znení účinnom od 1. januára 2016, ktorý upravuje tretiu podmienku na skoršie vrátenie nadmerného odpočtu, prvýkrát použije na zdaňovacie obdobie, ktorým je december 2015.

odpočet nemožno takto odpočítať,⁴ daňový úrad vráti neodpočítaný nadmerný odpočet alebo jeho neodpočítanú časť **do 30 dní od podania daňového priznania** za zdaňovacie obdobie nasledujúce po zdaňovacom období, v ktorom nadmerný odpočet vznikol alebo **do 30 dní od uplynutia lehoty na podanie daňového priznania, ak platiteľ dane nebol povinný podať daňové priznanie** za zdaňovacie obdobie nasledujúce po zdaňovacom období, v ktorom nadmerný odpočet vznikol.⁵ Tento mechanizmus sa aplikuje len v prípade, ak platiteľ nespĺňa podmienky na skoršie vrátenie nadmerného odpočtu upravené v § 79 ods. 2 zákona o DPH. Predmetné ustanovenie upravuje tri podmienky, za splnenia ktorých daňový úrad vráti nad-

merný odpočet **do 30 dní od uplynutia lehoty na podanie daňového priznania za zdaňovacie obdobie, v ktorom nadmerný odpočet vznikol**. Tieto podmienky musia byť splnené súčasne. Právna úprava ustanovuje ako prvú podmienku zdaňovacie obdobie platiteľa, ktorým je kalendárny mesiac. Druhou podmienkou, ktorá musí byť splnená je, aby platiteľ bol platiteľom najmenej 12 kalendárnych mesiacov pred skončením kalendárneho mesiaca, v ktorom nadmerný odpočet vznikol. Tretia podmienka bola **s účinnosťou od 1. januára 2016** novelizovaná. Došlo k zmene, resp. **k skráteniu obdobia, v ktorom platiteľ dane nesmie mať daňové nedoplatky a colné nedoplatky** voči daňovému úradu a colnému úradu **ako aj nedoplatky na povinných odvodoch poistného**. Súčasne bola **určená horná hranica prípustnej súhrnnej výšky nedoplatkov**. Aby bola splnená tretia podmienka, platiteľ nesmie mať v období 6 kalendárnych mesiacov pred skončením kalendárneho mesiaca, v ktorom nadmerný odpočet vznikol, daňové nedoplatky a colné nedoplatky voči daňovému úradu a colnému úradu a nedoplatky na povinných odvodoch poistného podľa osobitných predpisov v súhrne viac ako 1 000 eur.⁶ Pri aplikácii § 79 ods. 2 zákona o DPH je potrebné mať na zreteli aj povinnosť daňového úradu uložiť pokutu do výšky 1,3 % zo sumy vráteného nadmerného odpočtu, ak bol nadmerný odpočet platiteľovi dane vrátený v lehote podľa tohto ustanovenia na základe nepravdivých údajov.

S účinnosťou od 1. januára 2016 bola do § 79 ods. 1 zákona o dani z pridanej hodnoty doplnená nová lehota **30 dní na vrátenie nadmerného odpočtu, ktorá sa týka platiteľa, ktorému vznikol nadmerný odpočet v poslednom zdaňovacom období, v ktorom prestal byť platiteľom**. V tejto súvislosti považujeme za dôležité upozorniť, že uvedený postup sa prvýkrát použije, ak ide o nadmerný odpočet uplatnený za posledné zdaňovacie obdobie, pri ktorom lehota na podanie daňového priznania uplynie po 1. januári 2016. Zákon o dani z pridanej hodnoty taktiež ustanovuje lehotu **30 dní od podania dodatočného daňového priznania**, v ktorej daňový úrad vráti nadmerný odpočet alebo sumu, o ktorú sa zvýšil nadmerný odpočet, ak platiteľ dane uplatňuje nadmerný odpočet alebo zvyšuje nadmerný odpočet dodatočným daňovým priznaním podaným po podaní daňového priznania za zdaňovacie obdobie nasledujúce po zdaňovacom období, v ktorom tento nadmerný odpočet vznikol. **Lehota 30 dní** je ustanovená aj v prípade, **ak po vrátení nadmerného odpočtu podľa § 79 ods. 2 zákona o DPH platiteľ zvýši nadmerný odpočet dodatočným daňovým priznaním**. Táto lehota plynie od podania dodatočného daňového priznania.

JUDr. Matúš Filo, PhD. je absolventom Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave. Pôsobí ako odborný asistent na Katedre správneho práva, práva životného prostredia a finančného práva a vyučuje predmet Finančné právo. Vo svojej publikačnej činnosti sa zameriava najmä na daňové právo a na problematiku daňových únikov ako aj prostriedky ich eliminácie. Je členom grantových projektov VEGA a APVV a aktívne vystupuje na vedeckých konferenciách.

V nadväznosti na právo platiteľa na vrátenie nadmerného odpočtu je nevyhnutné dať do pozornosti § 79 ods. 7 Daňového poriadku, podľa ktorého sa na nadmerný odpočet, daň z pridanej hodnoty a spotrebnú daň, pri ktorej bolo uplatnené jej vrátenie primerane vzťahujú ustanovenia, ktoré upravujú použitie daňového preplatku. Z uvedeného vyplýva, že **pred vrátením nadmerného odpočtu** sa primerane postupuje podľa § 55 ods. 6 a 7 Daňového poriadku, t. j. **nadmerný odpočet možno použiť na kompenzáciu** daňového nedoplatku na dani, splatného preddavku na daň, na úhradu exekučných nákladov a hotových výdavkov, daňovej pohľadávky na inej dani, daňového nedoplatku na inej dani, splatného preddavku na daň na inej dani, nedoplatku na cle a nedoplatku na iných platbách. To znamená, že nadmerný odpočet bude v požadovanej výške vrátený iba v prípade, ak platiteľ nemá vyššie uvedené nedoplatky alebo splatné preddavky. Súčasne je potrebné dodať, že ak nadmerný odpočet nemožno použiť na úhradu týchto nedoplatkov alebo splatných preddavkov, **správca dane môže použiť nadmerný odpočet na úhradu pohľadávky** členského štátu **podľa zákona č. 466/2009 Z. z. o medzinárodnej pomoci pri vymáhaní niektorých finančných pohľadávok** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.⁷

Daňová kontrola na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu a vyrubovacie konanie

Daňový úrad má zákonom stanovené **oprávnenie začať v 30-dňovej lehote na vrátenie nadmerného odpočtu** daňovú kontrolu na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty. V prípade začatia daňovej kontroly uvedená 30-dňová **lehota na vrátenie nadmerného odpočtu prestáva plynúť**. Na vrátenie nadmerného odpočtu sa následne aplikuje 10-dňová lehota, ktorá začína plynúť po skončení daňovej kontroly. V tejto lehote daňový úrad vráti nadmerný odpočet v ním zistenej výške. Daňový úrad vykonáva daňovú kontrolu podľa § 46 ods. 2 Daňového poriadku, t. j. **daňovú kontrolu na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu**.

V súvislosti so vznikom nároku na vrátenie nadmerného odpočtu Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku sp. zn. 8 SŽf/26/2014 zo 17. septembra 2015 uviedol, že „daňový subjekt je povinný **preukázať, že faktúry, prípadne iné listiny, na základe ktorých si uplatňuje odpočet dane sa presne zhodujú so skutočne realizovanými plneniami**. Dôkazné bremeno o reálnom dodaní tovarov a služieb zaťažuje daňový subjekt. Dokazovanie zo strany správcu dane slúži až na následnú verifikáciu skutočností a dokladov predkladaných daňovým subjektom. Ak daňový subjekt, na ktorom leží dôkazné bremeno, svoje tvrdenia spoľahlivo nepreukáže, nemôže byť nárok na odpočet dane z pridanej hodnoty uznaný ako oprávnený.“⁸ **Odpočítanie dane z pridanej hodnoty bolo predmetom konania aj pred Súdny dvorom Európskej únie vo veci C-80/11 Mahagében kft proti Nemzeti Adó- és Vámhivatal Dél-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága a vo veci C-142/11 Péter Dávid proti Nemzeti Adó- és Vámhivatal Északalföldi Regionális Adó Főigazgatósága z 21. júna 2012**, v ktorých Súdny dvor deklaroval, že „nárok na odpočítanie dane z pridanej hodnoty môže byť zdaniteľnej osobe zamietnutý iba v prípade, ak by s ohľadom na objektívne skutočnosti **bolo preukázané, že zdaniteľná osoba, ktorej bol dodaný tovar alebo poskytnutá služba zakladajúca nárok na odpočítanie, vedela alebo mala vedieť, že toto plnenie je súčasťou daňového podvodu zo strany dodávateľa alebo iného predchádzajúceho subjektu**. Táto osoba sa totiž musí na účely DPH smernice považovať za účastníka na tomto podvode. **Potrestanie zdaniteľnej osoby, ktorá nevedela alebo nemohla vedieť, že uvedené plnenie bolo súčasťou daňového podvodu** spáchaného dodávajúcim alebo že iné plnenie tvoriace súčasť predchádzajúceho alebo nasledujúceho stupňa v rámci dodávateľského reťazca bolo súčasťou podvodu na dani z pridanej hodnoty, **zamietnutím práva na odpočítanie dane z pridanej hodnoty je nezlučiteľné s pravidlami odpočítania dane z pridanej hodnoty**.“⁹

Daňová kontrola na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu je **začatá** v deň spísania zápisnice o začatí daňovej kontroly alebo v deň uvedený v oznámení o daňovej kontrole. Náležitosti oznámenia taxatívne vymedzuje Daňový poriadok. V tejto súvislosti je dôležité dať do pozornosti aj § 46 ods. 9 Daňového poriadku, ktorý upravuje skončenie daňovej

7 Ustanovenie o tejto možnosti použitia nadmerného odpočtu bolo do Daňového poriadku doplnené zákonom č. 269/2015 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2016.

8 K dôkaznému bremenu daňového subjektu pri preukazovaní odôvodnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu bližšie pozri: rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2SŽf/4/2009 z 23. júna 2010 a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 78/2011-17 z 23. februára 2011.

9 Šidlová, Z. – Škvarková, J.: Judikatúra Súdneho dvora EÚ za rok 2011 – 2012 vo veciach dane z pridanej hodnoty. Bratislava: Wolters Kluwer, 2013. s. 168 – 174.

10 Lehoty na vykonanie daňovej kontroly sú zákonnými lehotami. Keďže sú stanovené priamo zákonom, nie je prípustné, aby ich správca dane prekročil, resp. aby mu boli prolonoované jeho nadriadeným orgánom nad zákonom stanovenú hranicu. Lehota na vykonanie daňovej kontroly je pre správcu dane vykonávajúceho daňovú kontrolu záväzným limitom determinujúcim zákonnosť uskutočňovanej daňovej kontroly. Blížšie pozri: 3 Sžf 9/2007 a III. ÚS 24/2010 In Rumana, I. – Hirková, M.: Judikatúra vo veciach daňového práva. Bratislava: Iura Edition, 2013. s. 91 – 101.

11 K dĺžke daňovej kontroly, genéze jej právnej úpravy a súdnej judikatúre v tejto oblasti bližšie pozri: Filo, M.: Niektoré aspekty právno-aplikačnej praxe týkajúce sa dĺžky daňovej kontroly v Slovenskej republike. In Papoušková, Z. a kol.: Vybrané institúty správy daní v ČR a na Slovensku po novele. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, o. p. s., 2012. s. 57 – 66.

12 Fecková, L. – Hrušková, D.: Inštitúty daňového práva procesného v SR na odhaľovanie daňových únikov – kvantitatívna a kvalitatívna analýza. In Odhaľovanie daňových únikov a daňovej trestnej činnosti. Zborník vedeckých štúdií z vedeckej konferencie konanej dňa 26. októbra 2012 v rámci vedeckovýskumnej úlohy „Odhaľovanie daňových únikov a daňovej trestnej činnosti“ evidovanej na Akadémii Policajného zboru v Bratislave pod č. 164. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. s. 105.

kontroly.¹⁰ Daňová kontrola na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu je podľa § 46 ods. 9 písm. a) Daňového poriadku **ukončená** dňom doručenia protokolu, ktorý obsahuje výsledok daňovej kontroly vrátane vyhodnotenia dôkazov alebo podľa § 46 ods. 9 písm. c) Daňového poriadku zánikom nároku na vrátenie nadmerného odpočtu podľa osobitného predpisu. V odkaze na uvedený osobitný predpis sa Daňový poriadok odvoláva na § 79 ods. 6 zákona o dani z pridanej hodnoty. Predmetné ustanovenie zakotvuje zánik nároku na vrátenie nadmerného odpočtu posledným dňom tretieho mesiaca a to vo výške, v akej jeho vznik bol uplatnený v daňovom priznaní alebo dodatočnom daňovom priznaní, ak platiteľ neumožní vykonanie daňovej kontroly. Podľa § 46 ods. 9 písm. b) Daňového poriadku je daňová kontrola ukončená aj dňom doručenia oznámenia o určovaní dane podľa pomôcok podľa § 48 ods. 2 Daňového poriadku. Toto ustanovenie však nemožno aplikovať na daňovú kontrolu na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu. Uvedené dokazuje § 48 ods. 1 písm. d) Daňového poriadku, ktorý v tomto prípade výslovne vylučuje určenie dane podľa pomôcok ako aj § 46 ods. 9 písm. c) Daňového poriadku v spojitosti s § 79 ods. 6 zákona o dani z pridanej hodnoty.¹¹

Od zistení z daňovej kontroly závisí, či začne vyrubovacie konanie, prípadne sa toto konanie ani nezačne. Daňová kontrola ako taká totiž nepredstavuje v skutočnosti proces, v rámci ktorého sa rozhoduje o právach a povinnostiach daňového subjektu, ale slúži ako tzv. predpríprava konkrétneho daňového konania, ktorým je v tomto prípade vyrubovacie konanie.¹² **Ak sa daňovou kontrolou nezistí rozdiel v sume uplatneného nadmerného odpočtu**, daňový úrad zašle kontrolovanému daňovému subjektu protokol o daňovej kontrole, avšak výzva na vyjadrenie sa k protokolu sa nezasiaha. Z tohto dôvodu nezačína vyrubovacie konanie. **Ak by sa však daňovou kontrolou zistil rozdiel v sume uplatneného nadmerného odpočtu**, daňový úrad zašle kontrolovanému daňovému subjektu spolu s protokolom aj výzvu na vyjadrenie sa k zisteniam uvedeným v protokole. Nasledujúci deň po dni doručenia protokolu s výzvou sa **začína vyrubovacie konanie, ktoré** sa následne končí dňom doručenia rozhodnutia daňovému subjektu. V tomto kontexte je dôležité uviesť, že **daňový úrad vráti nadmerný odpočet do desiatich dní od skončenia daňovej kontroly**. Nie je pritom podstatné, či sa vyrubovacie konanie začalo alebo nezačalo. V prípade, ak sa vyrubovacie konanie začalo, nadmerný odpočet priznaný daňovou kontrolou sa daňovému subjektu vráti bez ohľadu na to, že vyrubovacie konanie ešte nie je skončené.

Na základe výsledku vyrubovacieho konania môžu nastať **dve situácie**. Ak **sa** na základe vyrubovacieho konania **zvýši suma nadmerného odpočtu, ktorý bol vrátený** do desiatich dní od skončenia daňovej kontroly, t. j. vznikne kladný rozdiel medzi nadmerným odpočtom uvedeným v právoplatnom rozhodnutí a už vráteným nadmerným odpočtom po skončení daňovej kontroly, daňový úrad vráti tento kladný rozdiel podľa § 79 ods. 6 zákona o DPH do desiatich dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia. Uvedená situácia, resp. vrátenie nadmerného odpočtu nastane aj v prípade, ak daňový úrad daňovou kontrolou, ktorú začal v lehote na vrátenie nadmerného odpočtu, nezistí nadmerný odpočet a právoplatným rozhodnutím sa prizná nadmerný odpočet. Ak by však nastala situácia, že na základe vyrubovacieho konania **sa zníži suma nadmerného odpočtu, ktorý už bol vrátený** do desiatich dní od skončenia daňovej kontroly, platiteľ dane je povinný na podklade rozhodnutia vydaného vo vyrubovacom konaní vrátiť rozdiel medzi nadmerným odpočtom priznaným v rozhodnutí a nadmerným odpočtom vráteným do desiatich dní od skončenia daňovej kontroly. Rozhodnutie vo vyrubovacom konaní vydáva daňový úrad podľa § 68 ods. 6 Daňového poriadku.

Čiastkový protokol – nówum v právnej úprave a jeho vplyv na proces vrátenia nadmerného odpočtu

V nadväznosti na vrátenie nadmerného odpočtu je potrebné dať do pozornosti prijatie právnej úpravy, ktorá umožňuje priznať a vrátiť preverenú časť nadmerného odpočtu ešte pred skončením daňovej kontroly. **S účinnosťou od 1. júla 2015** bol zákonom č. 218/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony novelizovaný nielen zákon o dani z pridanej hodnoty, ale aj Daňový poriadok.

Ustanovenia Daňového poriadku uvedená novelizácia doplnila okrem iného aj o § 47a, ktorý vymedzuje **podmienky, za splnenia ktorých správca dane môže počas daňovej kontroly vyhotoviť čiastkový protokol**. Prvá podmienka sa týka nezverejnenia kontrolovaného daňového subjektu v zozname platiteľov dane z pridanej hodnoty podľa § 52 ods. 6 Daňového poriadku.¹³ Druhá podmienka je založená na tom, aby sa daňová kontrola nevykonávala na základe požiadania orgánov činných v trestnom konaní. Pritom postačí, aby tieto podmienky boli splnené alternatívne. § 79 zákona o DPH bol doplnený o nový odsek 7 a súčasne bol doplnený odsek 6. Daňový úrad je na základe odseku 7 oprávnený vrátiť časť nadmerného odpočtu pred skončením daňovej kontroly vo výške uvedenej v čiastkovom protokole vyhotovenom podľa Daňového poriadku. **Časť nadmerného odpočtu daňový úrad vráti do desiatich dní odo dňa odoslania čiastkového protokolu**. V odseku 6 bolo doplnené, že ak bola časť nadmerného odpočtu vrátená podľa odseku 7, t. j. pred skončením daňovej kontroly, daňový úrad vráti rozdiel medzi nadmerným odpočtom vo výške zistenej daňovým úradom a nadmerným odpočtom vráteným na základe odseku 7, t. j. na základe čiastkového protokolu.

Čiastkový protokol je možné vyhotoviť **len počas výkonu daňovej kontroly na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty alebo jeho časti**, ak sú splnené podmienky zakotvené v § 47a Daňového poriadku a oprávnenie daňového subjektu na vrátenie časti nadmerného odpočtu je dostatočne preukázané. **Z hľadiska aplikácie praxe** je potrebné zdôrazniť, že správca dane je povinný **brať do úvahy** v súvislosti so zverejnením daňového subjektu v zozname platiteľov dane z pridanej hodnoty **aktuálny stav v čase vyhotovovania čiastkového protokolu**. Z uvedeného možno vyvodíť záver, že ak by daňový subjekt nebol na začiatku daňovej kontroly evidovaný v zozname platiteľov dane z pridanej hodnoty, u ktorých nastali dôvody na zrušenie registrácie a v priebehu daňovej kontroly by bol do tohto zoznamu platiteľov dane z pridanej hodnoty zaevidovaný, neboli by už splnené zákonné podmienky na vyhotovenie čiastkového protokolu. Ak by však bol platiteľ dane v čase začatia daňovej kontroly uvedený v zozname platiteľov dane, u ktorých nastali dôvody na zrušenie registrácie a v priebehu daňovej kontroly by odpadli dôvody, na základe ktorých bol v predmetnom zozname zverejnený, v dôsledku čoho by bol z tohto zoznamu vymazaný, je možné vyhotoviť čiastkový protokol.

V súvislosti s aplikáciou inštitútu čiastkového protokolu je pritom dôležité uviesť, že čiastkový protokol je **možné vyhotoviť od 1. júla 2015, vykonávaná daňová kontrola sa však môže týkať aj nadmerného odpočtu uplatneného za zdaňovacie obdobie pred 1. júlom 2015**. Súčasne je potrebné dodať, že čiastkový protokol je možné vyhotoviť aj počas daňovej kontroly začatej pred 1. júlom 2015. Podstatné je, aby čiastkový protokol bol vyhotovený po 1. júli 2015. Na **obsah čiastkového protokolu** sa podľa § 47a ods. 2 Daňového poriadku primerane vzťahuje § 47 Daňového poriadku, ktorý upravuje náležitosti protokolu o daňovej kontrole.¹⁴ Z hľadiska aplikácie inštitútu čiastkového protokolu je nevyhnutné vymedziť aj **rozdiel medzi doručením čiastkového protokolu o daňovej kontrole a doručením protokolu o daňovej kontrole**. Doručenie protokolu o daňovej kontrole je jedným zo spôsobov ukončenia daňovej kontroly, pričom protokol o daňovej kontrole obsahuje výsledok daňovej kontroly vrátane vyhodnotenia dôkazov. Naproti tomu **doručením čiastkového protokolu kontrolovanému daňovému subjektu nie je ukončená daňová kontrola**. Uvedené je výslovne zakotvené aj v § 47a ods. 3 Daňového poriadku.

Čiastkový protokol vyhotovuje správca dane, ktorý vykonáva daňovú kontrolu iba v prípade, ak má v priebehu jej výkonu dostatočne preukázané, že časť nadmerného odpočtu si platiteľ dane uplatňuje oprávnenie. Správca dane je povinný prihliadnuť na možný dopad zvyšnej časti preverovaných obchodných transakcií na štátny rozpočet. Je dôležité, **aby zvyšná časť preverovanej dane z pridanej hodnoty nemala vplyv na tú časť nadmerného odpočtu, ktorá už bola vrátená**, a to v tom smere, že by výsledkom daňovej kontroly nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty bola vlastná daňová povinnosť daňového subjektu.

Význam čiastkového protokolu pre aplikáciu prax

Podľa nášho názoru má novelizovaná právna úprava, t. j. doplnenie § 47a medzi ustanovenia Daňového poriadku ako aj novelizácia § 79 zákona o dani z pridanej hodnoty značný prínos,

13 Podľa § 52 ods. 6 Daňového poriadku sa na webovom sídle Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky zverejňuje aktualizovaný zoznam platiteľov dane z pridanej hodnoty, u ktorých nastali dôvody na zrušenie registrácie podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon o dani z pridanej hodnoty.

14 K náležitostiam protokolu o daňovej kontrole bližšie pozri: Kubincová, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2015. s. 274 – 278.

pretože prispela **k urýchleniu procesu vrátenia nadmerného odpočtu**. Na základe čiastkového protokolu majú daňové subjekty možnosť získať viazané finančné prostriedky, ktorých vrátenie si uplatňujú formou nadmerného odpočtu podstatne rýchlejšie, a to z toho dôvodu, že nemusia čakať na skončenie daňovej kontroly. Zákon o dani z pridanej hodnoty určuje za účelom efektívnej aplikácie uvedených ustanovení v § 79 **lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu**. Ak daňový úrad vyhotoví čiastkový protokol, vráti časť nadmerného odpočtu do desiatich dní od odoslania čiastkového protokolu. Lehota desiatich dní je ustanovená aj na vrátenie rozdielu medzi nadmerným odpočtom vo výške zistenej daňovým úradom a nadmerným odpočtom vráteným na základe čiastkového protokolu.

Z uvedeného možno vyvodíť záver, že vrátenie nadmerného odpočtu pred skončením daňovej kontroly na podklade čiastkového protokolu má pozitívny vplyv na podnikateľské prostredie, pretože umožňuje urýchlenie procesu vrátenia finančných prostriedkov viazaných v nadmernom odpočte dane z pridanej hodnoty. Môžeme preto konštatovať, že predmetnými ustanoveniami sa uľahčilo pôsobenie daňových subjektov v podnikateľskej sfére.

Úrok z omeškania za neoprávnené zadržiavanie nadmerného odpočtu

V nadväznosti na vrátenie nadmerného odpočtu je nevyhnutné dať do pozornosti § 79 Daňového poriadku zakotvujúci úrok z omeškania. Uvedené ustanovenie upravuje povinnosť správcu dane priznať daňovému subjektu úrok za každý deň omeškania, a to v prípade, ak správca dane vráti nadmerný odpočet po lehote ustanovenej zákonom o dani z pridanej hodnoty.¹⁵ Úrok z omeškania prináleží platiteľovi dane z pridanej hodnoty **vo všetkých prípadoch, v ktorých nie je dodržaná lehota na vrátenie nadmerného odpočtu**.¹⁶

S účinnosťou od 1. januára 2016 bol § 79 Daňového poriadku doplnený o nový odsek 10, ktorý ustanovuje, že ak daňový preplatok, nadmerný odpočet, daň z pridanej hodnoty alebo spotrebná daň nemožno použiť podľa odseku 1, možno ju použiť na úhradu pohľadávky členského štátu podľa osobitného predpisu. § 79 ods. 1 Daňového poriadku pritom odkazuje na primerané použitie § 55 ods. 6 a 7 Daňového poriadku. Z uvedeného vyplýva, že **nadmerný odpočet sa použije najmä na úhradu** daňových pohľadávok, daňových nedoplatkov, splatných preddavkov na daň, exekučných nákladov, hotových výdavkov, nedoplatku na cle ako aj nedoplatku na iných platbách. Ak sa nadmerný odpočet nepoužije na úhradu týchto platieb a správca dane vráti nadmerný odpočet po lehote ustanovenej zákonom na jeho vrátenie, zaplatí daňovému subjektu **úrok za oneskorené vrátenie nadmerného odpočtu**.

Postup pri výpočte úroku je upravený v § 79 ods. 3 Daňového poriadku. Pri výpočte úroku sa použije trojnásobok základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej v posledný deň lehoty, v ktorej mala byť suma daňového preplatku podľa tohto zákona vrátená.¹⁷ Ak trojnásobok základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky nedosiahne 10 %, pri výpočte úroku sa namiesto trojnásobku základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky použije ročná úroková sadzba 10 %. Úrok sa priznáva **za každý deň omeškania**. Správca dane tento úrok **zaplatí do 15 dní od doručenia rozhodnutia o priznaní úroku**. Ak správca dane eviduje voči daňovému subjektu **daňový nedoplatok, použije tento úrok alebo jeho časť** v lehote na jeho zaplatenie podľa § 55 ods. 6 a 7 Daňového poriadku.

Rozhodnutie Európskeho súdneho dvora vo veci Enel Maritsa Iztok 3 AD a úrok z omeškania v aplikačnej praxi správcov dane

Podľa právnej úpravy úroku z omeškania zakotvenej v Daňovom poriadku je správca dane povinný **zaplatiť úrok z omeškania za oneskorené vrátenie nadmerného odpočtu**. Platiteľ dane má teda nárok na úrok z omeškania, ak v zákonom stanovenej lehote tridsiatich, prípadne desiatich dní na vrátenie nadmerného odpočtu nie je nadmerný odpočet vrátený. Slovenská právna úprava ustanovuje, že úrok z omeškania sa počíta za obdobie od uplynutia lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu až do jeho zaplatenia. V prípade vykonania daňovej kontroly

15 Za deň vrátenia nadmerného odpočtu sa považuje deň, kedy bola táto suma odpísaná z účtu správcu dane. Bližšie pozri: Krchlíková, K. – Mrvová, M.: Daňový poriadok s vysvetľivkami. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 168.

16 Podľa J. Králíka a Ľ. Grúňa možno úrok považovať za odmenu za dočasné zrieknutie sa možnosti použitia peňazí na investície alebo spotrebu. K úroku bližšie pozri: Králik, J. – Grúň, L.: Malý slovník finančného práva. Bratislava: MANZ Bratislava, 1998. s. 181. Vlachynský, K. a kol.: Finančný slovník výkladový. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 456.

17 K algoritmu výpočtu úroku bližšie pozri: Krchlíková, K. – Mrvová, M.: Daňový poriadok s vysvetľivkami. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 168.

na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty to znamená, že platiteľ dane má nárok na úrok z omeškania, ak správca dane nevráti nadmerný odpočet priznaný daňovou kontrolou do desiatich dní od skončenia daňovej kontroly, a to vo výške zistenej daňovým úradom.

V aplikačnej praxi však dochádza k situáciám, keď **platitelia dane z pridanej hodnoty žiadajú o zaplatenie úroku z omeškania aj za obdobie, počas ktorého sa vykonávala daňová kontrola za účelom preverenia oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty.** Odvolávajú sa pritom na **rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie** (ďalej len „Súdny dvor“) **vo veci C-107/10 Enel Maritsa Iztok 3 AD proti Direktor „Obžalvane i upravljenje na izpāljenje“ NAP z 12. mája 2011** (ďalej len „rozhodnutie vo veci Enel Maritsa Iztok“). Súdny dvor v uvedenom rozhodnutí okrem iného deklaruje, že „vzhľadom na to, že počas výkonu daňovej kontroly zdaniteľná osoba nemôže dočasne disponovať finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty, je tým ekonomicky znevýhodnená, čo by jej mal štát kompenzovať zaplatením úroku počas zadržiavania nadmerného odpočtu. Tým by bola dodržaná zásada daňovej neutrality.“ Súdny dvor súčasne vyslovil, že „hoci v zmysle článku 183 DPH smernice, t. j. smernice Rady 2006/112/ES majú členské štáty určitú slobodu pri stanovovaní podmienok vrátenia nadmerného odpočtu DPH, tieto podmienky nemôžu spochybňovať zásadu daňovej neutrality tým, že by zdaniteľná osoba bola povinná znášať daňovú záťaž v celom rozsahu alebo sčasti. Uvedené podmienky musia najmä umožniť, aby mohla byť zdaniteľnej osobe za primeraných okolností vrátená celá suma nadmerného odpočtu DPH, čo znamená, že vrátenie sa má uskutočniť v primeranej lehote vyplatením finančnej hotovosti alebo porovnateľným spôsobom a prijatý spôsob vrátenia v nijakom prípade nesmie pre zdaniteľnú osobu predstavovať finančné riziko.“¹⁸

Podľa názoru správcov dane sa predmetné rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie zaberá súladom právnej úpravy dane z pridanej hodnoty a daňovej kontroly v Bulharsku s právom Európskej únie, pričom Súdny dvor v tomto rozhodnutí zdôrazňuje osobitosť bulharskej právnej úpravy dane z pridanej hodnoty. Z dôvodu odlišnosti medzi slovenskou a bulharskou právnou úpravou sa správcovia dane preto odvolávajú na neprípustnosť aplikácie tohto rozhodnutia. Argumentujú tým, že platná právna úprava v Slovenskej republike neumožňuje správcovi dane priznať a zaplatiť úrok z omeškania za obdobie výkonu daňovej kontroly na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty. Správcovia dane poukazujú na to, že pri správe daní sú povinní **postupovať nielen v súlade** s daňovými zákonmi, ale aj **s Ústavou Slovenskej republiky**, ktorá v čl. 2 ods. 2 zakotvuje, že „štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon,“ a preto nie sú oprávnení priznávať daňovým subjektom úrok z omeškania aj za obdobie počas výkonu daňovej kontroly. Z toho dôvodu správcovia dane vybavujú žiadosti daňových subjektov na zaplatenie úroku aj za obdobie výkonu daňovej kontroly iba formou oznámení, v ktorých uvádzajú, že žiadostiam na zaplatenie úroku z omeškania za požadované obdobie nie je možné vyhovieť z dôvodu absencie vnútroštátnej právnej úpravy.

Prejudiciálne konanie pred Súdny dvorom Európskej únie vo veci úroku z omeškania

Vzhľadom na prebiehajúce vnútroštátne spory o priznanie úroku z omeškania za obdobie od 31. dňa po uplynutí lehoty na podanie daňového priznania dane z pridanej hodnoty za príslušné zdaňovacie obdobie až do vrátenia nadmerného odpočtu podal Krajský súd v Košiciach v rámci sporu vedenom pod sp. zn. 7S/21/2012 **návrh na začatie prejudiciálneho konania**, ktorý sa týka výkladu článku 183 prvého odseku smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len „smernica 2006/112/ES“, „smernica o DPH“). **Prejudiciálnou otázkou** Krajský súd v Košiciach žiadal Súdny dvor Európskej únie o odpoveď, **či sa má článok 183 prvý odsek smernice 2006/112/ES doplnenej smernicou 2006/138/ES vykladať tak, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá pri určení podmienok na vrátenie nadmerného odpočtu viaže priznanie úrokov z omeškania oneskoreného vrátenia dane z pridanej hodnoty až na uplynutie lehoty 10 dní od ukončenia daňovej kontroly na zistenie oprávnenosti nároku na vrátenie nadmerného odpočtu.**

18 K rozhodnutiu Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-107/10 Enel Maritsa Iztok 3 AD proti Direktor „Obžalvane i upravljenje na izpāljenje“ NAP z 12. mája 2011 bližšie pozri: Šidlová, Z. – Škvarková, J.: Judikatúra Súdneho dvora EÚ za rok 2011 – 2012 vo veciach dane z pridanej hodnoty. Bratislava: Wolters Kluwer, 2013. s. 35 – 36.

19 Konanie o tejto prejudiciálnej otázke bolo Európskym súdnym dvorom vedené pod sp. zn. C-120/15.

O tejto prejudiciálnej otázke rozhodol Súdny dvor Európskej únie uznesením z 21. októbra 2015¹⁹ a v uvedenom konaní zdôraznil, že hoci článok 183 smernice o DPH nestanovuje povinnosť zaplatiť úroky z nadmerného odpočtu, ktorý sa má vrátiť, ani deň, od ktorého na tieto úroky vzniká nárok, okolnosť sama osebe neumožňuje prijať záver, že uvedené ustanovenie sa musí vykladať v tom zmysle, že na podmienky stanovené členskými štátmi na vrátenie nadmerného odpočtu sa nevzťahuje nijaká kontrola. Súdny dvor vykladá zásadu neutrality tak, že podmienky vrátenia nadmerného odpočtu musia umožniť, aby mohla byť zdaniteľnej osobe za primeraných podmienok vrátená celá suma vyplývajúca z nadmerného odpočtu, čo znamená, že vrátenie sa uskutoční v primeranej lehote vyplatením finančnej hotovosti alebo porovnateľným spôsobom, pričom prijatý **spôsob vrátenia nesmie v nijakom prípade pre zdaniteľnú osobu predstavovať žiadne finančné riziko**. Na druhej strane Súdny dvor priznáva, že členské štáty sú povinné overovať daňové priznania zdaniteľných osôb, ich účtovné závierky a ostatné relevantné dokumenty za účelom zabezpečenia správneho vyberania splatnej DPH, a preto **lehota na vrátenie nadmerného odpočtu môže byť v zásade predĺžená na účely vykonania daňovej kontroly bez toho, aby bolo nutné považovať túto lehotu za neprimeranú**, ak toto predĺženie neprekračuje medze toho, čo je nevyhnutné na riadne vykonanie daňovej kontroly. Značné predĺženie lehoty na vrátenie nadmerného odpočtu však vystavuje zdaniteľnú osobu finančným nevýhodám a navyše, zdaniteľná osoba nemôže predvídať dátum, od ktorého môže disponovať finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu. V tejto súvislosti však Súdny dvor vo svojom uznesení zdôrazňuje, že **vzhľadom na to, že zdaniteľná osoba nemôže disponovať, aj keď iba dočasne, finančnými prostriedkami vo výške nadmerného odpočtu, je postihnutá hospodárskym znevýhodnením, ktoré by malo byť kompenzované zaplatením úrokov**. Tým je zaručené dodržanie zásady daňovej neutrality.

K tomu Súdny dvor vyslovil, že keď dôjde k vráteniu nadmerného odpočtu zdaniteľnej osobe po uplynutí primeranej lehoty, **zásada neutrality daňového systému vyžaduje, aby takto generované finančné straty na ujmu zdaniteľnej osoby**, ktoré vyplývajú z nemožnosti disponovať s predmetnými peňažnými sumami, **boli kompenzované zaplatením úrokov z omeškania**. Z uvedeného vyplýva, že zdaniteľné osoby, ktorým bol vrátený nadmerný odpočet po skončení daňovej kontroly, ktorej dĺžka presiahla primeranú lehotu, majú podľa práva Únie nárok na zaplatenie úrokov z omeškania. Pri výpočte úrokov sa musí zobrať do úvahy ako počiatkový deň, keď by mal byť nadmerný odpočet v súlade so smernicou obvykle vrátený. K aplikácii úroku z omeškania Súdny dvor pripomína, že **v prípade chýbajúcich právnych predpisov Európskej únie prináleží vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu stanoviť podmienky, za akých sa majú zaplatiť úroky z omeškania**. Tieto podmienky však musia **rešpektovať zásady ekvivalencie a efektivity**, a preto nesmú byť nevýhodnejšie ako podmienky pri podobných nárokoch založených na ustanoveniach vnútroštátneho práva. Súčasne nesmú byť stanovené takým spôsobom, aby prakticky znemožnili výkon práv priznaných právnym poriadkom Únie alebo tento výkon nadmerne sťažili.

Súdny dvor v rozhodnutí o prejudiciálnej otázke zdôrazňuje, že **nie je príslušný na to, aby v konkrétnom prípade vykladal vnútroštátne právo**, ani aby uplatnil pravidlo Únie. Má za to, že vnútroštátnemu súdu prináleží overiť, či vo veci, v ktorej koná, boli dodržané zásady ekvivalencie a efektivity a prípadne zabezpečiť, aby sa dodržali. Vnútroštátny súd je poverený uplatňovať ustanovenia práva Únie a má povinnosť zabezpečiť ich plný účinok. Záverom považujeme za nevyhnutné zhrnúť, že **podľa Súdného dvora sa má článok 183 prvý odsek smernice o DPH vykladať v tom zmysle, že bráni takej vnútroštátnej úprave, ako je vo veci samej, ktorá upravuje výpočet úrokov z omeškania pri vrátení nadmerného odpočtu až od uplynutia lehoty 10 dní po skončení daňovej kontroly**.

Z rozhodnutia Súdného dvora o prejudiciálnej otázke vyplýva, že správcovia dane sú povinní priznávať platiteľom dane uplatňujúcim si nadmerný odpočet úrok z omeškania za obdobie od 31. dňa po uplynutí lehoty na podanie daňového priznania za príslušné zdaňovacie obdobie až do vrátenia nadmerného odpočtu. **Aplikácia tohto rozhodnutia Súdného dvora je problematická** z toho dôvodu, že hoci slovenská právna úprava upravuje úrok z omeškania v prípade oneskoreného vrátenia preplatkov na dani alebo neoprávnene zadržovaných finančných prostriedkov, neustanovuje však podmienky za akých sa má vyplácať úrok za neoprávnene zadržované finančné prostriedky v podobe nadmerného odpočtu za obdobie počas trvania daňovej kontroly. Na základe uvedeného sa naskytá **otázka akým spôsobom správca dane**

prizná daňovým subjektom úrok za neoprávnené zadržovanie finančných prostriedkov a na základe akého ustanovenia bude tento úrok zaplatený.

Vzhľadom na absenciu vnútroštátnej právnej úpravy **bude zaujímavé sledovať, ako sa sudy aj správcovia dane vysporiadajú s rozhodnutím Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke** a akým spôsobom vypočítajú úrok z omeškania za neoprávnené zadržávaný nadmerný odpočet. V tejto súvislosti považujeme za potrebné uviesť, že Krajský súd v Košiciach v uznesení z 25. februára 2015, č. k. 7S/21/2012-94, ktorým rozhodol o predložení veci Súdnemu dvoru s prejudiciálnou otázkou, výslovne deklaroval viazanosť výkladom práva spoločenstva v konaní o prejudiciálnej otázke.²⁰ Súčasne je nevyhnutné dodať, že vnútroštátne sudy nedisponujú normotvornou právomocou, resp. pozitívnu činnosťou súdu v zmysle vytvorenia prameňa práva, ktorou by mohli nahradiť absentujúcu právnu úpravu.

Záverom treba zdôrazniť, že **v zmysle rozhodnutia Súdneho dvora vo veci 6/64 Flaminio Costa v E.N.E.L. z 15. júla 1964**, ktorým bol deklarovaný historický princíp prednosti práva Európskej únie, sú vnútroštátne sudy ako aj správcovia dane **povinné rešpektovať rozhodnutie Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke vo veci úroku z omeškania**, a preto sa budú musieť s nastoleným aplikačným problémom náležite vysporiadať.²¹

Záver

Daňová kontrola je významným inštitútom správy daní, ktorým sa zisťujú alebo preverujú skutočnosti rozhodujúce pre správne určenie dane alebo dodržiavanie ustanovení osobitných predpisov. Tento inštitút je súčasne **prostriedkom na zistenie oprávnenosti uplatneného nároku na vrátenie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty**. V súvislosti s daňovou kontrolou nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty pozitívne hodnotíme právnu úpravu čiastkového protokolu, pretože má významný vplyv na **urýchlenie celého procesu vrátenia preverenej časti nadmerného odpočtu**. Na problematiku daňovej kontroly nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty nadväzuje aj nárok na úrok z omeškania za oneskorene vrátený nadmerný odpočet a aplikačný problém stanovenia dátumu, od ktorého je správca dane povinný zaplatiť tento úrok. V tomto kontexte preto dávame do pozornosti rozhodnutia Európskeho súdneho dvora, ktoré by mali prispieť k zjednoteniu rozhodovacej činnosti vo veci úroku z omeškania a k odstráneniu prípadných nezrovnalostí v tejto oblasti. V uvedenej veci považujeme za dôležité uviesť, že napriek absencii vnútroštátnej právnej úpravy je potrebné, aj s prihliadnutím na rozhodnutia Súdneho dvora ohľadom prednosti aplikácie práva Európskej únie, **rešpektovať rozhodnutie Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke vo veci úroku z omeškania za neoprávnené zadržávaný nadmerný odpočet** a vo vnútroštátnych sporoch ako aj v rozhodovacej činnosti správcov dane predmetné rozhodnutie v celom rozsahu aplikovať. ■

RESUMÉ

Daňová kontrola nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty a „úrok z omeškania“ za neoprávnené zadržávanie peňažných prostriedkov

Daňová kontrola nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty je významným prostriedkom na elimináciu daňových únikov. Výkonom daňovej kontroly sa však predlžuje lehota na jeho vrátenie. Z uvedeného dôvodu možno považovať prijatie novej právnej úpravy čiastkového protokolu za prostriedok na urýchlenie procesu vrátenia nadmerného odpočtu. S vrátením nadmerného odpočtu súvisí aplikačný problém s priznávaním úroku z omeškania a určenia časového úseku, za ktorý je správca dane povinný zaplatiť tento úrok. Je preto nevyhnutné dať do pozornosti aj rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie vo veci Enel Maritsa Iztok 3 AD a rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie o prejudiciálnej otázke ohľadom úroku z omeškania, ktoré majú zásadný vplyv na priznávanie úroku z omeškania za neoprávnené zadržávanie peňažných prostriedkov vo forme nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty.

20 Krajský súd v Košiciach v uznesení z 25. februára 2015, č. k. 7S/21/2012-94 uvádza, že „výklad práva spoločenstva podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v konaní o prejudiciálnej otázke sa stal po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie súčasťou právneho základu.“

21 K rozhodnutiu Súdneho dvora Európskej únie vo veci Flaminio Costa v E.N.E.L. bližšie pozri: Lyčka, M. – Kunc, B. – Šléglová, K.: Komentovaná rozhodnutí Súdneho dvora Evropské unie. Praha: Linde Praha, 2010. s. 19 – 21.

SUMMARY

Tax Compliance Check for VAT Refunds and “Default Interest” Accrued on Unauthorised Retention of Money

Tax compliance check for VAT refund is an important tool to eliminate tax evasions. However, the time limit within which VAT is to be refunded shall be extended by the period during which a tax compliance check is carried out. For this reason, adoption of the new legislation with regard to a partial protocol may be regarded as a tool facilitating the process of VAT refunds. There arises an application problem related to VAT refunds – awarding default (late payment) interests and determining the period for which the tax authority is obliged to pay such interest. It is therefore necessary to focus on the Judgement of the Court of Justice of the European Union in the case *Enel Maritsa Iztok 3 AD* and reference for a preliminary ruling regarding default interest, which significantly affect the awarding of default interests payable on a VAT refund due to unauthorized retention of money.

ZUSAMMENFASSUNG

Steuerkontrolle des übermäßigen Umsatzsteuerabzugs und „Verzugszins“ für ungerechtfertigte Geldzurückbehaltung

Die Steuerkontrolle beim übermäßigen Abzug der Umsatzsteuer ist ein wichtiges Mittel zur Eliminierung der Steuerflucht. Durch die Steuerkontrolle wird allerdings die Frist für deren Rückerstattung verlängert. Deswegen kann man die Annahme der neuen Rechtsregelung des teilweisen Protokolls als ein Mittel zur Beschleunigung des Vorganges bei der Rückerstattung des übermäßigen Abzuges, betrachten. Mit der Rückerstattung des übermäßigen Abzuges hängt auch das Anwendungsproblem bei der Zuerkennung des Verzugszinses sowie die Bestimmung des Zeitraumes zusammen, für welchen der Steuerverwalter verpflichtet ist, Verzugszinsen zu zahlen. Es ist deswegen erforderlich, auf die Entscheidung des Gerichtshofes der Europäischen Union in der Sache *Enel Maritsa Iztok 3 AD* und die Entscheidung des Gerichtshofes der Europäischen Union zur präjudiziellen Frage des Verzugszinses, die einen entscheidenden Einfluss auf die Zuerkennung des Verzugszinses für eine ungerechtfertigte Zurückbehaltung von Geldmitteln in Form des übermäßigen Umsatzsteuerabzuges haben, aufmerksam zu machen.

K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy z hlediska aktuální rozhodovací praxe soudů České republiky

Mgr. Michal Králík, Ph.D.

Předkládaný článek se zabývá civilněprávní odpovědností sportovců za sportovní úrazy z hlediska sumarizace posledních doktrinárních pramenů a nejnovějšího rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, které se oproti dosavadní judikatuře posunulo blíže trendům zastávaným v kontinentálním evropském právním prostředí a které prolomuje dosavadní judikaturní trend poměřující vznik odpovědnosti sportovců především samotným porušením sportovního pravidla představujícím porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 zákona č. 40/1964 Sb. Článek naznačuje, že změněný judikaturní směr by se měl uplatnit i v poměrech nové české občanskoprávní úpravy reprezentované zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a i když je poslední rozhodnutí Nejvyššího soudu vydáno ještě v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., jeho závěry budou s velkou pravděpodobností použitelné i v budoucnosti. Současně je v článku zmapováno druhé významné rozhodnutí české judikatury, které potvrzuje nastavený trend přístupu české soudní praxe ve shodě s praxí zahraniční, zejména německou a rakouskou. tj. přístupu, který lépe odpovídá faktickému současnému výkonu sportovní činnosti.

I. Úvod

Je obecně známou skutečností, že v českých (a do značné míry i slovenských) poměrech stálo tzv. sportovní právo až donedávna mimo zájem právní vědy a klasická výšeč sportovního práva spočívající v právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy stojí do značné míry mimo ucelený zájem právní vědy dodnes. V roce 2001 jsem poukazoval na to, že existuje právo ve sportu, či tzv. sportovní právo, a v jeho rámci i oblast vztahující se k posuzování předpokladů a podmínek odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.¹ V dalším období pak formou časopiseckých příspěvků (zejména z let 2006 – 2008)² nebo sborníkových publikací začal český i slovenský čtenář získávat povědomí o složitosti problému, který se týkal otázek spojených s posouzením podmínek vzniku odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.³ V období posledních několika let jsem pak problematiku právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy prezentoval především v zahraničí.⁴ V loňském roce v českém právním prostředí jsem pak na tyto publikační aktivity navázal prezentací pohledu na civilní odpovědnost sportovců z hlediska aktuálních vývojových východisek a nového českého občanského zákoníku.⁵ Česká společnost sportovního práva ve spolupráci s Právnickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze uskutečnila 1. března 2016 diskusní fórum s výchozí přednáškou nazvanou „K odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy“. O zvýšeném zájmu o odpovědnostní otázky ve sportu pak svědčí i skutečnost, že problematika právní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy je letos i předmětem jednoho z vystoupení na XXIV. Konferenci Karlovarských právnických dnů (16. – 18. června 2016).⁶ Publikační aktivity na poli odpovědnosti sportovců se v letošním roce završují vydáním monografie věnované civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy⁷, resp. vydáním rozsáhlého exkluzivního zpracování civilní i trestní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.⁸

I na stránkách Bulletinu slovenskej advokácie byly v minulosti publikovány příspěvky týkající se sportovního práva,⁹ resp. odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy.¹⁰

- 1 Králík, M.: Právo ve sportu. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001.
- 2 Přehled časopiseckých příspěvků autora z tohoto období je uveden např. v: Doležal, T.: Právní odpovědnost ve sportu, teoretické úvahy, v: Kolektiv autorů: Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, str. 60, poznámka pod čarou č. 11.
- 3 K tomu srovnej např.: Králík, M.: Právní odpovědnost za sportovní úrazy, v: Kolektiv autorů: Otázky sportovního práva. Praha: Ústav státu a práva, 2008, str. 27 – 59 nebo Králík, M.: Právní odpovědnost ve sportu, v: Kuklík, J. – Hamerník, P. – Sup, M. – Králík, M. – Haindlová, M. – Kohout, D. – Kučera, V. – Carpenter, K. – Radostová, K. – Chizzola, P.: Sportovní

právo, Auditorium Praha,
2012, str. 61 – 86.

4 K partii o civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy srovnaj: *Králík, M.: Civil liability of sports participants for sports-related injuries in the Central Europe and in the Czech Republic*, Giustizia Sportiva.it, Rivista Giuridica (Itálie), Pubblicazione numero 3, 2012, str. 80 – 122; *Králík, M.: Civil liability of sports participants for sports-related injuries in the Central Europe and in the Czech Republic*, REVISTA BRASILEIRA DE Direito Desportivo, Instituto Brasileiro de Direito Desportivo (IBDD) – (Brazílie), Ano 13, vol. 26, jul. – dez. / 2014, str. 277 – 315; *Králík, M.: Civil Liability Of Sports Participants For Sports-Related Injuries In The Central Europe And In The Czech Republic*, Valley International Journals, The International Journal of Social Science and Humanities Invention (Indie), Volume 2 issue 01, 2015, str. 1021 – 1047, <http://valleyinternational.net/index.php/our-jou/thejsshi/archive/120-thejsshi-volume-2-issue-1-january-2015/330-civil-liability-of-sports-participants-for-sports-related-injuries-in-the-central-europe-and-in-the-czech-republic>; *Králík, M.: Civil liability of sports participants for sports-related injuries in the Czech Republic*, Bond University, Sports Law eJournal, <http://epublications.bond.edu.au/slej/23> (Austrálie), ISSN 1836-1129, 8. 1. 2015, str. 1 – 7; *Králík, M.: Civil liability of sports participants in the Czech Republic*, International Sports Law Re-view Pandektis (ISLR/Pandektis) – (Řecko), Vol. 10, No. 3 – 4, 2014, str. 509 – 518; *Králík, M.: Civil liability of sports par-*

II. Aktuální judikatura Nejvyššího soudu České republiky

K těmto teoretickým přístupům dostává česká praxe aktuální příspěvek v podobě níže uvedené rozhodnutí Nejvyššího soudu, které bylo na podzim 2015 na zasedání občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu České republiky schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, kde bylo uveřejněno pod R 106/2015. Proti tomuto rozhodnutí byla podána ústavní stížnost, která je vedena pod sp. zn. III. ÚS 2357/2015 a do doby sepsání tohoto článku o ní nebylo podle dostupných informací rozhodnuto (nalus.usoud.cz).

Zatímco v poměrech českého právního prostředí existuje v období posledních 15 let několik publikovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu k otázkám spojeným s civilní odpovědností sportovců, a několik (ať již publikovaných či nepublikovaných) svým významem důležitých rozhodnutí soudů nižších stupňů k téže problematice,¹¹ podle dostupných informací slovenské právní a justiční prostředí základ civilní judikatury odpovědnosti sportovců po roce 1990 zatím vytvořen nemá. Přestože je i ve slovenských poměrech v posledním období patrný nárůst zájmu o uvedené otázky na akademické půdě,¹² tomuto zvýšenému zájmu nekoresponduje aktuální judikatura Nejvyššího soudu Slovenské republiky. Slovenská judikatura by tak zřejmě za poslední významné rozhodnutí stále považovala R 16/1980, které zdůrazňovalo význam sportovních pravidel poměrně v kategoričce rovině, a od jehož závěrů do značné míry odchyluje právě rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. května 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015, ve kterém Nejvyšší soud České republiky uzavřel, že „**k tomu, aby porušení pravidel sportovní hry vedoucí ke škodě na zdraví mohlo být považováno za porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák. 1964, musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry**“.

Dané závěry Nejvyšší soud vyslovil ve věci, ve které se žalobce po žalovaném domáhal náhrady škody na zdraví, která mu vznikla při soutěžním sportovním utkání v kopané dne 2. 6. 2012, když žalovaný při zákroku porušujícím fotbalová pravidla způsobil žalobci mnohočetné zlomeniny pravé dolní končetiny.

Soud prvního stupně uložil žalovanému zaplatit žalobci 78 406 Kč s příslušenstvím a zamítl žalobu co do 49 988 Kč s příslušenstvím. Soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že žalovaný odpovídá za škodu, neboť se při sportovním utkání ve fotbale dopustil pravidly zakázaného způsobu hry, v důsledku něhož vznikla žalobci škoda na zdraví. Protiprávní úkon žalobce (porušení ustanovení § 415 obč. zák.) spočíval v tom, že žalovaný během hry při tzv. skluzu zlomil žalobci nohu a za toto jednání dostal od rozhodčího žlutou kartu. Škoda pak vznikla v příčinné souvislosti s tímto jednáním žalovaného, a proto za ni odpovídá podle § 420 obč. zák. Žaloba byla částečně zamítnuta pouze ohledně částek, které nebyly žalobcem vynaloženy v příčinné souvislosti s jednáním žalovaného.

K odvolání žalovaného odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadeném vyhovujícím výroku ve věci samé tak, že žalobu na zaplacení 78 406 Kč s příslušenstvím zamítl. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, podle něž se účastníci jako soupeři setkali při soutěžním utkání III. třídy v kopané dne 2. 6. 2012. Na konci zápasu, kolem 90. minuty, žalovaný zastavil míč u postranní čáry, kterou v důsledku setrvačnosti přeběhl. Poté se otočil a vrátil se do hřiště s úmyslem hrát míč, ve stejné chvíli se stejným úmyslem běžel k míči žalobce, ten dostihl míč dříve a odkopl jej. Těsně poté žalovaný, který provedl manévř „skluz“, trefil svými nohama pravou nohu žalobce, na níž žalobce v té

Mgr. Michal Králík, Ph.D.
vyštudoval Právnickú fakultu Masarykovej Univerzity v Brne, následne pôsobil ako sudca na Krajskom súde v Brne. Od roku 2000 do roku

2005 bol predsedom senátu Okresného súdu v Zlíne, v nasledujúcom období do roku 2009 sudcom Krajského súdu v Brne a od roku 2009 vykonáva funkciu sudcu Najvyššieho súdu Českej republiky. Dlhodobu sa venuje sfére tzv. športového práva a ako člen redakčnej rady časopisu Soudní rozhledy sa spolupodieľa na tvorbe profilu tohto prestížneho časopisu vydávaného nakladateľstvom C. H. Beck.

chvíli stál, a způsobil mu tříštivou dislokovanou zlomeninu pravé holenní kosti a zlomeninu pravé lýtkové kosti. Rozhodčí na místě udělil žalovanému žlutou kartu za nesportovní chování podle pravidla 12, C., bod I. pravidel fotbalu, které spočívalo v tom, že žalovaný svým jednáním přerušil hru nedovoleným způsobem za cenu faulu. Toto jednání žalovaného z podnětu žalobce prošetřovala policie a věc byla odložena s tím, že nebylo prokázáno úmyslné zavinění žalovaného. Žalobce byl operován, hospitalizován od 2. 6. do 11. 6. 2012, v pracovní neschopnosti byl od 2. 6. 2012 do 16. 9. 2012. Odvolací soud nesohlasil zejména se závěrem soudu prvního stupně, že každé porušení pravidel sportovního utkání (hry) je nutně i porušením ustanovení § 415 obč. zák. K porušení takové povinnosti podle odvolacího soudu dojde v případě, že porušení pravidel sportovní hry je buď velké intenzity, nebo je jednání hráče excesem (jednáním, které nemá s hrou nic společného). Odvolací soud vycházel z pravidel kopané platných od 1. 7. 2011 a zpracovaných Pravidlovou komisí Fotbalové asociace ČR, podle nichž při použití „skluzu“, t. j. způsobu pohybu hráče po hřišti používaného k odebrání míče soupeři, nejsou pravidla hry porušena, jestliže hráč provádějící skluz nejprve zasáhne míč a teprve potom případně soupeře. Zasáhne-li ale hráč nejprve soupeře a potom míč, považuje se to za zakázaný způsob hry. Odvolací soud dovodil, že v okamžiku, kdy se hráč rozhodne použít skluz, činí tak v přesvědčení, že se mu podaří zasáhnout míč dříve než soupeř. Vzhledem k tomu, že tato technika je pravidly připouštěna, není možno samotné použití skluzu bez dalšího považovat za protiprávní úkon, byť v případě, že je zasažen dříve soupeř, jde o zakázaný způsob hry. Odvolací soud uzavřel, že žalovaný nepoužil „skluzu“ s úmyslem zranit a nejednalo se ani o brutální nebo surovou hru. Došlo sice k porušení pravidel fotbalu, protože se žalovanému nepodařilo zasáhnout nejprve míč, avšak intenzita jeho jednání nedosáhla takového rozsahu, který by bylo možno hodnotit jako porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák. O takovou intenzitu jde jen tehdy, je-li porušení pravidel podstatným vybočením z běžného způsobu hry. Žalovaný se tedy podle odvolacího soudu nedopustil protiprávního úkonu, a není tak dán jeden z nezbytných předpokladů odpovědnosti za škodu vzniklou žalobci. K závažnému následku na zdraví žalobce totiž došlo nešťastnou náhodou.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání s tím, že v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak, neboť odvolací soud otázku hmotného práva – zda se žalovaný dopustil protiprávního úkonu nedodržením generální prevenční klauzule podle ustanovení § 415 obč. zák. – posoudil odchýleně od ustálené soudní praxe (R 16/1980). Dovolatel napadá závěr odvolacího soudu, že nebylo prokázáno, že by žalovaný při „skluzu“ použil nepřiměřenou sílu, brutalitu, nejednal úmyslně a nejednalo se ani o exces. Naopak v jednání žalovaného shledává nepřiměřenou sílu až brutalitu s ohledem na nastalý následek, žalovaný jednal z nedbalosti a nebylo úkolem žalobce prokazovat, že žalovaný jednal úmyslně, o exces se jednalo, neboť žalovaný vybočil z mezí pravidel sportovní hry. Nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že není možné každé porušení pravidel hry považovat za protiprávní úkon ve smyslu odpovědnosti za škodu. Porušení právní povinnosti shledává v porušení sportovních pravidel ze strany žalovaného, kterému bylo pro jeho nesportovní chování uděleno napomenutí v podobě žluté karty. Dovolatel se dále zabývá výkladem pojmů zakázaná hra a nesportovní chování, pravidly pro napomenutí a herními tresty za nedovolené zastavení soupeře a nesportovní chování. K pochybení odvolacího soudu v právním posouzení jednání žalovaného došlo podle dovolatele v důsledku nedostatku praktické zkušenosti týkající se povahy sportu, jakým je fotbal; ta naopak nechyběla soudci okresního soudu, který jako amatérský hráč malé kopané, kde jsou skluzy pro svou nebezpečnost zakázány úplně, shledal v jednání žalovaného porušení právní povinnosti. Polemizuje s hodnocením techniky skluzu při odebrání míče, jak ji učinil odvolací soud, přičemž zdůrazňuje, že při využití této techniky je nezbytné zachování opatrnosti a každý hráč je povinen dbát jak o svou vlastní bezpečnost, tak i o bezpečnost ostatních hráčů. V jednání žalovaného shledává naplnění všech předpokladů občanskoprávní odpovědnosti a označuje rozhodnutí odvolacího soudu za nespravedlivé a nepředvídatelné. Zdůrazňuje, že v důsledku úrazu prodělal několik lékařských zákroků a byl cca tři měsíce v pracovní neschopnosti.

Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožnil se závěry odvolacího soudu, který je správně a logicky zdůvodnil. Judikaturu, z níž vycházel soud prvního stupně, nelze podle žalovaného označit za ustálenou, a to s ohledem na dobu jejího vzniku a s tím související vývoj a změny ve způsobu hry ve fotbale.

participants for sports-related injuries in the Czech Republic, *The International Sports Law Journal* (Holandsko), Springer, Asser press, Volume 13, Numbers 1 – 2, April 2013, str. 176 – 187; *Králík, M.: Civil Liability of Sports Participants for Sports-related Injuries in Europe and in the Czech Republic*, Sweet & Maxwell's *International Sports Law Review* (Anglie), 2013, Vol. 13, Issue 3, str. 63 – 75; *Králík, M.: Die zivilrechtliche Haftung der Sportler für Sportverletzungen in der Tschechischen Republik*, *Zeitschrift für Sport und Recht* (Německo), 2013, č. 4, str. 146 – 149; *Králík, M.: Injury: Civil liability for sports-related injuries in the Czech Republic*, *World sports law report – the newsletter for the sport business* (Anglie), Volume 11, Issue 2, February 2013; *Králík, M.: Zivilrechtliche und strafrechtliche Haftung von Sportlern für Sportverletzungen in der Tschechischen Republik*, *Causa Sport* (Švýcarsko), 2013, č. 1, str. 12 – 16.

5 K tomu srovnej: *Králík, M.: Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník)*, *Bulletin advokacie*, 2015, č. 7 – 8, str. 37 – 45.

6 Jedná se o příspěvek pracovníčně nazvaný „Odpovědnost ve sportu“, který bude zaměřen právě na otázky spojené s civilní odpovědností sportovců za sportovní úrazy.

7 K tomu srovnej: *Králík, M.: Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*, *Leges*, 2016, 512 + 494 stran – <http://www.knihy-leges.cz/civilni-odpovednost-sportovcu-za-sportovni-urazy>

- 8 K tomu srovnej: *Králík, M.*: Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, Leges, 2016, rukopis cca 1800 stran, <http://www.knihyleges.cz/civilni-a-trestni-odpovednost-sportovcu-za-sportovni-urazy>
- 9 *Tokoš, J.*: Prestupy fotbalistov v zrkadle práva, Bulletin slovenskej advokácie, 1997, č. 4, str. 45 a násl.
- 10 *Králík, M.*: Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy v německé a rakouské judikatuře, Bulletin slovenskej advokácie, 2007, č. 7 – 8, str. 37 – 54 nebo *Králík, M.*: Trestněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 1 – 2, str. 19 – 29.
- 11 K těmto otázkám z hlediska kompletního vývoje srovnávací práce uvedené v poznámkách pod čarou č. 7 a 8.
- 12 *Gábriš, T.*: Právna zodpovednosť športovcov za športové úrazy (koreferát), Zborník z konferencie 18. slovenské dni práva, Bratislava 4. – 5. októbra 2012, Slovenská advokátska komora, str. 47 – 59; *Gábriš, T.*: „Waiver“ alebo k možnostiam vylúčenía zodpovednosti za úraz pri výkone športovej činnosti, 7. ledna 2013 – http://www.ucps.sk/WAIVER_ALEBO_K_MOZNOSTIAM_VYLUCE-NIA_ZODPOVEDNOSTI_ZA_URAZ_PRI_VYKONE_SPORTOVEJ_CINNOSTI; *Handiak, P.* – Števček, M.: Niekoľko poznámok k hraniciam autonómnej pôsobnosti športových organizácií pri riešení zodpovednosti športovcom za úrazy (koreferát), Zborník z konferencie 18. slovenské dni práva, Bratislava 4. – 5. 10. 2012, Slovenská advokátska komora, str. 60 – 64.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda každé porušení pravidel hry je bez dalšího porušením prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák., neboť odpovědnost hráče kopané za škodu na zdraví způsobenou protihráči porušením pravidel kopané nebyla dosud na obdobném skutkovém základě dovolacím soudem posuzována. Neshledal ho však důvodným.

Zdůraznil, že podle § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.

Předpokladem vzniku obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je protiprávní úkon, t. j. jednání, které je v rozporu s objektivním právem (s právním řádem), dále existence škody (majetkové újmy) a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním škůdce a vznikem škody. Byly-li tyto předpoklady odpovědnosti poškozeným prokázány, zavinění (ve formě nevědomé nedbalosti) se předpokládá, avšak za podmínek ustanovení § 420 odst. 3 obč. zák. se škůdce může odpovědnosti zprostit.

Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostála povinnosti ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností. Protiprávní jednání musí být poškozeným prokázáno, stejně jako vznik škody a příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi porušením právní povinnosti jako příčinou a škodou a jejím rozsahem jako následkem.

Kromě odpovědnosti za porušení zákonné nebo smluvní právní povinnosti podle § 420 odst. 1 obč. zák. ukládá zákon každému také obecnou povinnost počínat si tak, aby svým jednáním či opomenutím nezpůsobil škodu. Tato prevenční povinnost podle § 415 obč. zák. (tzv. generální prevence), která platí pro každého, a která je jedním z případů porušení právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák., nastupuje tam, kde sice nedošlo k jednáním případně opomenutím k porušení povinnosti stanovené právním předpisem, kde ovšem byla porušena pravidla jiná (např. sportovní pravidla, technické normy atp.) nebo jde o situace, kdy škůdce svým jednáním případně opomenutím přispěl ke vzniku škody tím, že nedodržel náležitou obezřetnost, kterou po něm lze rozumně požadovat. Nejde však o absolutní odpovědnost za každé jednání nebo opomenutí, byť by ve svém důsledku ke vzniku škody přispělo. Ustanovení § 415 obč. zák. nezakládá objektivní odpovědnost za vzniklou škodu, nýbrž vztahuje odpovědnost na případy, kdy s ohledem na obecnou lidskou zkušenost je možné rozumně předvídat, s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, že ke vzniku škody může dojít. Každý je proto ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. povinen zachovávat takový stupeň bedlivosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní místní situaci (znalosti místních poměrů) rozumně požadovat a který, objektivně posuzováno, je způsobilý zabránit vzniku škody (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001, uveřejněný pod C 1725 v Souboru rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, C. H. Beck, de též jen „Soubor“).

Otázkou občanskoprávní odpovědnosti za škodu na zdraví způsobenou protihráčem při fotbalovém utkání se zabývalo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 1962, sp. zn. 5 Cz 38/62 (publikované pod č. 15/1963 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR); v tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dospěl k závěru, že pro vznik občanskoprávní odpovědnosti je třeba takového jednání spoluhráče – škůdce, které lze z objektivního hlediska označit za nedovolený a zakázaný způsob hry, t. j. takový, jenž je v rozporu s pravidly hry. K obdobnému závěru dospěl též Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76, (publikovaný pod č. 16/1980 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), podle něhož nedodržení pravidel sportovní hry, např. kopané, spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví podle § 415 obč. zák., tedy jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. Uvedená rozhodnutí (posuzovaná z hlediska úplného znění jejich odůvodnění a nikoli pouze z hlediska právních vět) formulovala obecnou zásadu posuzování typově obdobných případů, nezabývala se však otázkou, zda každé porušení pravidel hry je bez dalšího porušením prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák.

Odvolací soud se tak správně zaměřil na posouzení otázky, zda, popřípadě kdy uvedený způsob hry tzv. „skluzem“ lze považovat při boji o míč za takové porušení pravidel kopané, jež by zakládalo občanskoprávní odpovědnost z důvodu porušení prevenční povinnosti podle § 415 obč. zák.

Odvolací soud založil své rozhodnutí na závěru, že zákrok „skluzem“ jakožto způsob pohybu hráče po hřišti používaný k odebrání míče soupeři je herními pravidly připouštěn, a samotné použití této techniky není tedy možno bez dalšího považovat za protiprávní úkon. Vzal za prokázano, že rozhodčím byl tento zákrok potrestán žlutou kartou, tedy jako méně závažné nesportovní chování, když žalovaný při souboji o míč nezasáhl míč, ale pravou nohu žalobce, a že rozhodčí neposoudil pohyb a jednání žalovaného při tomto střetu účastníků jako použití nepřiměřené síly, brutality, úmyslné, násilné nebo se záměrem zranit spoluhráče. Úmysl způsobit zranění neshledala ani Policie ČR při šetření podnětu k trestnímu stíhání žalovaného. Odvolací soud uzavřel, že žalovaný nepoužil „skluzu“ s úmyslem zranit protihráče a nejednalo se ani o brutální nebo surovou hru či exces.

Při hodnocení, zda jednání hráčů kopané, v jejímž důsledku došlo k újmě na zdraví, je chováním v rozporu s ustanovením § 415 obč. zák., je třeba zohlednit samotný charakter uvedeného sportu, jenž je svou povahou velmi dynamický a při němž dochází ke vzájemnému kontaktu hráčů a následkem toho i ke zvýšenému riziku jejich zranění. Každý, kdo se takového sportu účastní, si musí být tohoto rizika vědom a určitou, v daném druhu sportu obvyklou míru rizika tedy vědomě akceptuje. Pokud dojde ke zranění hráče, je namístě posoudit nejen, zda spoluhráčem provedený herní zákrok byl v souladu s předepsanými pravidly hry, ale též za jakých okolností k němu došlo a zda jeho negativní následek byl pro daný okamžik nevyhnutelný v důsledku nastalé herní situace. Dovolací soud se ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že nikoli každé porušení pravidel hry je bez dalšího porušením prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák. a že toto porušení pravidel musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry. Tento závěr je promítnutím zásady v obecné rovině formulované citovanou judikaturou tak, že každý je povinen zachovávat (jen) takový stupeň bedlivosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní situaci rozumně požadovat. V této souvislosti není bez významu odvolacím soudem zdůrazněná okolnost, že rozhodčí neposoudil jednání žalovaného při střetu účastníků jako použití nepřiměřené síly, brutality, úmyslné, násilné nebo se záměrem zranit spoluhráče. Takový výklad odpovídá i judikatuře soudů Německa a Rakouska, jejichž právní řády jsou našemu nejbližší (srov. Králík, M. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století, Soudní rozhledy 8/2006, s. 285). Odvolací soud správně podotkl, že při opačném výkladu (nepřiměřených požadavcích na opatrnost hráčů) by fotbal přestal být atraktivní hrou, neboť hráči by v obavě ze soudních sporů přestali soupeřit, a tím by tento sport ztratil zcela smysl.

Pro posouzení intenzity porušení pravidel nemůže být rozhodujícím hlediskem závažnost následků, které nic nevypovídají o tom, jakou povahu (závažnost, neobvyklost, míra zavinění) mělo porušení pravidel a za jakých okolností k němu došlo. Stejně tak nemůže být závažnost následků bez dalšího dokladem o brutalitě zákroku (k vážnému zranění může dojít i v důsledku hry, která je zcela v souladu s pravidly). Excesem rovněž není každé porušení pravidel, nýbrž takové jednání, které zjevně vybočuje z běžného způsobu hry, či jak to formuloval odvolací soud „nemá s hrou nic společného“. Odvolací soud správně hodnotil, zda pro žalovaného existovala při zákroku možnost dosáhnout míče, a zohlednil, že na uvedené rozhodnutí provést či neprovést zákrok měl jen zlomek sekundy. Pokud tedy tuto možnost měl, což nebylo v řízení před soudy nikterak zpochybněno, nelze nesprávné vyhodnocení situace, zejména rychlosti protihráče, považovat s ohledem na charakter kopané jako dynamického kontaktního sportu za porušení pravidel hry natolik intenzivní, aby zakládalo protiprávní porušení prevenční povinnosti žalovaným. Lze jej spíše v souladu se závěrem odvolacího soudu hodnotit jako nešťastnou shodu okolností, respektive náhodu, jejíž následky se v souladu s ustálenou judikaturou přičítají tomu, komu se přihodila (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1462/2003, publikované v Souboru pod C 2593, či rozsudek téhož soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009, Soubor C 10425).

K námitce, že nebylo povinností žalobce prokazovat úmysl na straně žalovaného, lze podotknout, že presumpce zavinění škůdce se vztahuje pouze na jeho nejmírnější formu, t. j. nevědomou nedbalost, takže vyšší míru zavinění, tedy úmysl či vědomou nedbalost by musel prokázat žalobce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3685/2011). Uplatněný dovolací důvod nesprávného právního posouzení nebyl naplněn, a proto Nejvyšší soud dovolání žalobce jako nedůvodné zamítl.

III. Charakteristika aktuální judikatury

Pro uvedené rozhodnutí je především charakteristický ústup od dominance sportovních pravidel při posuzování civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy s příklonem k zahraničním trendům; je pro české prostředí do značné míry typické, že se jednalo o případ týkající se opětovně tzv. výkonnostní (nikoliv profesionální) kopané. Uvedené rozhodnutí a vývoj celého sporu velmi výstižně ilustrují celé spektrum názorů, které se v tuzemském právním prostředí (a nejenom v něm) aktuálně objevují.

Význam tohoto rozhodnutí je jasný, určující a zásadní. Oproti starší judikatuře se zde Nejvyšší soud výrazně podrobněji zabýval otázkami podmínek, za kterých vzniká civilní odpovědnost za sportovní úrazy a poprvé formuloval v judikatuře dovolacího soudu jasný závěr, že ani porušení sportovního pravidla nemusí znamenat porušení prevenční povinnosti ve smyslu § 415 obč. zák. Tím se jasně přihlásil k trendům, které v zemích geograficky blízkých prosazují zejména německé a rakouské soudy, resp. německá a rakouská doktrína, jejichž podstatou je přístup k odpovědnosti vycházející z toho, že sportovec nenese odpovědnost za jednání, které sice je v rozporu se sportovními pravidly, ale k jejich porušení došlo při běžném, adekvátním výkonu sportovní činnosti jednáním, které je pro daný sport obvyklé, běžné a jeho výkon charakterizující.

Nejvyšší soud v rozhodnutí nechtěl nahradit chybějící teoretickou doktrínu výkladem okolností vylučujících protiprávnost, i když hovořil o rizikovitosti sportovní činnosti, ale zaměřil se na vymezení předpokladů, kdy lze hovořit o porušení tzv. prevenční povinnosti. Zranění způsobená tzv. skluzem ve fotbale mohou být považována za hraniční zejména z hlediska možných následků a rizika takového zákroku, jakož i z pohledu možného provedení tzv. skluzů, ale závěr o absenci odpovědnosti sportovce však odvolací soud a Nejvyšší soud přijaly na základě podrobného posouzení a zhodnocení průběhu té fáze utkání, ve které k zákroku a zranění došlo. Vyhodnotily, že toto konkrétní jednání bylo možné považovat za jednání, které bylo pro danou sportovní situaci přijatelné a zapadající do kontextu průběhu hry a souboje o míč a z tohoto základního rámce nevybočilo bez ohledu na způsobený následek.

Přestože z rozhodnutí vyplývají určité zobecňující závěry, je třeba vidět, že je Nejvyšší soud vyslovil při přísném zhodnocení dané skutkové situace a v odlišných skutkových poměrech mohou být i právní závěry uplatněny odlišně. Byť již po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.), ale stále ještě v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., Nejvyšší soud zřetelně předznamenal směr, kterým se zřejmě bude ubírat i v poměrech nového občanského zákoníku. Tento trend, který výrazně „posunul“ dosavadní českou judikaturu, je však v souladu s vývojem zemí geograficky i právně blízkých, což ostatně výslovně podtrhl v rozhodnutí i sám Nejvyšší soud, neboť respektuje soutěživost sportu jako takového a přitom vymezuje podmínky, za kterých již může nastoupit odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Hraniční bod v zásadě leží mezi jednáním, které je v tzv. sportovním kontextu způsobilé dosáhnout sportovního cíle (byť při něm dojde ke zranění), a jednáním, které je z obvyklého a běžného průběhu výrazně vybočující a excesivní. I v tomto rámci je však široký prostor pro uvážení soudce a respekt pro individuální posouzení jednoho každého případu. To je však zcela běžné i v judikatuře zahraničních zemí.¹³

Poukaz na to, že pouhé porušení sportovního pravidla nezakládá odpovědnost sportovce, dává soudům v budoucím období a v poměrech nového občanského zákoníku široký prostor pro formování základů, na kterých bude budoucí judikatura stát.

IV. Doplňující česká judikatura

Druhé významné, a v zásadě nepublikované, rozhodnutí, které není veřejnosti známé, je rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 13. července 2009, sp. zn. 15 Co 287/2009, který se také snaží o prolomení dosavadní dominance sportovních pravidel při posuzování odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. Zřejmě poprvé se jednalo o oblast dalšího kolektivního masového sportu, a to ledního hokeje.¹⁴

13 Podrobněji k teoretickým východiskům zahraničního přístupu a kompletnímu pohledu na českou (dříve československou) judikaturu srovnávací práce uvedené v poznámce pod čarou č. 7 a 8.

14 Je do jisté míry s podivem, že v předchozím období se žádné rozhodnutí netýkalo ledního hokeje; možná je to tím, že hokej na rozdíl od kopané je svou povahou kontaktní sport a většina úrazů, ke kterým při něm dochází, je důsledkem průběhu hry.

Ve shodě se soudem prvního stupně odvolací soud v poměrech dané věci uzavřel, že byly splněny všechny předpoklady odpovědnosti za škodu žalovaného ve smyslu § 420 obč. zák. Žalovaný totiž porušil právní povinnost, uloženou mu § 415 obč. zák. počínat si tak, aby nedošlo ke škodě (zároveň ale porušil pravidla hry, která manévr vražení na hrazení trestají), následkem jeho jednání utrpěl žalobce škodu na zdraví, která by nevznikla nebýt jednání žalovaného. Žalovaný přitom věděl, že svým aktivním jednáním může způsobit škodu, byl schopen rozeznat následek svého jednání, avšak spoléhal bez přiměřených důvodů, že škodu nezpůsobí. Bylo tedy prokázáno i jeho zavinění na vzniklé škodě ve formě vědomé nedbalosti, neboť porušil potřebnou míru obezřetnosti.

Odvolací soud zdůraznil, že již ve svém předcházejícím rušícím usnesení naznačil, že při posuzování odpovědnosti za škodu na zdraví při sportu nepřeceňuje význam sportovních pravidel. Jejich porušení není nutno vyžadovat jako podmínku odpovědnosti. S odkazem na rozhodnutí Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 1939/2007 by se soudy neměly nechat vmanévrovat do pozice sportovních rozhodčích. Povinností soudu je posuzovat konkrétní okolnosti a zvláštnosti toho kterého případu, což nelze zjednodušovat na otázku, zda při určitém úrazu bylo či nebylo porušeno sportovní pravidlo.

Předmětné rozhodnutí odvolacího soudu stojí za zmínku z několika důvodů. Především proto, že vůbec samotné řešení sporu soudní cestou bylo do jisté míry důsledkem okolností. Když jsem zjišťoval bližší informace o tomto případě, zjistil jsem, že za podáním žaloby měla údajně stát aktivita otce žalobce, který by však žalobu nepodal, jestliže by ze strany žalovaného či oddílu, ve kterém hrál, došlo k omluvě za jednání a zranění, které se žalobci přihodilo. Pokud by tato informace byla pravdivá, opětovně by to potvrzovalo tradiční rys, že české prostředí není příliš nakloněno k řešení takových případů soudní cestou; a to možná v duchu zásady *venire contra factum proprium*.

Dalším do jisté míry charakteristickým rysem je, že se jednalo o rozhodnutí „toliko“ odvolacího soudu, které zřejmě nebylo v žádném právnickém periodiku publikováno a pravděpodobně zcela zapadlo v zapomnění. České právní prostředí je poměrně typické tím, že rozhodnutí, která nejsou přijata Nejvyšším soudem, nebo nejde o rozhodnutí soudů nižších stupňů, která byla schválena k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek či alespoň v některém právnickém periodiku, neslouží v praxi jako příliš silný argumentační prostředek. V zahraničí (např. v USA) bychom však viděli, jakou pozornost věnuje doktrína i rozhodnutím odvolacích soudů a bere je za plnohodnotná rozhodnutí, která mají potenciál ovlivňovat soudní a právní praxi. Námí zkoumané rozhodnutí však řešilo spor o částku, která z pohledu případného dovolání vůbec neumožňovala dovolací přezkum, a proto toto rozhodnutí ani nemělo možnost obstát v dovolacím řízení. Jeho případný dovolací přezkum by byl o to zajímavější, že se rozhodnutí novátorsky postavilo k roli sportovních pravidel při stanovení podmínek odpovědnosti za škodu způsobem, který do té doby dost značně směřoval proti dosavadní judikatuře.

Možná nejzajímavějším momentem z rozhodnutí plynoucím je role znaleckého dokazování. Obecně platí, že soudy se velmi obtížně potýkají se zjišťováním skutkového stavu v těchto případech zejména z hlediska, jakým konkrétním způsobem došlo k úrazu, protože je typické, že výpovědi svědků (diváků, hráčů) zpravidla nebyvají nestranné a dost často se až nadměrně zdůrazňuje role rozhodčího, jeho výpovědi a zápisu o utkání. Ten, kdo se pohybuje zejména v amatérských soutěžích, dobře ví, že faktickou roli rozhodčích nelze přeceňovat již proto, že často je k dispozici např. v kopané pouze jeden hlavní rozhodčí (a žádný delegovaný rozhodčí čárový), který musí sledovat děj na celé hrací ploše, rozhodčí v těchto soutěžích jsou často také limitováni vyšším věkem, zhoršenou schopností pohybu apod. Neplatí to samozřejmě vždy, nicméně i tyto okolnosti je třeba brát v potaz. Zde se ovšem dostáváme k tradičním výhradám uplatňovaným zahraniční literaturou – zda jsou soudy obecně schopny řešit spory s tak výraznými specifiky sportovního prostředí, které se navíc v soudní praxi objevují v objemu všech napadlých věcí zcela výjimečně a vyžadují i teoretickou a praktickou znalost sportovní problematiky, např. již jen z hlediska používané terminologie.¹⁵

Zdá se pak, že s rozvojem přírodních a exaktních věd se zvyšuje a zřejmě i zvyšovat bude význam znaleckého dokazování a znaleckých posudků, které – zdá se – jsou schopny popsat přesnou mechaniku a způsob zranění a také jednání škůdce i poškozeného bezprostředně před vznikem úrazu, což může být neocenitelnou pomůckou pro soudce při hodnocení dalších v řízení provedených důkazů z hlediska jejich věrohodnosti. Musíme si uvědomit, že zejména

15 Mohu-li soudit ze svého praktického pohledu, jde o aspekty mimořádně důležité. Tento názor zastávám s vědomím toho, že od dětských let jsem se věnoval sportu, v určitém životním období na vrcholové úrovni, a ještě v současné době působím jako aktivní hráč I. B. třídy fotbalových soutěží. Bez znalostí sportovního prostředí takto získaných si však trůfám tvrdit, že spor o posouzení podmínek vzniku odpovědnosti sportovce za sportovní úraz bych jako soudce posuzoval velmi obtížně a nepochybně bych jako deficit pociťoval „neznalost“ sportovního prostředí z praktického hlediska.

na nižších amatérských úrovních nejsou k dispozici obrazové záznamy z utkání, což zjištění skutkového stavu věci výrazně ztěžuje. ■

RESUMÉ

K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy z hlediska aktuální rozhodovací praxe soudů České republiky

Předkládaný článek se zabývá civilněprávní odpovědností sportovců za sportovní úrazy z hlediska sumarizace posledních doktrinálních pramenů a nejnovějšího rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, které se oproti dosavadní judikatuře posunulo blíže trendům zastávaným zejména v rakouském a německém právním prostředí a které prolamuje dosavadní judikaturní trend poměřující vznik odpovědnosti sportovců především porušením sportovního pravidla. Článek naznačuje, že tento judikaturní směr by se měl uplatnit i v poměrech nové české občanskoprávní úpravy reprezentované zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a i když je poslední rozhodnutí Nejvyššího soudu vydáno ještě v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., jeho závěry budou s velkou pravděpodobností použitelné i v budoucnosti.

SUMMARY

Civil Liability of Sportsmen for Sports Injuries in the Light of the Current Decision-Making Practice of Czech Courts

The article deals with civil liability of sportsmen for sports injuries. The author summarizes recent doctrinal sources and the latest Judgement of the Czech Supreme Court, which – when compared to the existing case-law – moves closer to the development promoted by mainly Austrian law and German law and which breaks through the existing case-law trend according to which the sportsman's liability arises mainly as a consequence of violation of a sports rule. The article indicates that this trend in the case-law should also be applied in the new Czech civil legislation in the light of Act No. 89/2012 Coll. (Civil Code), even though the latest Judgement of the Czech Supreme Court was made under Act No. 40/1964 Coll.; conclusions reached therein may be most likely used also in the future.

ZUSAMMENFASSUNG

Zur bürgerrechtlichen Haftung der Sportler für Unfälle beim Sport vom Sichtpunkt der aktuellen Entscheidungspraxis der Gerichte der Tschechischen Republik

Der vorliegende Artikel befasst sich mit der bürgerrechtlichen Haftung der Sportler für Sportunfälle vom Sichtpunkt der Summierung der letzten doktrinalen Quellen und der neusten Entscheidungen des Obersten Gerichtes der Tschechischen Republik, die sich gegenüber der bisherigen Judikatur näher zum Trend, vertreten insbesondere in der österreichischen und deutschen Rechtsumgebung, verschoben hat und durch die der bisherige judikatorische Trend durchgebrochen wird, indem sie den Eintritt der Haftung durch die Sportler insbesondere in Bezug auf die Verletzung von Sportregeln, bemessen. Im Artikel ist angedeutet, dass diese judikatorische Richtung auch unter den Verhältnissen der neuen tschechischen bürgerrechtlichen Regelung, repräsentiert durch das Gesetz Nr. 89/2012 der Gesetzsammlung, Bürgerliches Gesetzbuch, geltend gemacht sollte und obwohl die letzte Entscheidung des Obersten Gerichtes noch unter den Verhältnissen des Gesetzes Nr. 40/1964 der Gesetzsammlung erlassen wurde, deren Schlussfolgerungen werden allerdings höchstwahrscheinlich auch künftig anwendungsfähig.

Konanie vo veciach zaistenia podľa zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok s účinnosťou od 1. júla 2016

JUDr. Sabína Hodoňová

Zákonom č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok sa po prvý raz ucelene upravilo súdne konanie vo veciach zaistenia. Zákon významne prispieva k sprehľadneniu tohto typu súdneho konania a k zvýšeniu právnej istoty účastníkov konania. Právna úprava vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj z rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorej aplikácia v doterajšom konaní nebola jednotná a neprispela k efektívnemu uplatneniu práv cudzincov domáhať sa prieskumu zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zaistení. Najzásadnejšou zmenou v právnej úprave súdneho prieskumu rozhodnutí o zaistení je zavedenie plnej jurisdikcie správneho súdu.

Zákonom č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok, ktorý nadobudol platnosť dňa 17. júla 2015, sa s účinnosťou od 1. júla 2016 zásadným spôsobom zmenilo konanie o súdnom prieskume rozhodnutí správnych orgánov vo veciach zaistenia.

Zákon po prvý raz obsahuje ucelenú úpravu súdneho konania vo veciach zaistenia a významne prispieva k sprehľadneniu tohto typu súdneho konania a predovšetkým k zvýšeniu právnej istoty účastníkov konania. Nová úprava má význam vo vzťahu k periodickej kontrole

JUDr. Sabína Hodoňová

je absolventkou Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V súčasnosti pôsobí ako advokátka so sídlom v Žiline a v Mostoch u Jablunkova.

Je externou doktorandkou na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

zákonnosti obmedzenia osobnej slobody cudzinca v zaistení – upravuje nielen preskúmanie rozhodnutí o zaistení, ale osobitne aj preskúmanie trvania účelu zaistenia, s ktorým výslovne spája oprávnenie súdu priamo nariadiť prepustenie zaisteného cudzinca zo zaistenia. Úprava vychádza z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj z rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorej aplikácia v doterajšom konaní nebola jednotná a neprispela k efektívnemu uplatneniu práv cudzincov domáhať sa prieskumu zákonnosti obmedzenia

osobnej slobody v zaistení a to najmä s dôrazom na trvanie tohto prieskumu. V dôvodovej správe k zákonu č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok účinnému od 1. júla 2016 (ďalej len „Správny súdny poriadok“) sa odkazuje na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva – Buishvili proti Českej republike, rozsudok č. 30241/11 z 25. októbra 2012.¹

Nová právna úprava vo veciach zaistenia navyše zavádza plnú jurisdikciu správneho súdu. Nutnosť zavedenia takejto jurisdikcie podľa dôvodovej správy vyplynula z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie – Mahdi proti Bulharsku, rozsudok č. C-146/14 PPU z 5. júna 2014.²

V novej právnej úprave sú v časti zákona „Správna žaloba vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia“ zaujímavé predovšetkým nasledovné ustanovenia:

1 V prípade Buishvili proti Českej republike sa Európsky súd pre ľudské práva zaoberal otázkou, či skutočnosť, že správne súdy nemajú možnosť priamo nariadiť prepustenie zaistenej osoby je v rozpore s článkom 5 ods. 4 Dohovoru. Dospel k záveru, že skutočnosť, že rozhodnutie súdu môže viesť k prepusteniu iba nepriamo, nie je dostatočná. Oprel sa pritom o analógiu s väzbou.

2 V prípade Mahdi proti Bulharsku Súdny dvor Európskej únie poskytol výklad ustanovení Návratovej smernice. Okrem iného dospel k záveru, že preskúmanie, ktoré musí vykonávať súdny orgán, ktorému bola predložená žiadosť o predĺženie zaistenia štátneho príslušníka tretej krajiny, musí tomuto orgánu umožniť prípad od prípadu vecne rozhodnúť o predĺžení.

žení zaistenia dotknutého štátneho príslušníka, o možnosti nahradiť zaistenie miernejším donucovacím opatrením alebo o prepustení tohto štátneho príslušníka, pričom má uvedený orgán právomoc vychádzať tak zo skutočností a dôkazov uvedených správnym orgánom, ktorý mu žiadosť predložil, ako aj zo skutočností, dôkazov a pripomienok, ktoré sú mu prípadne predložené počas tohto konania; že smernica bráni takej vnútroštátnej právnej úprave, ako je úprava dotknutá vo veci samej, podľa ktorej môže byť prvotné šesťmesačné obdobie zaistenia predĺžené už len z toho dôvodu, že dotknutý štátny príslušník tretej krajiny nemá doklady totožnosti. Je úlohou vnútroštátneho súdu, aby v rámci rozhodnutia o predĺžení zaistenia dotknutého štátneho príslušníka tretej krajiny vykonal individuálne posúdenie skutkových okolností dotknutej veci s cieľom určiť, či môže byť na tohto štátneho príslušníka účinne uplatnené miernejšie donucovacie opatrenie alebo či existuje riziko jeho úteku; a že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý za okolností, ako sú okolnosti dotknuté vo veci samej, nezískal doklad totožnosti, ktorý by umožnil jeho odsun z dotknutého členského štátu, môže byť považovaný za „nedostatočne spolupracujúceho“ v zmysle tohto ustanovenia iba vtedy, ak z preskúmania správania uvedeného štátneho príslušníka v priebehu obdobia zaistenia vyplýva, že nespokojuvacoval pri vykonaní odsunu a že je pravdepodobné, že tento odsun bude trvať z dôvodu tohto správania dlhšie, než sa očakávalo, čo musí overiť vnútroštátny súd.

Podľa § 206 ods. 3 Správneho súdneho poriadku správny súd posudzuje správnu žalobu neformálne a nie je pri svojom rozhodovaní viazaný žalobnými bodmi.

Podľa § 206 ods. 4 Správneho súdneho poriadku pre správny súd je rozhodujúci stav veci v čase vyhlásenia alebo v čase vydania jeho rozhodnutia.

Podľa § 221 ods. 1 Správneho súdneho poriadku žalobca sa môže správnou žalobou domáhať zrušenia rozhodnutia o zaistení, o predĺžení zaistenia, o predĺžení lehoty zaistenia vydaného podľa osobitného predpisu alebo určenia takého rozhodnutia za nezákonné, ak bol žalobca zo zaistenia prepustený.

Podľa § 221 ods. 2 Správneho súdneho poriadku žalobca sa môže správnou žalobou domáhať prepustenia zo zaistenia vykonaného podľa osobitného predpisu.

Podľa § 225 ods. 1 Správneho súdneho poriadku správna žaloba podľa § 221 ods. 1 musí byť podaná v lehote siedmich dní od doručenia rozhodnutia o zaistení, rozhodnutia o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutia o predĺžení lehoty zaistenia.

Podľa § 225 ods. 2 Správneho súdneho poriadku správna žaloba podľa § 221 ods. 2 môže byť podaná kedykoľvek počas trvania zaistenia, a to aj opakovane. Ak správny súd rozhodol o zamietnutí žaloby, možno ďalšiu správnu žalobu bez uvedenia nových dôvodov podať až po uplynutí lehoty 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie správneho súdu o predchádzajúcej správnej žalobe nadobudlo právoplatnosť.

Podľa § 227 ods. 1 Správneho súdneho poriadku žalovaný je povinný predložiť správnu žalobu do piatich pracovných dní od jej podania správnemu súdu spolu so svojím vyjadrením k nej a s administratívnym spisom.

Podľa § 228 Správneho súdneho poriadku správny súd rozhodne o správnej žalobe na pojednávaní do siedmich pracovných dní od jej predloženia podľa § 227. Táto lehota sa neuplatní, ak bol žalobca zo zaistenia prepustený.

Podľa § 230 ods. 1 Správneho súdneho poriadku ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť správnej žaloby podľa § 221 ods. 1, rozsudkom podľa povahy veci

- a) zruší napadnuté rozhodnutie o zaistení, rozhodnutie o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutie o predĺžení lehoty zaistenia a nariadi žalovanému bezodkladné prepustenie žalobcu zo zaistenia,
- b) uloží žalobcovi po vykonanom dokazovaní miernejšie donucovacie opatrenie podľa osobitného predpisu, ktorým sa v plnom rozsahu nahrádza napadnuté rozhodnutie o zaistení, rozhodnutie o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutie o predĺžení lehoty zaistenia, a nariadi žalovanému bezodkladné prepustenie žalobcu zo zaistenia (plná jurisdikcia),
- c) zruší napadnuté rozhodnutie o zaistení, rozhodnutie o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutie o predĺžení lehoty zaistenia, ak obsahovalo odstrániteľné vady, a vec vráti na ďalšie konanie žalovanému,
- d) určí, že napadnuté rozhodnutie o zaistení, rozhodnutie o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutie o predĺžení lehoty zaistenia bolo nezákonné.

Podľa § 230 ods. 2 Správneho súdneho poriadku ak správny súd po preskúmaní zistí dôvodnosť správnej žaloby podľa § 221 ods. 2, rozsudkom podľa povahy veci

- a) nariadi žalovanému bezodkladné prepustenie žalobcu zo zaistenia,
- b) nariadi žalovanému po vykonanom dokazovaní bezodkladné prepustenie žalobcu zo zaistenia a rozhodne o uložení miernejšieho donucovacieho opatrenia žalobcovi podľa osobitného predpisu.

Významnou zmenou sú už spoločné ustanovenia pre konanie o správnej žalobe vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia. Správny súd má žalobu posudzovať neformálne a nie je pri svojom rozhodovaní viazaný žalobnými bodmi. V zmysle platnej právnej úpravy sa v konaní o súdnom prieskume rozhodnutí o zaistení uplatňovali všeobecné ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“) o konaní o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnym orgánom. Až v zmysle zákona č. 75/2013 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, sa s účinnosťou od 1. mája 2013 upravili niektoré špecifiká súdneho prieskumu vo veciach zaistenia, avšak ani tieto nové ustanovenia nezaviedli neformálne posudzovanie žaloby. Podľa platnej právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 súd preskúmava rozhodnutia a postup správneho orgánu iba v medziach žaloby a napadnuté rozhodnutie zruší iba v prípade zistenia

vymedzených dôvodov.³ Nad rámec v zákone vymedzených dôvodov mohol súd napadnuté rozhodnutie zrušiť vtedy, ak bolo napadnuté rozhodnutie vydané na základe neúčinného právneho predpisu alebo rozhodnutie bolo nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu alebo z dôvodu, že spisy neboli predložené.⁴ Súd zrušil rozhodnutie správneho orgánu a konanie zastavil bez uplatnenia dôvodu účastníkom konania aj vtedy, ak rozhodnutie vydal orgán, ktorý na to nebol podľa zákona oprávnený.⁵ V zmysle novej právnej úpravy však súd bude môcť preskúmať napadnuté rozhodnutie aj neformálne bez ohľadu na uplatnené dôvody. Ak teda pri prieskume rozhodnutia súd zistí aj cudzincom neuplatnený dôvod nezákonnosti rozhodnutia o zaistení, bude súd oprávnený a povinný žalobe vyhovieť.

V zmysle novej právnej úpravy by účastník konania mohol teoreticky podať žalobu bez uvedenia žalobných dôvodov a súd by mal napriek tomu povinnosť skúmať prípad účastníka konania komplexne a po zistení dôvodu nezákonnosti napadnutého rozhodnutia toto zrušiť, zaviesť miernejšie donucovacie opatrenie, prípadne nariadiť prepustenie cudzinca a to bez ohľadu na to, či cudzinec o tomto dôvode vedomosť mal alebo nemal. Zaujímavým následne môže byť konanie o kasačnej sťažnosti⁶ proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, ak v nej účastník konania súdnemu rozhodnutiu vytkne dôvod, ktorý v žalobe neuplatnil, hoci tento dôvod súd mohol a mal zistiť aj sám.

Ďalšou zmenou vyplývajúcou už zo všeobecných ustanovení spoločných pre konanie o správnej žalobe vo veciach azylu, zaistenia a administratívneho vyhostenia je povinnosť súdu posudzovať vec podľa stavu v čase vyhlásenia súdneho rozhodnutia alebo v čase jeho vydania. V zmysle platného znenia Občianskeho súdneho poriadku bol pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia bez ohľadu na to, ako zásadne sa situácia cudzinca mohla od vydania napadnutého rozhodnutia zmeniť. Správny súdny poriadok už súdu výslovne umožní zrušiť napadnuté rozhodnutie aj z dôvodov, ktoré vznikli až po vydaní rozhodnutia o zaistení alebo po podaní správnej žaloby. Nová úprava má v uvedenom zmysle pre právne postavenie cudzinca zásadný význam a táto zmena princípu konania, v ktorom sa preskúmava rozhodnutie o zaistení, sa stáva aktuálnou najmä z dôvodu momentálnej situácie v Európe. Súčasne výrazne zvyšuje nároky na správny súd, ktorý musí napadnuté rozhodnutie a postup, ktorý jeho vydaniu predchádzal, ale aj prípadné zmeny, ktoré po vydaní rozhodnutia na strane cudzinca vznikli, preskúmať aj vtedy, ak ich samotný cudzinec nenamieta.

Správny súdny poriadok rozlišuje konanie o žalobe proti rozhodnutiu o zaistení, o predĺžení zaistenia, o predĺžení lehoty zaistenia alebo o žalobe o určenie rozhodnutia za nezákonné, ak bol cudzinec zo zaistenia prepustený, a konanie o žalobe, ktorou sa cudzinec domáha prepustenia zo zaistenia.

Konanie o žalobe, ktorou sa cudzinec domáha prepustenia zo zaistenia, doteraz upravené nebolo. V zmysle nového Správneho súdneho poriadku sa cudzinec bude môcť domáhať prieskumu rozhodnutia o zaistení v sedemdnovej lehote plynúcej od doručenia napadnutého rozhodnutia. Ak v tejto lehote nepodá žalobu proti tomuto rozhodnutiu, ostane mu zachovaná možnosť podať žalobu, ktorou sa bude domáhať prepustenia zo zaistenia. Túto žalobu bude môcť podať opakovane kedykoľvek počas trvania zaistenia. Jediným obmedzením pre cudzinca je možnosť podať túto žalobu z rovnakých dôvodov až po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o predchádzajúcej správnej žalobe. Pre oba typy konaní platí, že žaloba sa podáva na správnom orgáne, ktorý rozhodol o zaistení, ktorý je povinný ju do piatich pracovných dní predložiť súdu. Správny súd je následne povinný o žalobe rozhodnúť do siedmich pracovných dní. Prieskum zákonnosti trvania zaistenia sa touto zásadnou zmenou stane efektívnejším.

Podľa právnych predpisov platných do 30. júna 2016 cudzinci nemali možnosť podať žalobu, ktorou by sa domáhali prepustenia zo zaistenia. Podanie takejto, resp. obdobnej, žaloby na súd bývalo vyhodnotené ako oneskorené podanie žaloby proti rozhodnutiu o zaistení. Nevyhnutná zmena v uvedenom chápaní domáhania sa prieskumu zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zaistení po uplynutí lehoty na podanie opravného prostriedku vyplynula z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a na túto judikatúru nadväzujúci Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn.: II. ÚS 557/2012-39. Ústavný súd Slovenskej republiky v rozhodnutí konštatoval nevyhnutnosť pripustenia periodickej kontroly zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zaistení a naznačil, akým spôsobom by sa táto kontrola mala realizovať – zaistená osoba má právo požiadať správny orgán o preskúmanie dôvodnosti ďalšieho trvania zaistenia, pričom tento je povinný o takejto žiadosti vydať rozhodnutie so všetkými obsahovými

- 3 Podľa § 250j ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok súd zruší napadnuté rozhodnutie správneho orgánu a podľa okolností aj rozhodnutie správneho orgánu prvého stupňa a vráti vec žalovanému správne orgánu na ďalšie konanie, ak po preskúmaní rozhodnutia a postupu správneho orgánu v medziach žaloby dospel k záveru, že
- a) rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci,
 - b) zistenie skutkového stavu, z ktorého vychádzalo správne rozhodnutie, je v rozpore s obsahom spisov,
 - c) zistenie skutkového stavu je nedostačujúce na posúdenie veci,
 - d) rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov,
 - e) v konaní správneho orgánu bola zistená taká vada, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

4 Podľa § 250j ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

5 Podľa § 250j ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok

6 Podľa § 438 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok kasačnou sťažnosťou možno napadnúť právoplatné rozhodnutie krajského súdu.

7 Rozhodovanie o žalobách proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov §§ 247 až 250k zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinný do 30. júna 2016

8 Podľa § 206 ods. 3 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok správny súd posudzuje správnu žalobu neformálne a nie je pri svojom rozhodovaní viazaný žalobnými bodmi

9 Podľa § 206 ods. 4 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok pre správny súd je rozhodujúci stav veci v čase vyhlásenia alebo v čase vydania jeho rozhodnutia

10 Podľa § 221 ods. 2 Správneho súdneho poriadku žalobca sa môže správnou žalobou domáhať prepustenia zo zaistenia vykonaného podľa osobitného predpisu.

11 Podľa § 225 ods. 1 Správneho súdneho poriadku správna žaloba podľa § 221 ods. 1 musí byť podaná v lehote siedmich dní od doručenia rozhodnutia o zaistení, rozhodnutia o predĺžení zaistenia alebo rozhodnutia o predĺžení lehoty zaistenia.

a formálnymi náležitosťami vrátane poučenia o opravnom prostriedku, zaistená osoba môže následne podať návrh na preskúmanie takého rozhodnutia v rámci správneho súdnictva podľa piatej časti druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku.⁷ Tento spôsob kontroly však nemal pevnú oporu v zákone a prieskum zákonnosti ďalšieho trvania zaistenia fungoval nejednotne a predovšetkým nie v takých lehotách, ako to predpokladá nový Správny súdny poriadok. Spôsob naznačený Ústavným súdom Slovenskej republiky mal zahŕňať možnosť podať návrh na preskúmanie účelu zaistenia, v ktorom by bol správny orgán – príslušný útvar cudzineckej polície – povinný rozhodnúť riadnym rozhodnutím, ktorého prieskumu by sa cudzinec mohol domáhať v súdnom konaní. Rozhodovanie o trvaní účelu zaistenia a následný súdny prieskum takéhoto rozhodnutia správnych orgánov však nemal oporu v zákone a tak sa tento proces stal závislým od budúcej praxe súdov a správnych orgánov s tým, že tieto mali možnosť postupovať pri vyžiadanom prieskume zákonnosti trvania zaistenia totožne ako v konaní o zaistení – podľa osobitných ustanovení zákona o pobyte cudzincov, t. j. rozhodnutím v krátkej lehote s možnosťou prieskumu neprávoplatného rozhodnutia súdom na základe podaného opravného prostriedku alebo v dvojinštančnom konaní už na úrovni správneho orgánu a v lehotách podľa zákona č. 71/1967 Zb. správny poriadok s možnosťou súdneho prieskumu právoplatného rozhodnutia druhostupňového správneho orgánu v konaní o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov.

V nadväznosti na konanie správnych orgánov v prvej alternatíve mali sudy možnosť zamietnuť podaný opravný prostriedok s odôvodnením, že správne konanie má byť dvojinštančné už na správnom orgáne, t. j. účastník konania mal podať odvolanie a až následne žalobu na prieskum zákonnosti rozhodnutia odvolacieho správneho orgánu. V praxi sa sudy priklonili k tejto alternatíve, ktorú v konečnom dôsledku označil poukazom na piatu časť druhej hlavy Občianskeho súdneho poriadku v spornom náleze Ústavný súd Slovenskej republiky, hoci nezodpovedala judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

Základným problémom tejto alternatívy prieskumu zákonnosti ďalšieho trvania zaistenia sa stala jej efektívnosť a otázka, či sú tak správne naplnené medzinárodnoprávne požiadavky na periodickú kontrolu zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zaistení. S ohľadom na absenciu relevantnej právnej úpravy tohto konania, nebolo možné súdom a správnym orgánom tento výklad, inak ako práve s poukazom na medzinárodným právom stanovené základné požiadavky periodickej kontroly zákonnosti zaistenia, vytknúť.

Podľa novej právnej úpravy obsiahnutej v Správnom súdnom poriadku s účinnosťou od 1. júla 2016 účastník konania, ktorý sa chce domáhať periodickej kontroly zákonnosti jeho zaistenia, nemusí podať návrh na správny orgán a čakať na jeho rozhodnutie. V takom prípade sa môže priamo na súde domáhať podanou žalobou prepustenia zo zaistenia. V prípade neúspešnosti v tomto konaní bude môcť žalobu podávať opakovane s jediným obmedzením – v prípade totožnosti dôvodov sa bude môcť účastník konania domáhať prepustenia zo zaistenia až po uplynutí lehoty 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia o jeho predchádzajúcej žalobe. Toto obmedzenie nebude platiť vtedy, ak sa bude domáhať prepustenia zo zaistenia z iných dôvodov. Uvedená úprava je v dôvodovej správe k zákonu ozrejmenej s poukazom na analógiu s väzbou. Až z praxe súdov však bude možné zistiť ako sa „novosť“ dôvodov bude posudzovať s ohľadom na § 206 ods. 3 Správneho súdneho poriadku,⁸ t. j. v prípadoch, keď účastník konania sám neuvedie v podanej žalobe žiaden iný dôvod, ale tento iný dôvod zistí súd v rámci súdneho prieskumu alebo v prípade podľa § 206 ods. 4 Správneho súdneho poriadku, ak sa zmení stav veci medzi podaním žaloby a vyhlásením alebo vydaním rozhodnutia.⁹

Vo vzťahu k periodickej kontrole zákonnosti obmedzenia osobnej slobody v zaistení je stanovenie lehoty a podanie žaloby na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o zaistení, o predĺžení zaistenia alebo predĺžení lehoty zaistenia v 7-dňovej lehote – k 30. júnu 2016 platila 15-dňová lehota. Po márnom uplynutí 7-dňovej lehoty môže zaistený priamo podať žalobu na prepustenie zo zaistenia. Zaistený súčasne nemusí podať žalobu podľa § 221 ods. 1 Správneho súdneho poriadku,¹⁰ ale po právoplatnosti rozhodnutia podľa § 221 ods. 2 Správneho súdneho poriadku.¹¹ Takýto postup sa navyše môže ukázať efektívnejší z dôvodu, že podľa ustanovení Správneho súdneho poriadku účinného od 1. júla 2016 môže byť predmetom prieskumu iba právoplatné rozhodnutie. Ak by sa o zaistení cudzinca rozhodovalo na správnom orgáne v dvoch inštanciách – v porovnaní s jednou inštanciou a následným prieskumom prostredníctvom opravných prostriedkov proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov ako sa postupovalo

do 30. júna 2016 – musel by cudzinec najskôr podať odvolanie na príslušný odvolací orgán a až následne by mohol podať žalobu na preskúmanie zákonnosti rozhodnutia o zaistení. Z časového hľadiska by pre cudzinca mohlo byť výhodnejším počkať na právoplatnosť prvostupňového rozhodnutia o zaistení, t. j. neodvolať sa proti nemu, a následne podať žalobu na prepustenie zo zaistenia, t. j. vyhnúť sa priebehu odvolacieho konania na odvolacom správnom orgáne. V zmysle § 88 ods. 7 zákona o pobyte cudzincov sa však s účinnosťou od 1. júla 2016 proti rozhodnutiu o zaistení, proti rozhodnutiu o predĺžení zaistenia a proti rozhodnutiu o predĺžení lehoty zaistenia nemožno odvolať.

Najzásadnejšou zmenou v právnej úprave súdneho prieskumu rozhodnutí o zaistení je zavedenie plnej jurisdikcie správneho súdu. Nutnosť zavedenia takejto plnej jurisdikcie zo strany správneho súdu vyplýva pritom z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (Mahdi proti Bulharsku, rozsudok č. C-146/14 PPU z 5. júna 2014).¹² Správny súd bude môcť sám uložiť zaistenému cudzincovi miernejšie donucovacie opatrenie, ktorým nahradí rozhodnutie správneho orgánu, a nariadiť bezodkladné prepustenie cudzinca. Predpokladom ich uloženia bude však preukázanie dôvodnosti takéhoto rozhodnutia na základe výsledkov dokazovania vykonaného správnym súdom na pojednávaní.¹³

Nová právna úprava súdneho konania vo veciach zaistenia jednoznačne prispeje k naplneniu záväzkov Slovenskej republiky vytvoriť systém spravodlivej ochrany práv cudzincov, v prípadoch ktorých bolo rozhodnuté o zaistení za účelom výkonu trestu vyhostenia. Rozhodovanie slovenských správnych súdov by sa malo viac priblížiť k judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. To, ako veľmi sa priblíži a ako dôsledne sa budú využívať nové procesnoprávne inštitúty, ukáže až súdna prax. ■

12 Dôvodová správa k zákonu č. 162/2015 Z. z. (Správny súdny poriadok).

13 Tamtiež.

RESUMÉ

Konanie vo veciach zaistenia podľa zákona č. 162/2015 Z. z.

Správny súdny poriadok s účinnosťou od 1. júla 2016

Autorka sa v článku venuje novej právnej úprave súdneho konania vo veciach zaistenia, či prispeje k naplneniu záväzkov Slovenskej republiky vytvoriť systém spravodlivej ochrany práv cudzincov, v prípadoch ktorých bolo rozhodnuté o zaistení za účelom výkonu trestu vyhostenia. Autorka konštatuje, že rozhodovanie slovenských správnych súdov by sa malo viac priblížiť k judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Ako veľmi sa priblíži a ako dôsledne sa budú využívať nové procesnoprávne inštitúty, ukáže až súdna prax.

SUMMARY

Proceedings Concerning Apprehension under Act No. 162/2015 Coll.

(Administrative Procedure Code) Effective 1 July 2016

The author deals with the new regulation of court proceedings in the matters concerning apprehension and whether it will help to meet the commitments of the Slovak Republic to set up a system of equitable protection of aliens' rights in cases where a decision was made to apprehend an alien in order to expel him/her. The author comes to a conclusion that the decision-making practice of Slovak administrative courts should be harmonized with the case-law of the European Court of Human Rights and Court of Justice of the European Union. Only the decision-making practice of courts will show to what extent it will be harmonized and how consistently new procedural concepts will be used.

ZUSAMMENFASSUNG

Verfahren in Sachen der Sicherstellung gem. Ges. Nr. 162/2015

der Gesetzsammlung, Verwaltungsgerichtsordnung, mit Wirksamkeit vom 1. Juli 2016

Die Autorin widmet sich im Artikel der neuen Rechtsregelung des Gerichtsverfahrens in den Sachen der Sicherstellung, ob diese zur Erfüllung der Verpflichtungen der Slowakischen Republik bei der Schaffung des Systems eines gerechten Schutzes der Rechte der Ausländer in jenen Fällen, wann über die Sicherstellung zwecks Vollzugs der Abschiebungsstrafe entschieden wurde, beitragen kann. Die Autorin stellt fest, dass die Entscheidung der slowakischen Verwaltungsgerichte sich mehr an die Judikatur des Europäischen Gerichtshofes für Menschenrechte und des Gerichtshofes der Europäischen Union annähern sollte. Inwiefern diese angenähert wird und wie prinzipiell die neuen prozessrechtlichen Instrumente angewendet werden, wird sich erst in der Gerichtspraxis zeigen.

Z JUDIKATÚRY SÚDNEHO DVORA EURÓPSKEJ ÚNIE

Miesto, kde došlo ku skutočnosti zakladajúcej nárok na náhradu škody

Článok 5 bod 3 nariadenia Rady č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať tak, že za „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody,“ nemožno v prípade neexistencie iných kritérií väzby považovať miesto v členskom štáte, kde škoda vznikla, ak táto škoda pozostáva výlučne z finančných strát, ktoré sa priamo prejavia na bankovom účte žalobcu a ktoré sú priamym následkom protiprávneho konania, ku ktorému došlo v inom členskom štáte.¹

Rozsudok Súdneho dvora zo 16. júna 2016 vo veci C-12/15, Universal Music International Holding – ECLI:EU:C:2016:449

Spoločnosť Universal Music International Holding BV (ďalej len „Universal Music“) so sídlom v Holandsku podala na holandský súd žalobu, ktorou sa domáha zaplatenia 2 767 861,25 eura ako náhrady škody. Žalovanými sú Michael Schilling (bytom v Rumunsku) a Irwin Schwartz (bytom v Kanade), ako bývalí partneri českej advokátskej kancelárie Burns Schwartz International, ako aj Josef Brož (bytom v Českej republike), advokát, ktorý pôsobil v tejto kancelárii.

Korene sporu siahajú až do roku 1998, kedy spoločnosť Universal Music uzavrela zmluvu s českou nahrávacou spoločnosťou B&M spol. s r. o. (ďalej len „spoločnosť B&M“) a jej akcionármi o predaji 70 % akcií spoločnosti B&M a akciovú opčnú zmluvu na kúpu zostávajúcich 30 % akcií. Akciovú opčnú zmluvu vypracovala česká advokátska kancelária Burns Schwartz International, ktorá však, podľa tvrdení spoločnosti Universal Music, v dôsledku nedbanlivosti zo strany advokáta Josefa Broža nezpracovala úplne do textu zmluvy zmenu navrhovanú právnym oddelením spoločnosti Universal Music, v dôsledku čoho malo dôjsť k päťnásobnému zvýšeniu kúpnej ceny akcií oproti plánovanej kúpnej cene. Keď teda v roku 2003 spoločnosť Universal Music chcela odkúpiť zostávajúcich 30 % akcií, stanovila plánovanú kúpnu cenu na cca 313 770,41 eura. Akcionári spoločnosti B&M si však uplatnili nárok na sumu vyplývajúcu zo vzorca obsiahnutého v akciovej opčnej zmluve, ktorá dosiahla výšku cca 30 932 520,27 eura. Spoločnosť Universal Music nakoniec zaplatila čiastku 2 654 280,03 eura na základe zmierny z 31. januára 2005, ku ktorému dospeli s akcionármi spoločnosti B&M pred českým rozhodcovským súdom. K zaplateniu došlo prevodom z bankového účtu spoločnosti Universal Music v Holandsku v prospech účtu v Českej republike. Rozdiel medzi kúpnu cenou za zostávajúcich 30 % akcií spoločnosti B&M zaplatenou na základe zmierny a plánovanou kúpnu cenou si spoločnosť Universal Music uplatňuje ako náhradu škody, ktorú utrpela z dôvodu nedbanlivosti zo strany Josefa Broža pri vypracovaní znenia opčnej zmluvy na kúpu akcií.

¹ Rozsudky Súdneho dvora sú záväzné v celom rozsahu. Právne vety, ktoré budú v rubrike uvádzať jednotlivé judikáty, preto nemajú iný účel, než zvýrazniť základné právne závery, ku ktorým Súdny dvor v konkrétnej veci dospel.

- 2 Nariadenie 44/2001 bolo s účinnosťou od 10. januára 2015 nahradené Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach. V súvislosti s nárokmi na náhradu škody obsahuje nové nariadenie rovnaké pravidlo na určenie právomocí súdov ako nariadenie 44/2001.
- 3 Pozri napríklad rozsudok Súdneho dvora vo veci C-47/14, Holterman Ferho Exploitatie, ECLI:EU:C:2015:574, bod 73.
- 4 Návrhy generálneho advokáta vo veci C-12/15 prednesené 10. marca 2016, bod 30.
- 5 Rozsudok Súdneho dvora vo veci 21/76, Bier, ECLI:EU:C:1976:166, body 24 a 25.
- 6 Rozsudok Súdneho dvora vo veci C-364/93, Marinari, EU:C:1995:289, bod 14.

Holandské sudy však mali pochybnosti o svojej právomoci na rozhodovanie o žalobe spoločnosti Universal Music. Domnievali sa, že skutočnosť, že suma stanovená v zmiere bola zaplatená spoločnosťou so sídlom v Holandsku z holandského účtu, nestačí na založenie právomoci holandských súdov.

Nariadenie 44/2001,² ktoré predstavuje unifikáciu noriem upravujúcich konflikt právomocí súdov jednotlivých členských štátov v občianskych a obchodných veciach, stanovuje ako základné pravidlo na určenie právomoci súdov členského štátu bydlisko žalovaného (článok 2 ods. 1 nariadenia 44/2001). Vo veciach nárokov na náhradu škody však ide o jednu z osobitných právomocí upravených v článku 5 nariadenia 44/2001. V tomto prípade je daná právomoc súdov toho členského štátu, v ktorom sa nachádza miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. Podľa judikatúry Súdneho dvora má takto určený súd osobitnú úzku väzbu k prejednávanému sporu a je najlepšie spôsobilý rozhodnúť spor.³

Pojem „miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“ už bol judikatúrou Súdneho dvora objasnený. Ako pripomenul v svojich návrhoch generálny advokát Maciej Szpunar,⁴ toto kritérium na určenie právomoci súdu nie je založené na pojme škoda, ale na skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. V zmysle konštantnej judikatúry začínajúcej rozsudkom vo veci 21/76⁵ zahŕňa pojem „miesto, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“ dve rôzne miesta a to miesto, kde škoda vznikla a miesto, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody, pričom žalobca si môže vybrať, na ktorý z takto určených súdov podá žalobu.

Medzi stranami sporu je nesporné, že Česká republika je miestom, kde došlo k príčinnej udalosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. Spoločnosť Universal Music sa však rozhodla pre súd určený podľa miesta, kde škoda vznikla. Podľa jej názoru je týmto miestom Holandsko, pretože tu došlo k majetkovej škode, ktorá sa prejavila na holandskom bankovom účte spoločnosti.

Súdny dvor sa však s týmto záverom nestotožnil. Pripomenul, že formuláciu „miesto, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody“ nemožno vykladať rozširujúcim spôsobom tak, že zahŕňa každé miesto, kde môžu byť pociťované škodlivé následky skutočnosti, ktorá spôsobila škodu, ktorá skutočne vznikla na inom mieste,⁶ pretože by tým bola ohrozená požiadavka predvídateľnosti a istoty pri určovaní súdu, ktorý má právomoc na rozhodnutie sporu.

Škoda spoločnosti Universal Music vyplývajúca z rozdielu medzi plánovanou kúpnu cenou a cenou uvedenou v akciovej opčnej zmluve sa stala konkrétnou na základe zmiere z 31. januára 2005, na ktorom sa dohodli zmluvné strany na rozhodcovskom súde v Českej republike, čo je deň stanovenia skutočnej kúpnej ceny. Odvtedy bol teda majetok spoločnosti Universal Music nenávratne zaťažený platobnou povinnosťou. K strate na časti majetku teda došlo v Českej republike a tam aj vznikla škoda. Tento záver nemôže vyvrátiť ani okolnosť, že spoločnosť Universal Music zaplatila sumu stanovenú v zmiere prevodom z bankového účtu v Holandsku, ktorého je majiteľkou. Z uvedeného vyplýva, že výlučne majetkovú škodu, ktorá sa prejaví priamo na bankovom účte žalobcu, nemožno samu osebe považovať za „relevantné kritérium väzby“ podľa článku 5 bodu 3 nariadenia č. 44/2001.

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala:
doc. JUDr. Martina Jánošíková, Ph.D.

Ústav európskeho práva
a oddelenie medzinárodného práva
Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu ČR

K uplatneniu finančného zadosťučinenia v konaní o ochranu osobnosti bez súčasného uplatnenia morálnej satisfakcie

Nie je vylúčené, aby sa poškodená osoba v podanej žalobe v konaní o ochranu osobnosti domáhala priamo náhrady nemajetkovej ujmy bez toho, aby vedľa toho musela požadovať aj morálne zadosťučinenie. V prípadoch, kedy je zrejmé, že priznanie morálnej satisfakcie je nepostačujúce a stráca svoju účinnosť a funkčnosť, poprípade sa taká satisfakcia nejaví ako dostačujúca alebo fakticky možná, môže sa poškodená osoba domáhať priamo zadosťučinenia v peniazoch podľa § 13 ods. 2 občianskeho zákonníka. Inak povedané, ak primárny spôsob zadosťučinenia je v dobe rozhodovania súdu už natoľko oslabený, že svojím spôsobom stráca svoju funkciu, je povinnosťou súdu o to starostlivejšie zvažovať priznanie zadosťučinenia finančného.

Samotná skutočnosť, že o morálnu satisfakciu poškodená osoba vôbec nežiadala, resp. ju ani nežalovala, nie je dôvodom pre priznanie nižšieho finančného zadosťučinenia.

*Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 4364/2013
zo dňa 25. novembra 2015*

Dotknuté ustanovenia:

– § 11, § 13 občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb.

Mestský súd v Prahe, ako súd prvého stupňa, rozsudkom zo dňa 6. októbra 2009 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni titulom náhrady nemajetkovej ujmy za neoprávnený zásah do jej práva na ochranu osobnosti finančné zadosťučinenie vo výške 150 000 Kč, v prevyšujúcej časti uplatnenej peňažnej náhrady žalobu zamietol. Neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobkyne spočíval podľa súdu v článkoch publikovaných v dňoch 21. augusta 2008 a 9. októbra 2008 v týždenníku žalovanej, v ktorých neboli uvedené objektívne informácie týkajúce sa žalobkyne. Došlo tak k neoprávnenému zásahu do cti, mena a zdravia žalobkyne a k splneniu predpokladov na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Odvolačný súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovanú zaviazal na zaplatenie ďalších 150 000 Kč, v zostávajúcej časti napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdil. Odvolací súd sa stotožnil s názorom, že žalobkyňa síce je osobou verejného záujmu, ktorá však nie je povinná znášať nepravdivé a pravdu skresľujúce, či dehonestujúce informácie o svojej osobe. Podľa názoru odvolacieho súdu bolo uverejnenými článkami zasiahnuté do vážnosti a dôstojnosti žalobkyne, z dôvodu čoho priznanú náhradu nemajetkovej ujmy zvýšil na celkovú sumu 300 000 Kč.

Najvyšší súd Českej republiky na základe podaného dovolania napadnutý rozsudok odvolacieho súdu čiastočne zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd následne rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňu ďalších 150 000 Kč, v zostávajúcej časti prvostupňový rozsudok potvrdil. Odvolací súd, viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, nepripočítal k tiazii žalobkyne, že neposkytla informácie redaktorom žalovanej, ktorí opakovane zasahovali do jej osobnostných práv. Naopak, vzal do úvahy cielený zámer článkov poškodiť žalobkyňu a to, že na uvedené číslo týždenníka prebiehala televízna reklama. Pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vzal do úvahy aj skutočnosť, že žalobkyňa sa nedomáhala morálnej satisfakcie s odôvodnením, že ospravedlnenie zverejnené po takom dlhom čase by bolo neúčinné.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa dovolanie, v ktorom uviedla, že hoci jej bola priznaná k pôvodnej čiastke 300 000 Kč ešte ďalšia čiastka vo výške 150 000 Kč, výrok rozsudku odvolacieho súdu sa nezmenil, preto ho považuje za nepreskúmateľný a v rozpore s jeho odôvodnením. Priznaná finančná satisfakcia nie je podľa žalobkyne dostatočná a nepredstavuje skutočnú sankciu pre žalovanú, ktorú nemôže odradiť od pokračovania či opakovania v jej protiprávnom konaní. Žalobkyňa zároveň zdôraznila, že jej nemožno klásť k tiazii to, že si od žalovanej neuplatnila morálnu satisfakciu.

Najvyšší súd Českej republiky ako súd dovolací po prerokovaní veci konštatoval, že odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci v otázke odmietnutia morálnej satisfakcie a premietnutia tejto skutočnosti do výšky náhrady nemajetkovej ujmy v rámci konania o ochranu osobnosti a napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v potvrdzujúcom výroku zrušil. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol:

Morálne zadosťučinenie v zmysle § 13 ods. 1 OZ¹ aj zadosťučinenie v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 OZ² sledujú rovnaký cieľ, t. j. primerane, s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu optimálne, a tým účinne, vyvážiť a zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, teda nemajetkovú ujmu vzniknutú na osobnosti fyzickej osoby. Primárne teda musí byť prihliadané k samotnej podstate tohto ustanovenia, t. j. k tomu, aby priznané zadosťučinenie účelne plnilo svoju satisfakčnú funkciu a adekvátne vyvážilo a zmiernilo vzniknutú nemajetkovú ujmu.

Všeobecne platí, že zadosťučinenie v peniazoch (relutárna satisfakcia) podľa § 13 ods. 2 OZ plní podpornú (subsidiárnu) funkciu, takže nastupuje vždy až potom, keď sa morálne zadosťučinenie ukáže (či už úplne alebo z časti) nepostačujúcim. Túto relutárnu satisfakciu je potrebné považovať za občianskoprávny prostriedok v zásade výnimočného charakteru. Uplatňuje sa tu konkrétne a diferencované objektívne hodnotenie prípadu. Je však potrebné zdôrazniť, že je vždy na poškodenom, aby si zvolil podľa svojho uváženia, či bude požadovať nejaké zadosťučinenie a v akej forme. Všeobecne platí, že pokiaľ dotknutá fyzická osoba o priznanie primeraného zadosťučinenia nepožiada, nemôže o ňom súd sám konať a teda o ňom s ohľadom na § 153 ods. 2 OSP³ ani rozhodnúť (*ne eat iudex ultra petita partium*). Zvolí si formu zadosťučinenia môže žalobca aj s vedomím, že v prípade, ak súdy dospejú k záveru, že forma zadosťučinenia je vzhľadom na zistené okolnosti jednotlivého prípadu neprimeraná v zmysle § 13 ods. 1 OZ, bude žaloba zamietnutá.

Nie je preto vylúčené, aby sa poškodená osoba v podanej žalobe domáhala priamo náhrady nemajetkovej ujmy bez toho, aby musela požadovať aj morálne zadosťučinenie. V prípadoch, kedy je zrejmé, že priznanie morálnej satisfakcie je nepostačujúce a stráca svoju účinnosť a funkčnosť, poprípade sa taká satisfakcia nejaví ako dostačujúca alebo fakticky možná, môže sa poškodená osoba domáhať priamo zadosťučinenia v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ. Inak povedané, ak primárny spôsob zadosťučinenia je v dobe rozhodovania súdu už natoľko oslabený, že svojím spôsobom stráca svoju funkciu, je povinnosťou súdu o to starostlivejšie zvažovať priznanie zadosťučinenia finančného (porov. nález Ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 581/99).

V preskúmvanej veci sa žalobkyňa domáhala výlučne náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, s tvrdením, že morálne zadosťučinenie vo forme ospravedlnenia by už po toľkých rokoch od uverejnenia dehonestujúceho článku neplnilo satisfakčnú funkciu. Skutočnosť, že žalobkyňa nepožadovala morálnu satisfakciu, odvolací súd zohľadnil do výšky priznaného finančného zadosťučinenia a prisúdil jej nižšie relutárne zadosťučinenie. Vychádzal pritom z názoru, že ospravedlnenie uverejnené v periodiku žalovanej by prinieslo výraznú satisfakciu, keďže by vierohodnosť žalovanej bola spochybnená pred širokou verejnosťou.

1 § 13 ods. 1

občianskeho zákonníka:

„Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.“

2 § 13 ods. 2

občianskeho zákonníka:

„Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.“

3 § 153 ods. 2 občianskeho súdneho poriadku:

„Súd môže prekročiť návrhy účastníkov a prisúdiť viac, než čoho sa domáhajú, iba vtedy, ak sa konanie mohlo začať aj bez návrhu alebo ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkmi.“

Takéto právne posúdenie je však nesprávne. Samotná skutočnosť, že žalobkyňa uprednostňovala priznanie náhrady v peniazoch jej nemôže byť k tiazí, zvlášť pokiaľ uviedla, ktoré okolnosti ju k tomu viedli (časový odstup od uverejnenia dehonestujúceho článku a spochybnenie účinnosti ospravedlnenia). Samotná skutočnosť, že o morálnu satisfakciu žalobkyňa vôbec nežiadala, resp. ju ani nežalovala, nemôže byť dôvodom na priznanie nižšieho finančného zadosťučinenia. Za situácie, keď žalobkyňa už pomerne vysokú čiastku od žalovanej vysúdila, je zrejmé, že jej nárok na priznanie satisfakcie v peniazoch za závažný zásah do jej osobnostných práv nebol *prima facie* úplne neprimeraný, a preto presvedčenie žalobkyne, že môže žalovať priamo na priznanie peňažného zadosťučinenia, bolo oprávnené. Taktiež vzhľadom na dobu, ktorá už od vydania článku uplynula – kedy sa daný (nepeňažný) spôsob satisfakcie mňa účinkom – spravidla nezostáva, než vzniknutú nerovnováhu kompenzovať zadosťučinením finančným (porov. nález Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 281/03).

Najvyšší súd Českej republiky s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu preto dospel k záveru, podľa ktorého nemožno klásť k tiazí žalobkyne, že od žalovanej nepožadovala primárne morálnu satisfakciu a žalovala priamo na náhradu ujmy v peniazoch. Bolo zrejmé, že morálna satisfakcia by žalobkyne vzhľadom na intenzitu zásahu do práva na ochranu osobnosti nepriniesla účinnú satisfakciu pre odčinenie spôsobenej ujmy tak, ako je jej prvoradým cieľom. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci zrušil.

Odôvodnenie je redakčne krátené a upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala: **JUDr. Zuzana Fabianová, Ph.D.**
advokátka

Zo zasadnutia predsedníctva SAK

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory sa stretlo na svojom poslednom rokovaní pred letným obdobím **24. júna 2016 v Bratislave**. Viedol ho predseda JUDr. Ľubomír Hreždovič, revíznú komisiu SAK z poverenia jej predsedu zastúpil Mgr. Robert Hmira.

Členovia predsedníctva SAK **odsúhlasili** návrh programu s doplneniami a za overovateľku zápisnice určili Mgr. Viktoriu Hellenbart.

V úvodnej časti rokovania **rozhodovali** o návrhoch na vyčiarknutie zo zoznamu advokátov podľa § 7 ods. 1 písm. h) zákona o advokácii z dôvodu nepreukázania poistenia pre prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú výkonom advokácie. Následne **rozhodovali** o návrhu na pozastavenie výkonu advokácie podľa § 8 ods. 1 písm. c) zákona o advokácii.

Predsedníctvo v rámci správy predsedu komory **vzalo na vedomie** závery zo zasadnutia predsedov skúšobných senátov za účelom zjednotenia obsahového zamerania písomných úloh na advokátskej skúške.

Pokiaľ ide o legislatívnu činnosť Slovenskej advokátskej komory, predsedníctvo **vzalo na vedomie** informáciu o návrhu riešenia osobných bankrotov a informáciu o tom, že komora pripomenovala vyhlášku týkajúcu sa výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých detí.

Predsedníctvo komory **schválilo** vydanie publikácie o advokátoch – davistoch s tým, že kniha bude uvedená do života na Novoročnom stretnutí právnikov v januári 2017. Ďalej **poverilo** Mgr. Hellenbart účasťou na spomienkovom podujatí venovanom národovcovi, štátnikovi a advokátovi Matúšovi Dulovi, ktoré sa uskutočnilo pod záštitou predsedu Národnej rady Slovenskej republiky.

Predsedníctvo ďalej **rokovalo** o možnostiach spolupráce s Právnickou fakultou Univerzity Komenského v Bratislave v oblasti vedy, vzdelávania, výskumu a prípravy absolventov práva na ich poslanie v zmysle poslania právnickej fakulty.

Predsedníctvo komory **schválilo** stanoviská s úpravami vyplývajúcimi z diskusie vo veci dopytov súvisiacich s výkonom advokácie a koncipientskej praxe, ktorými sa vopred zaoberali pracovná skupina pre veci advokátske a komisia pre zlučiteľnosť výkonu advokácie, resp. koncipientskej praxe s inými povolaniami.

Členovia predsedníctva SAK v rámci rokovania o ekonomických otázkach **rozhodovali** o žiadostiach predložených advokátmi.

V ďalšej časti rokovania členovia P SAK **vzali na vedomie** informácie o súdnych konaniach o statusových veciach, v ktorých je účastníkom Slovenská advokátska komora.

Na základe informácií odboru medzinárodných vzťahov členovia predsedníctva **súhlasili** s tým, že Slovenská advo-

kátska komora vyhlási pri príležitosti tretieho ročníka Európskeho dňa advokátov súťaž o najlepšiu esej na tému prístup k spravodlivosti (podrobnosti prinášame na nasledujúcej strane) s tým, že cieľovou skupinou budú študenti právnických fakúlt akreditovaných na Slovensku v bakalárskom, magisterskom a doktorandskom štúdiu s vekovým limitom do 30 rokov a advokátski koncipienti zapísaní do zoznamu SAK s vekovým limitom do 30 rokov.

Členovia predsedníctva **rokovali** o výzve CCBE k projektu *Advokáti na ostrove Lesbos* s tým, že aj slovenskí advokáti sa do projektu môžu zapojiť ako dobrovoľníci; podrobnosti sú uvedené na webovej stránke komory. **Vzali na vedomie** správy z pracovných ciest so zahraničným prvkom a poverili zástupcov komory účasťou na vybraných zahraničných podujatiach.

Predsedníctvo komory **rozhodovalo** o žiadostiach súvisiacich s matrikou advokátskych koncipientov, matrikou advokátov a matrikou usadených euroadvokátov, zahraničných advokátov, spoločností s ručením obmedzeným, verejných obchodných spoločností a komanditných spoločností.

-km-

Pýta(j)te sa predsedníctva

Aké sú informačné povinnosti advokátov spolupracujúcich s advokátskymi kancelárkami vo vzťahu ku klientom? Je používanie označenia „spolupracujúci advokát“ v komunikácii s klientom v rozpore so stavovskými predpismi?

Advokáti môžu vykonávať svoje povolanie jedným zo spôsobov uvedených v § 12 zákona o advokácii. Zákon o advokácii ani stavovské predpisy prijaté konferenciou advokátov neupravujú inštitút „spolupracujúceho advokáta“. Vzhľadom na povinnosti advokáta zachovávať vo vzťahu ku klientovi mlčanlivosť a ďalšie povinnosti pri výkone povolania nie je možné uvažovať o presune takejto povinnosti na iného advokáta. Jediný spôsob spolupráce advokátov – okrem § 12 zákona o advokácii – je substitučné zastupovanie, ktorého podmienky podrobne vymedzuje zákon o advokácii a stavovské predpisy.

■ Súťaž o najlepšiu esej

Ústrednou témou Európskeho dňa advokátov v roku 2016 je **prístup k spravodlivosti**. Ide o centrálny koncept v širšej problematike spravodlivosti chápanej ako morálna zásada a celospoločenská hodnota. Táto téma od vekov rezonuje v spoločnosti a je neodmysliteľnou súčasťou poslania advokáta.

V duchu požiadaviek etického kódexu „advokát musí slúžiť veci spravodlivosti a tým, ktorí ho poverili obhajobou a zastupovaním“. Odvážne obhajovať záujmy klienta bez ohľadu na možné nepríjemné dôsledky, a zároveň nezabudnúť vystupovať ako rameno spravodlivosti? Neporušiť túto rovnováhu je každodenná výzva. Rovnako ako dosiahnutie stavu, kedy právo je skutočne umenie dobrého a spravodlivého.

Tak ako v minulosti, aj v roku 2015 bolo právo na spravodlivý proces najčastejšie porušeným základným právom v štatistike sťažností pred Európskym súdom pre ľudské práva. Tak ako po minulé roky sú aj dnes advokáti predmetom útokov za plnenie si povinnosti sprostredkovať klientom prístup k spravodlivosti. Môže návrat k princípom posilniť dôveru v právny systém?

Znižovanie bariér v prístupe k advokátovi... Právo na obhajcu... Pro bono publico... To, ale aj oveľa viac. Prístup k spravodlivosti je univerzálny princíp umožňujúci nespočetné myšlienkové variácie.

Pozývame Vás osláviť Európsky deň advokátov aj tak, že svoje myšlienky vložíte „na papier“.

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory
vyhlasuje

II. ročník súťaže o najlepšiu esej na tému

PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI

pri príležitosti III. Európskeho dňa advokátov
a Medzinárodného dňa ľudských práv

Na súťaži sa môžu zúčastniť študenti bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia právnických fakúlt akreditovaných na Slovensku a advokátski koncipienti zapísaní do zoznamu Slovenskej advokátskej komory s vekovým limitom do 30 rokov.

Esej v rozsahu 4 – 5 normostrán (7 200 – 9 000 znakov vrátane medzier) musí spĺňať formálne požiadavky textu na uverejnenie uvedené v tiráži Bulletinu slovenskej advokácie (www.sak.sk – *Bulletin – Pokyny pre autorov*).

Hodnotiaci komisii:

Mgr. Viktória Hellenbart (podpredsnička SAK)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie)

Mgr. Michaela Chládeková, PhD. (odborná pracovníčka SAK)

Víťazná esej bude

– uverejnená v Bulletinu slovenskej advokácie,

– honorovaná sumou 300 eur.

Autor eseje bude pozvaný na zimný seminár advokátov.

Eseje možno **doručiť do 15. novembra 2016** e-mailom na adresu chladekova@sak.sk.

Súťaž bude vyhodnotená do 25. novembra 2016. Slávnostné odovzdávanie ceny sa uskutoční v rámci zimného seminára advokátov v hoteli Patria na Štrbskom plese 10. decembra 2016.

Vyhlasovateľ súťaže si vyhradzuje právo neobsadiť ocenené miesto v prípade, ak prihlásené práce po posúdení hodnotiacou komisiou nebudú dosahovať požadovanú úroveň.

Výstava v Trnave pritiahla študentov

Ďalšou zastávkou putovnej výstavy **Advokácia včera a dnes** bola Trnava. Inštalácia výstavy v priestoroch budovy Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave bola dobrou voľbou, pretože bola príťažlivým spojením akademického prostredia s prezentáciou advokátskeho povolania. Výstava dokumentujúca históriu a súčasnosť slovenskej advokácie totiž pritiahla niekoľko desiatok študentov tunajšej právnickej fakulty, a to napriek tomu, že v deň jej slávnostného otvorenia 5. mája 2016, už študentom začalo skúšobné obdobie.

Na úvod hostí privítal regionálny zástupca Slovenskej advokátskej komory JUDr. Marián Haršány, ktorý zároveň poďakoval vedeniu fakulty, osobitne dekanke **doc. JUDr. et Mgr. Andrei Olšovskej PhD.** za účinnú spoluprácu pri jej usporiadaní.

Prodekanka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity **JUDr. Zuzana Nevolná, PhD.** následne privítala návštevníkov na pôde fakulty a vyzdvihla význam výstavy pre propagáciu advokátskeho povolania medzi študentmi fakulty, ktorým práve takáto zrozumiteľná a príťažlivá prezentácia môže pomôcť pri voľbe ich ďalšieho profesijného zamerania.

Za Slovenskú advokátsku komoru sa hosťom prihovarila jej podpredsedníčka **Mgr. Viktória Hellenbart**, ktorá zdôraznila spoločenský význam advokácie, jej hodnoty a zameranie tak v dejinách slovenskej spoločnosti ako aj v súčasnosti. Poukázala na významné osobnosti slovenských dejín, ktoré vošli do povedomia verejnosti najmä ako spisovatelia, umelci, národní buditeľia či politici, pričom svojím občian-

ským povolaním boli advokátmi. Práve tieto osobnosti sú prezentované na viacerých paneloch výstavy. Zároveň predstavila aj Slovenskú advokátsku komoru ako súčasnú stavovskú organizáciu združujúcu jej členov, vykonávajúcu advokáciu ako slobodné povolanie. Informovala tiež o tom, že výstava prešla všetkými krajskými mestami Slovenska a všade sa stretla so záujmom laickej i odbornej verejnosti.

JUDr. Martina Gajdošová, PhD., odborná asistentka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity a zároveň členka Pracovnej komisie SAK pre históriu advokácie a spoluautorka výstavy, predniesla sprievodné slovo k výstave, pričom zdôraznila hlavný cieľ výstavy – poukázať na míľniky histórie advokácie, na osobnosti advokácie a poskytnúť základný obraz dnešného advokáta, výkonu advokácie a jej organizáciu na Slovensku. Zvýraznila základné poslanie advokáta, ktoré najlepšie vystihuje jeho latinské pomenovanie „advocatus“ – *privolaný na pomoc ako priateľ znalý práva*. Vo svojom príhovore urobila krátky exkurz histórie advokátskych komôr ako samosprávnych stavovských organizácií oddelených od štátu, pričom zdôraznila ich dôležitú úlohu chrániť honor advokátskeho stavu. Osobitne sa dotkla úlohy významných osobností z radov advokácie, ktorí významným spôsobom ovplyvnili slovenskú politiku, literatúru a kultúru. Vyzdvihla, že Slovenská advokátska komora v súčasnosti týmto osobnostiam venuje veľkú publikačnú aktivitu, či už v Bulletinu slovenskej advokácie alebo vo vydaní samostatných publikácií. JUDr. Martina Gajdošová, PhD. sa zmenila tiež o pôso-

bení advokátov v hosťujúcom meste Trnava. Časť svojho príhovoru venovala ženám a ich vstupu do právnického vzdelávania po vzniku Československej republiky. Prvou ženou študujúcou právo bola Alžbeta Cziglerová, vydatá Wildmanová, ktorá sa v roku 1931 stala prvou advokátkou na Slovensku. Prvou koncipientkou bola Lujza Pappová, ktorá bola zapísaná medzi koncipientmi v roku 1925 a v Trnave vykonávala ako prvá žena koncipientsku prax Margita Hamosová, a to od roku 1931. Na záver svojho vystúpenia zdôraznila význam výstavy nielen z informačného hľadiska, ale aj ako inšpiráciu pre študentov, advokátov a verejnosť.

Dr. Simona Jurčová, pracovníčka Západoslovenského múzea v Trnave, známa ako historička často publikujúca históriu rôznych sfér spoločenského života Trnavy, prezentovala hosťom svoj krátky príspevok *Trnavskí advokáti v minulosti*, pričom sa zamerala na obdobie druhej polovice 19. storočia až po obdobie prvej ČSR. Aj ona zdôraznila, že to bol práve advokát Vendelín Kutlík, ktorý spolu s manželkou Boženou

(dcérou Michala Miroslava Hodžu) rozprúdili kultúrny život Slovákov v Trnave. Ďalej popísala vývoj právnického povolania v meste, pričom uviedla mená predstaviteľov súdu, verejného notariátu a pravotárov (advokátov), čo medzi prítomnými, najmä skôr narodenými kolegami, vzbudilo osobné reminiscencie.

Priebeh vernisáže svojou hrou na klasickú gitaru spestril a spríjemnil žiak Základnej umeleckej školy v Trnave Adrián Tulušák. Jeho vystúpenie sa stretlo s veľmi pozitívnymi reakciami prítomných.

Ako predchádzajúce vernisáže výstavy, aj tá trnavská mala príjemnú a priateľskú atmosféru obohatenú živým záujmom mladých ľudí – študentov práva. Práve tento dojem z výstavy u prítomných najviac rezonoval, čím naplnil hlavný zámer výstavy – prezentáciu výkonu advokácie, jej hodnôt a príležitosti povolania advokáta.

JUDr. Marián Haršány

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj na rok 2016

XIV. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov a mladých advokátov do 35 rokov

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať e-mailom na adresu ondrisova@sak.sk alebo darina.stracinova@sak.sk.
Termín uzávierky je 30. november 2016.

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2016. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudeliť, resp. zvýšiť odmenu.

Informácia o boji s pokútnictvom v právnych službách

Vážené kolegyně, vážení kolegovia,

Predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory v septembri 2015, na základe mojej spoločnej iniciatívy s JUDr. Jánom Havlátom zriadilo **Komisiu na ochranu spotrebiteľov právnych služieb** (ďalej Komisia), ako reakciu na nevídané rozšírenie pokútnictva v poskytovaní právnych služieb. Pokútnictvo ohrozuje nielen prácu advokátov, ako oprávnených poskytovateľov právnych služieb, ale aj samotných občanov a právnických osôb, ktorých vystavuje nebezpečenstvu závažných škôd na ich majetku a právach, vystavuje riziku právnej neistoty v právnych vzťahoch. Táto protiprávna činnosť v neposlednom rade zasahuje do riadneho fungovania právneho štátu, v ktorom advokácia má a musí mať svoje miesto, ako garant kvality právnych služieb poskytovaných v prospech súkromno-právnych subjektov.

Treba uviesť, že Slovenská advokátska komora aj pred zriadením Komisie podala desiatky trestných oznámení, poukazovala na tieto aktivity, ale je poľutovaniahodné, že príslušné orgány nemali záujem tejto veľmi závažnej protispoločenskej aktivite venovať náležitú pozornosť. Po vážnych snahách o novelu Trestného zákona a zavedenie novej skutkovej podstaty postihujúcej činnosť pokútnikov, ktorá zatiaľ nebola úspešná z politických dôvodov, predsedníctvo SAK nerezignovalo na boj s odstránením tohto problému, ale uznalo za vhodné ho ešte zintenzívniť, aby nebolo možné, ako dosiaľ, jednoducho ignorovať trestné oznámenia podávané komorou a „zamiesť ich pod koberec“. Predsedníctvo SAK preto kladne reagovalo na našu iniciatívu a schválilo zriadenie uvedenej pracovnej Komisie.

Členovia Komisie po jej zriadení identifikovali viacero oblastí, kde sa pokútnictvo v právnych službách vyskytuje. Išlo najmä o protiprávne poskytovanie právnych služieb pri zakladaní a zmenách v obchodných spoločnostiach, pri zastupovaní pred obchodným registrom, živnostenským úradom, ale aj pred cudzineckou políciou, úradom práce, sociálnou, či zdravotnou poisťovňou a vo všetkých súvisiacich právnych vzťahoch.

Ďalej sme identifikovali pokútnictvo v oblasti spisovania zmlúv o prevodoch nehnuteľností, v zastupovaní pred katastrálnymi úradmi, ale aj v oblasti pracovno-právnych vzťahov, v spisovaní iných druhov zmlúv a obdobných listín o právnych úkonoch, ba dokonca sme zaznamenali pokútnictvo v zastupovaní občanov pred súdmi v civilných a iných konaniach.

Za neoprávnené poskytovanie právnych služieb takisto považujeme účasť osôb, ktoré nie sú advokátmi, na verejných obstarávaníach, ktorých predmetom obstarávania sú právne služby.

V poslednom období sme zaznamenali tiež prípady, keď obchodné subjekty, napríklad podniky sieťových odvetví či subjekty v oblasti finančných služieb, ako bonus k svojej službe ponúkali vypracovanie právnych dokumentov alebo právne poradenstvo „zadarmo“.

Uvedené skúsenosti sme získali aj vďaka záujmu vás, advokátov, a ochote podieľať sa na odkrývaní tejto protiprávnej činnosti, o čom svedčí množstvo podnetov a konkrétnych údajov o konkrétnych páchateloch tejto protiprávnej činnosti, za čo vám, vážení kolegovia, patrí poďakovanie. Táto skutočnosť nás teší, motivuje a uisťuje, že aj vy si uvedomujete dôležitosť boja proti tejto činnosti, ktorá poškodzuje priamo vás, na vašom mieste výkonu advokácie, okráda vás o prácu a aj zaslúžený zárobok, o ktorý ste sa, ako všetci advokáti, museli pričiniť dlhodobým a náročným štúdiom, právnou a koncipientskou praxou, zložením advokátskych skúšok a splnením ďalšieho množstva náročných, zákonom a advokátskymi predpismi stanovených, právnych a etických podmienok, pričom za svoju prácu, na rozdiel od pokútnikov, ručíte a nesiete zodpovednosť, pričom zodpovednosť na prípadnú škodu je taktiež pokrytá povinným poistením výkonu advokácie.

V zmysle hore uvedeného sme po identifikovaní najzávažnejších pokútnických činností v oblasti právnych služieb vytýčili stratégiu postupu v boji proti tejto protiprávnej činnosti.

Ako základnú činnosť, aj vzhľadom na čo najmenšie náklady komory, sme určili iniciovanie trestných konaní na základe oznámení komory pre podozrenie z páchania trestnej činnosti nedovoleného podnikania, poškodzovania spotrebiteľov (právnych služieb), zneužívania účasti na hospodárskej súťaži na relevantnom trhu právnych služieb a taktiež krátenia dane, pretože sme presvedčení, že kto neoprávnené poskytuje právne služby, nemá právo ich ani účtovať a ani si tieto uplatňovať vo svojom účtovníctve.

Ako ďalšie možnosti právnych krokov, v prípade získania dostatočných a spoľahlivých dôkazov o výške škody a o konkrétnom páchaní protiprávnej činnosti v poskytovaní právnych služieb, sme určili možné podávanie žalôb na ochranu proti nekalej súťaži a taktiež žalôb na ochranu spotrebiteľov právnych služieb. Na tento účel sme spoločne s kolegom JUDr. Pavlom Erbenom a JUDr. Jánom Havlátom založili **Združenie na ochranu spotrebiteľov právnych služieb**, ktoré by malo plniť procesnú úlohu predovšetkým v prípade žalôb na ochranu spotrebiteľov právnych služieb.

V spolupráci s kolegami na základe zistení jednotlivých kauzistiky v pokútnictve v oblasti právnych služieb a na základe ich právnej analýzy pri aplikovaní zákona o advokácii a v ňom obsiahnutej definícii právnych služieb, ako aj pri aplikácii Trestného zákona a ostatných príslušných právnych predpisov a pri použití známej judikatúry v oblasti nekalej súťaže, sme vypracovali základné vzory všetkých príslušných

podaní, čo bolo dôležité na to, aby sme si uzrejmili, aké procesné nástroje máme k dispozícii, aké dôkazné prostriedky musíme zabezpečiť a ako tieto môžeme použiť tak, aby náš postup bol legálny, jasný, exaktne odôvodnený a aby súčasne bolo maximálne eliminované riziko nákladov spojených s konaniami, ako aj riziko výsledku v týchto konaniach.

Takto, po príprave tak subjektov, ktoré spĺňajú podmienky aktívnej legitímácie na jednotlivé právne kroky, ako aj po analýze procesných nástrojov, sme od januára 2016 s plnou informovanosťou a podporou predsedníctva SAK začali s prácou, tak povediac „naostro“, podávaním trestných oznámení pre podozrenie zo spáchania vyššie uvedených trestných činov, pričom ich súčasťou boli relevantné dôkazy, ktoré, ako sme presvedčení, predstavujú dostatočný dôkazný materiál na vznik podozrenia a tým na začatie trestných stíhaní.

Za uvedenú krátku dobu šiestich mesiacov bolo podaných takmer tridsať trestných oznámení. Ako splnomocnený zástupca komory som sa zúčastnil na viacerých výsluchoch na príslušných oddeleniach Policajného zboru SR a v prípade odmietnutí sme spoločne s ďalšími kolegami pripravili a podali sťažnosti v zmysle Trestného poriadku, pričom na základe nami podaných sťažností sme dosiahli v konkrétnych prípadoch zrušenie uznesení o odmietnutí a nariadenie ďalšieho vyšetrovania vo veci. V jednom prípade sme dokonca dosiahli aj začatie trestného stíhania.

Vzhľadom na to, že počet našich oznámení dosiahol už značnú výšku, vypracovali sme taktiež žiadosť adresovanú Generálnemu prokurátorovi SR o nariadenie správovej povinnosti ohľadne nami oznamovaných trestných činov, ktorú následne predseda SAK, JUDr. Ľubomír Hrežďovič, odoslal.

Predseda SAK JUDr. Ľubomír Hrežďovič informoval o našej snahe o potlačenie protiprávnej činnosti v oblasti právnych služieb aj predsedu Národnej rady SR JUDr. Andreja Danku. Na stretnutí spolu prediskutovali aj prípadné možnosti legislatívnej úpravy v prospech potlačenia protiprávnej a občanov, aj právnické osoby poškodzujúcej a ohrozujúcej činnosti.

S rovnakým cieľom sme oslovili súdy, najmä obchodné registre, živnostenské úrady, ale aj oddelenia cudzineckej polície, so žiadosťou o súčinnosť pri odhaľovaní tejto protiprávnej činnosti, čo sa na naše potešenie stretlo v mnohých prípadoch s pozitívnou reakciou. Popri všetkých ostatných krokoch, ktoré podnikáme, je to cesta, ako zvyšovať povedomie, kto je oprávneným poskytovateľom právnych služieb, ako aj o tom, ktoré činnosti a akých druhov subjektov oprávnení poskytovatelia právnych služieb – advokáti a Slovenská advokátska komora, ako subjekt zriadený zákonom, plniaci úlohy pri poskytovaní právnych služieb, považujú za protiprávnu činnosť, ako aj o tom, aké kroky Slovenská advokátska komora reálne proti takejto protiprávnej činnosti podniká. Tento druh „preventívnej“ činnosti cestou informovania dotknutých orgánov, ale aj občanov a verejnosti, prináša okamžité výsledky, čoho dôkazom je skutočnosť, že viacerí z pokútnických „poskytovateľov právnych služieb“ už zrušili svoje internetové webové stránky, kde svoje právne služby

ponúkali, alebo prestali inak propagovať svoju protiprávnu činnosť.

Dovolil som si oboznámiť vás s výsledkami činnosti Komisie Slovenskej advokátskej komory na ochranu spotrebiteľov právnych služieb za jej krátke obdobie trvania. Sme presvedčení, že táto činnosť, ktorá je v prospech všetkých advokátov, ale aj v prospech spoločnosti, Slovenskej republiky ako právneho štátu a v prospech všetkých občanov, ktorí majú záujem na svojej právnej istote, prinesie v nasledujúcom období aj ďalšie pozitívne výsledky, najmä v rozhodovacej činnosti príslušných štátnych orgánov, od ktorých očakávame, že si uvedomia svoj podiel zodpovednosti za ochranu občanov pred protiprávnym poskytovaním právnych služieb, a to z dôvodov verejného záujmu, ktoré sú uvedené vyššie.

Záverom by som vás, vážené kolegyne a vážení kolegovia, chcel uistiť, že vaše podnety a informácie o konkrétnych, vám známych činnostiach v oblasti pokútnictva v právnych službách, nezostanú bez povšimnutia a že naďalej budeme pokračovať v našej činnosti na ochranu advokátov, ako oprávnených poskytovateľov právnych služieb. Vaše podnety môžete zasielať na e-mailovú adresu Slovenskej advokátskej komory, alebo aj priamo na moju e-mailovú adresu stanislav.irsak@irsak.com.

JUDr. Stanislav Irsák

advokát

člen Komisie SAK na ochranu spotrebiteľov právnych služieb

Jesenné semináre advokátskych koncipientov

Trestné právo, III. ročník

8. – 10. 9. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Civilné právo, IV. ročník

22. – 24. 9. 2016 Tále, hotel Partizán

Civilné právo, II. ročník

29. 9. – 1. 10. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Trestné právo, III. ročník

13. – 15. 10. 2016 Tále, hotel Partizán

Trestné právo, I. ročník

20. – 22. 10. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Civilné právo, IV. ročník

3. – 5. 11. 2016 Vyhne, hotel Sitno

Civilné právo, II. ročník

10. – 12. 11. 2016 Tále, hotel Partizán

Trestné právo, I. ročník

24. – 26. 11. 2016 Tále, hotel Partizán

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Povinnosť advokáta riadne a včas informovať klienta

Advokát, ktorý klientovi nezašle v jeho veci rozsudok, ktorý je v neprospech klienta, čím mu zneвозмоžní proti nemu podať odvolanie, a ani sám proti nemu odvolanie nepodá napriek tomu, že nemá od klienta pokyn na nepodanie odvolania, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK.

Telefonické informovanie klienta o doručení rozsudku advokátovi bez zaslania tohto rozsudku klientovi je v príkrom rozpore s § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK, ktoré neuvádza povinnosť telefonicky informovať klienta o doručení písomnosti, ale ukladá advokátovi povinnosť doručení písomnosť klientovi poslať (pričom technická forma nie je rozhodujúca – pošta, mail, fax, kuriér a pod.), pokiaľ z nej vyplývajú pre klienta práva a povinnosti.

V § 18 ods. 1 zákona o advokácii výslovne upravená povinnosť chrániť a presadzovať záujmy klienta, rozhodne nemôže spočívať v pasivite advokáta; v akomsi očakávaní pokynov od klienta vo veciach, v ktorých práve klient potrebuje aktívny prístup advokáta, zváženie možnosti ďalšieho postupu klienta smerom do budúcnosti a odporúčanie advokáta klientovi, ako ďalej postupovať, preto v prípade, ak advokát nemá výslovný pokyn od klienta nepodať odvolanie proti rozhodnutiu v neprospech klienta, je jeho povinnosťou toto odvolanie podať, a to aj v prípade vypovedania plnej moci zo strany klienta počas plynutia odvolacej lehoty.

Postup advokáta, ktorý uvedie, že nemá konkrétne výhrady voči znaleckému posudku v prípade, ak klient s týmto znaleckým posudkom nesúhlasí, avšak advokátovi neuvedie svoje konkrétne výhrady, nie je disciplinárnym previnením advokáta, nakoľko advokát nemá potrebnú odbornosť na posúdenie správnosti záverov znaleckého posudku.

Rozhodnutie II. disciplinárneho senátu SAK z 5. novembra 2013, sp. zn. DS II.-102/13:1555/2013

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 1 a 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v platnom znení
- § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK z 19. júna 2010

Rozhodnutím II. disciplinárneho senátu SAK z 5. novembra 2013, sp. zn. DS II.-102/13:1555/2013 bol disciplinárne obvinený advokát

oslobodený

spod návrhu na začatie disciplinárneho konania za disciplinárne previnenie podľa § 56 ods. 1 ZoA pre porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii, ktorých sa mal dopustiť

tým, že

na pojednávaní dňa 18. 2. 2013 sa vyjadril, že nemá konkrétne výhrady voči doplňujúcemu zdravotnému posudku sťažovateľa napriek tomu, že sťažovateľ so závermi doplňujúceho zdravotného posudku nesúhlasil, pretože

skutok nie je disciplinárnym previnením.

Rozhodnutím II. disciplinárneho senátu SAK z 5. novembra 2013, sp. zn. DS II.-102/13:1555/2013 bol disciplinárne obvinený advokát zároveň

uznaný za vinného

z disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože zavinene závažným spôsobom porušil povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii¹ a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK,²

tým, že

ako právny zástupca sťažovateľa v konaní vedenom pred krajským súdom vo veci zvýšenia invalidného dôchodku pre sťažovateľa

- nezaslal sťažovateľovi rozsudok krajského súdu zo dňa 18. 2. 2013, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 28. 3. 2013 a ktorý disciplinárne obvinený advokát prevzal dňa 8. 3. 2013, čím znemožnil sťažovateľovi podať odvolanie voči tomuto rozsudku,
- nepodal odvolanie proti rozsudku krajského súdu zo dňa 18. 2. 2013 napriek tomu, že nemal pokyn od klienta odvolanie nepodať,

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **písomné napomenutie**.

Podľa § 57 ods. 5 ZoA bola DO advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet SAK paušálne trovy disciplinárneho konania vo výške **337,70 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Návrhom predsedu revíznej komisie SAK doručeným dňa 13. 9. 2013 sa začalo disciplinárne konanie proti disciplinárne obvinenému advokátovi za závažné porušenie povinností advokáta uložených v § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii a § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK, ktorého sa mal disciplinárne obvinený dopustiť konaním popísaným vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Podaniu návrhu predchádzalo podanie sťažnosti sťažovateľa.

Disciplinárne obvinený sa k sťažnosti vyjadril písomným podaním, v ktorom uviedol, že on vo veci sťažovateľa vykonal všetky potrebné úkony, vedené v klientskom spise. Podľa vyjadrenia disciplinárne obvineného súd na pojednávaní dňa 18. 2. 2013 rozhodoval na základe aktuálnych lekárskeho podkladov a vyjadrení posudkového lekára; sťažovateľovi tiež zástupca Sociálnej poisťovne oznámil, že v prípade zmeny jeho pomerov, môže sa znovu obrátiť na poisťovňu vo veci zvýšenia invalidného dôchodku. Miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť zostala nezmeneaná – v miere 50 %.

V písomnom vyjadrení k návrhu na začatie disciplinárneho konania disciplinárne obvinený uviedol, že už pred prvým pojednávaním v predmetnej veci predložil nové lekárske správy sťažovateľa z rôznych medicínskych odvetví.

Na pojednávaní dňa 18. 2. 2013 sa zúčastnil aj sťažovateľ a s výsledkom konania bol oboznámený priamo na pojednávaní, po ktorom odovzdal sťažovateľovi celý spisový materiál a dohodli sa, že disciplinárne obvinený oznámi sťažovateľovi doručenie rozsudku a sťažovateľ sa rozhodne, ako mieni ďalej postupovať. Disciplinárne obvinený po obdržaní rozsudku krajského súdu telefonicky sťažovateľa o tejto skutočnosti vyrozumel, pričom s výrokom a odôvodnením boli sťažovateľ i advokát uzrozmenejší už na súdnom pojednávaní dňa 18. 2. 2013. Keďže disciplinárne obvinený mal za to, že bol viazaný prejavom vôle klienta, žiadne iné úkony vo veci nerobil a rozhodnutie ponechal na klientovi v prípade, že by mu dal ďalší pokyn, ak by sa rozhodol pre odvolanie. Z vlastnej iniciatívy nemienil disciplinárne obvinený odvolanie podávať, nakoľko vychádzajúc z priebehu pojednávaní a vykonaných dôkazov by podľa neho nebolo odvolanie úspešné. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že je pravda, že na pojednávaní dňa 18. 2. 2013 sa vyjadril, že nemá konkrétne výhrady voči doplňujúcemu zdravotnému posudku sťažovateľa, pretože podľa jeho názoru sa tomuto posudku nedalo z jeho strany nič vytknúť. Očakával však pokyn sťažovateľa na podanie odvolania, ktorý, žiaľ, nedostal a odvolanie nepodal. Nebol si vedomý porušenia ustanovení zákona o advokácii a stále konal v intenciách pokynov sťažovateľa.

Na disciplinárnom pojednávaní dňa 5. 11. 2013 disciplinárne obvinený uviedol, že sa sťažovateľovi venoval viac, ako svojim bežným klientom, vo vzťahu k pojednávaniu však nedostal od sťažovateľa žiaden špecifický pokyn k určenému termínu pojednávania. Bežné telefonáty so sťažovateľom si neevidoval a porady s ním si nevyúčtoval. Voči doplňujúcemu znaleckému posudku zo dňa 14. 1. 2013 nemal konkrétne výhrady na súdnom pojednávaní preto, lebo to bol jeho názor právnika, laika v oblasti medicíny. Sťažovateľovi nedoručil rozsudok z dôvodu, že štandardne postupuje tak, že klientom iba oznámi, že rozhodnutie prišlo a tí si ho väčšinou prídu prevziať, pričom takto postupoval aj vo vzťahu ku sťažovateľovi. Disciplinárne obvinený sa konkrétne nevyjadril k otázke, či vyzval aj sťažovateľa, aby si rozsudok prišiel prevziať, uviedol iba, že klienta o doručení rozsudku informoval telefonicky. K otázkam týkajúcich sa informovania klienta o samotnom obsahu písomného vyhotovenia rozsudku sa nevyjadril a podľa jeho názoru klient sa oboznámil s jeho obsahom na súdnom pojednávaní, na ktorom bol zároveň disciplinárne obvinený poučený o možnosti sa odvolať. Po vypovedaní plnomocenstva sťažovateľom nevykonal disciplinárne obvinený žiadne úkony, nespomenul si, kedy presne oznámil telefonicky sťažovateľovi doručenie rozsudku a odvolanie nepodal z dôvodu, že nemal na to od sťažovateľa žiadny pokyn a nemal od neho ani výslovný pokyn odvolanie nepodať.

Vo vzťahu ku skutku spočívajúcemu vo vyjadrení k znaleckému posudku senát zistil, že disciplinárne obvinený na tomto pojednávaní skutočne uviedol, že nemá konkrétne výhrady voči doplňujúcemu zdravotnému posudku sťažovateľa, napriek tomu, že sťažovateľ so závermi doplňujúceho zdravotného posudku nesúhlasil, čo potvrdil i samotný disciplinárne obvinený.

linárne obvinený. Podľa názoru senátu však tento skutok nemôže byť považovaný za disciplinárne previnenie. Doplňujúci zdravotný posudok v súdnom konaní robil posudkový lekár, za účelom posúdenia zdravotného stavu sťažovateľa. Išlo bezpochyby o dôkaz vo veci, v ktorej si súd z hľadiska odbornosti (vzhľadom na právnické a nie lekárske vzdelanie sudcov) nemohol utvoriť svoj názor sám, nakoľko išlo o posúdenie otázky, na ktorú súd dostatok odbornosti nemá. Takisto ani disciplinárne obvinený ako vyštudovaný právnik nemôže pri zastupovaní klientov nájsť prípadné chyby či nedostatky odborného zdravotného posudku, ktorý vypracuje lekár ohľadom zdravotného stavu klienta. Preto jeho vyjadrenie prednesené na súdnom pojednávaní dňa 18. 2. 2013, že nemá konkrétne výhrady voči doplňujúcemu zdravotnému posudku sťažovateľa, nemožno brať ako vyjadrenie, poškodzujúce záujmy sťažovateľa. Lekárska resp. zdravotná odbornosť, pretavená do zdravotného posudku sťažovateľa, vysoko presahuje odbornosť ktoréhokoľvek vysokoškolsky vzdelaného človeka, so vzdelaním právnického zamerania (pokiaľ nemá vzdelanie aj v tejto oblasti). Navyše, nesúhlas sťažovateľa nesmeroval ku konkrétnym zisteniam posudku, ale k vyjadreniu záverov, s ktorými nesúhlasil a svoj názor aj prezentoval na danom pojednávaní. Z týchto dôvodov senát rozhodol o oslobodení v tejto časti návrhu.

Vo vzťahu k nezaslaniu rozsudku klientovi senát nemal pochybnosti, že sa skutok stal tak, ako bol zafinovaný v návrhu predsedu RK SAK, čo opakovane potvrdil aj disciplinárne obvinený, keď uviedol, že sťažovateľa o doručení rozsudku vyrozumel len telefonicky. Takýto postup disciplinárne obvineného je v príkrom rozpore s úpravou § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK, ktorý vyžaduje posielanie klientovi všetkých písomností, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak. Advokátsky poriadok teda neuvádza povinnosť telefonicky informovať klienta o doručení písomnosti, ale ukladá advokátovi povinnosť doručení písomnosť klientovi poslať (pričom technická forma nie je rozhodujúca – pošta, mail, fax, kuriér a pod.), pokiaľ z nej vyplývajú pre klienta práva a povinnosti. Rozsudok, ktorý je výsledkom konania, v ktorom bol sťažovateľ v právnom postavení účastníka konania, nepochybne bol písomnosťou, z ktorej pre sťažovateľa vyplývali práva a povinnosti. Nedoručením rozsudku sťažovateľovi mu odňal disciplinárne obvinený možnosť efektívne sa brániť pri uplatňovaní svojich záujmov, podaním odvolania proti rozsudku. Okrem toho, disciplinárne obvinený odňal sťažovateľovi možnosť rozsudok si podrobne preštudovať, nielen čo do jeho výroku, ale predovšetkým dôvodov výroku, ktorých prípadné nedostatky, čo i len teoreticky, mohli pre sťažovateľa vytvoriť určitý „záchytný bod“ resp. východisko na podanie opravného prostriedku. Obrana disciplinárne obvineného, že sťažovateľ bol prítomný na súdnom pojednávaní dňa 18. 2. 2013 pri vyhlasovaní rozsudku, a teda poznal i obsah jeho odôvodnenia, nemohol disciplinárny senát akceptovať. Súd pri odôvodňovaní vyneseného rozsudku na pojednávaní uvedie iba jeho stručné odôvodnenie; podrobné odôvodnenie je až v písomnom vyhotovení

rozsudku. Pre účastníka konania má písomné vyhotovenie rozsudku nezameniteľný význam; účastník si ho môže preštudovať opakovane, premyslieť si, či využiť opravný prostriedok, poradiť sa o tom s advokátom, atď. Nič z toho však nebolo sťažovateľovi umožnené, pretože mu to disciplinárne obvinený svojím postupom znemožnil. Prípadné telefonické oznámenie sťažovateľovi o doručení rozsudku advokátovi (sťažovateľom dokonca v sťažnosti popierané) nespĺňa pojmové znaky konania advokáta s odbornou starostlivosťou a svedomito, čím sa postup disciplinárne obvineného dostal i do rozporu s § 18 ods. 2 zákona o advokácii.

Skutok spočívajúci v nepodaní odvolania sa podľa názoru disciplinárneho senátu taktiež stal a je disciplinárnym previnením. Rozsudok krajského súdu zo dňa 18. 2. 2013 sa podľa písomného oznámenia súdu sťažovateľovi stal právoplatným dňa 28. 3. 2013, pričom disciplinárne obvinený ho prevzal dňa 8. 3. 2013. Aj napriek skutočnosti, že počas plynutia odvolacej lehoty sťažovateľ písomným oznámením, zaslaným disciplinárne obvinenému dňa 18. 3. 2013 vypovedal advokátovi plnomocenstvo na zastupovanie, disciplinárne obvinený mal postupovať cestou podania odvolania, ak nemal iné pokyny od sťažovateľa. Tvrdenie disciplinárne obvineného, že nepodal odvolanie proti rozsudku pre absenciu inštrukcie od sťažovateľa, smerujúcej k podaniu odvolania, nemôže v praxi zastupovania klienta advokátom obstať. V § 18 ods. 1 zákona o advokácii je výslovne upravená

Martina Gajdošová – Peter Kerecman

Prvé ženy v slovenskej advokácii

Pred stopäťdesiatimi rokmi bolo slovo *advokátka* neznáme. Na Slovensku sa stalo realitou až v období Československa. Advokácia bola mužskou doménou.

*Ako sa advokácia zmenila,
keď do súdnych siení vstúpili ženy?
Aké to bolo, keď sa prvý advokát v krajine
rozhodol zamestnať prvú ženu ako osnovníčku,
čo ho k tomu viedlo a koľko to vydržal?
Ako a prečo sa pridávali ďalší?*

Od zápisu prvej ženy – advokátskej osnovníčky do znamu osnovníkov advokátskej komory uplynulo v roku 2015 práve 90 rokov. Dnes je v advokácii približne rovnako veľa mužov ako žien. Čo ženy do advokácie priviedlo, ako vykonávali osnovníčku a advokátsku prax, ako sa im darilo, ako a prečo sa postupne rozširovali a znižovali ich počty – práve o tom je táto kniha.

Cena: 9 eur Kontakt: PhDr. Ondrišová,
tel.: 0903 600 805, ondrisova@sak.sk

povinnosť chrániť a presadzovať záujmy klienta, rozhodne nemôže spočívať v pasivite advokáta; v akomsi očakávaní pokynov od klienta vo veciach, v ktorých práve klient potrebuje aktívny prístup advokáta, zváženie možnosti ďalšieho postupu klienta smerom do budúcnosti a odporúčanie advokáta klientovi, ako ďalej postupovať. Keďže disciplinárne obvinený nemal od klienta inú inštrukciu, rozhodne mal podať odvolanie proti predmetnému rozsudku; stanovisko sťažovateľa v tomto smere mu muselo byť zrejmé už len z postoja sťažovateľa na pojednávaní dňa 18. 2. 2013, na ktorom sťažovateľ nesúhlasil so závermi dopĺňujúceho zdravotného posudku. V neposlednom rade svoju vlastnú „neistotu“ vyvolal sám advokát tým, že nesplnil vlastnú povinnosť doručiť sťažovateľovi písomné vyhotovenie rozsudku. Na jeho obranu preto senát neprihliadal.

Pri rozhodovaní o treste senát vzal do úvahy jednak dĺžku advokátskej praxe disciplinárne obvineného (v čase spáchania disciplinárneho previnenia vykonával advokátsku prax iba niečo vyše 3 roky) a tiež skutočnosť, že u osoby disciplinárne obvineného ide o prvé porušenie predpisov vzťahujúcich sa na výkon advokácie, a že uložený trest má pôsobiť predovšetkým výchovne a preventívne, pretože u disciplinárne obvineného bola perspektíva nápravy. Z uvedených dôvodov senát postupoval podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o advokácii a uložil mu najmiernejší trest – písomné napomenutie.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 § 18 ods. 1 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

§ 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

2 § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní vecí a posilať klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak“

Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištiková
advokátka

OBJEDNÁVKA

Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2016

Odberateľ:

IČO:

DIČ:

IČ DPH:

Číslo účtu:

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky:

Záväzne si objednávame výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2016 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými na tejto objednávke.

Vybavuje:

Telefón:

E-mail:

Dátum:

Podpis:

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava
alebo odmailujte na darina.stracinova@sak.sk

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur + 20 % DPH **spolu 60 eur s DPH** (vrátane poštovného a balného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve budú dvojčísla.)
2. Objednávka sa nevzťahuje na čísla, ktoré už vyšli pred jej doručením. Predplatné sa v takomto prípade zodpovedajúco znižuje.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo fakturovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú na objednávke. Jej zmenu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli do dátumu doručenia objednávky, **je možné dohodnúť individuálne.**

Objednávka sa nevzťahuje na advokátov zapísaných v zozname SAK, ktorým je Bulletin doručovaný bezplatne.

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť

Ak advokát k prípisu, ktorým súdu oznamuje ukončenie svojho zastupovania klienta, priloží aj list adresovaný klientovi, v ktorom cituje údajné výroky klienta, ktoré mu tento oznámil na adresu sudcu, porušuje závažným spôsobom povinnosť mlčanlivosti a dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

Rozhodnutie odvolacieho disciplinárneho senátu Českej advokátskej komory z 8. marca 2008, sp. zn. K 109/02¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 21 ods. 1, § 17 zákona č. 85/1996 Sb., o advokácii
- čl. 4 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 3² a § 23 ods. 1³ zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení

Rozhodnutím odvolacieho disciplinárneho senátu ČAK z 8. marca 2008, sp. zn. K 109/02 v spojení s rozhodnutím disciplinárneho senátu disciplinárnej komisie z 13. apríla 2007 bol disciplinárne obvinený advokát okrem iného uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

k listu, ktorým súdu oznamoval ukončenie zastupovania klientky M. Š., priložil aj list, ktorým oznamoval klientke ukončenie zastupovania a zároveň v ňom citoval údajné výroky, ktoré mu mala táto jeho klientka telefonicky oznámiť na adresu sudcu, ktorý mal uskutočniť ohliadku na mieste,

teda

závažným spôsobom porušil svoju povinnosť zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozve-

del v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, a tak znížil dôstojnosť a vážnosť advokátskeho stavu,

čím porušil

§ 21 ods. 1⁴ a § 17⁵ zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1⁶ Pravidiel profesionálnej etiky.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – pokuta vo výške **10 000 Kč**.

Disciplinárne obvinenému advokátovi bola súčasne uložená povinnosť zaplatiť na účet Českej advokátskej komory náhradu nákladov konania vo výške 3 000 Kč.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny žalobca podal proti disciplinárne obvinenému advokátovi disciplinárnu žalobu okrem iného pre skutok uvedený vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárne obvinený vo svojich písomných i ústnych vyjadreniach k podanej žalobe uviedol, že sa necíti byť vinným, ani si nie je vedomý porušenia zákona či stavovských predpisov, pretože v žiadnom prípade okrem vypovedania plnomocentva žiadnu inú písomnosť súdu nezaslal, i keď neskôr pripustil, že sa to mohlo stať, avšak on ani žiaden z jeho zamestnancov o tom nemal vedomosť. Disciplinárne obvinený ďalej popísal svoje osobné a majetkové pomery.

V prvostupňovom konaní disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania bez akýchkoľvek pochybností zistil, že disciplinárne obvinený prostredníctvom svojej advokátskej kancelárie doručil súdu list, ktorým súdu oznamoval

ukončenie zastupovania klientky M. Š. a priložil aj list, ktorým oznamoval klientke ukončenie zastupovania a zároveň v ňom citoval údajné výroky, ktoré mu mala táto jeho klientka telefonicky oznámiť na adresu sudcu.

K tomuto záveru dospel disciplinárny senát i napriek tomu, že disciplinárne obvinený doručenie uvedeného listu súdu pôvodne popieral a až neskôr pripustil možnosť, že nevedomky k doručeniu tohto listu súdu mohlo dôjsť. Skutočnosť, že k doručeniu tohto listu naozaj došlo, bola zistená nielen z obsahu samotného listu, ale predovšetkým z oznámenia súdu zo dňa 23. 6. 2003, ktorým súd potvrdil, že oznámenie o ukončení zastupovania klientky bola súdu doručené spolu s jednou prílohou. Vzhľadom na to senát považoval obhajobu disciplinárne obvineného za nepravdivú.

Aj v prípade, ak by senát teoreticky pripustil, že k pripojeniu tohto listu došlo len omylom, verzia disciplinárne obvineného sa javila ako nevierohodná. Disciplinárny senát sa preto zaoberal aj tým, či tieto okolnosti môžu mať z hľadiska disciplinárnej zodpovednosti disciplinárne obvineného zásadný význam. V tejto súvislosti senát zdôraznil, že povinnosťou disciplinárne obvineného bolo dbať na to, aby adresátovi boli doručené len tie písomnosti, ktoré mu prináležali, a to predovšetkým s ohľadom na povinnosť advokáta zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel počas právneho zastupovania. Práve s ohľadom na túto jednu z kľúčových povinností advokáta senát uzavrel, že nie je rozhodujúce, či k predmetnému pochybeniu došlo omylom advokáta samotného alebo niektorého z jeho zamestnancov.

S ohľadom na zistený skutkový stav disciplinárny senát dospel k záveru, že konanie disciplinárne obvineného naplnilo všetky znaky disciplinárneho previnenia z dôvodu porušenia § 21 ods. 1 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky.

Pri rozhodovaní o uložení disciplinárneho opatrenia senát vzal do úvahy všetky hodnotiace skutočnosti, najmä závažnosť disciplinárneho previnenia, skutočnosť, že disciplinárne opatrenie bolo uložené za dve disciplinárne previnenia, osobu disciplinárne obvineného a jeho osobné a majetkové pomery, a dospel k záveru, že uloženie pokuty vo výške 20 000 Kč bude v danom prípade adekvátnym opatrením.

Disciplinárne obvinený podal proti tomuto rozhodnutiu prvostupňového disciplinárneho senátu dovolanie, o ktorom rozhodol odvolací disciplinárny senát rozhodnutím z 8. marca 2008, sp. zn. K 109/02 tak, že napadnuté rozhodnutie zrušil a zmenil tak, že disciplinárne obvineného neuznal za vinného z disciplinárneho previnenia, (ktorého sa mal dopustiť tým, že nesplnil povinnosť zaplatiť školné za kurz, na ktorý sa prihlásil), a potvrdil vo výroku o porušení povinnosti mlčanlivosti, keďže v tejto časti sa plne stotožnil so závermi prvostupňového disciplinárneho senátu. S ohľadom na to, že disciplinárne obvinený bol uznaný za vinného len z jedného disciplinárneho previnenia, odvolací disciplinárny senát zároveň primerane znížil uloženú pokutu na čiastku 10 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámky

- 1 preložené a spracované z publikácie Bulletin advokácie – **Sbírka kárných rozhodnutí České advokátní komory 2008 – 2009** (zvláštné číslo/kvĕten 2010). Česká advokátní komora, Praha 2010, s. 19 – 21
- 2 **§ 18 ods. 3 slovenského zákona o advokácii:**
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“
- 3 § 23 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:
„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie, ak osobitný predpis na úseku predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu neustanovuje inak.“
- 4 **4 § 21 ods. 1 českého zákona o advokácii:**
„Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb.“
- 5 **§ 17 českého zákona o advokácii:**
„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“
- 6 **čl. 4 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:**
„Advokát je všeobecne povinný poctivým, čestným a slušným chovaním prispievať k dôstojnosti a vážnosti advokátskeho stavu.“

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátka

Anton Blaha Manderla a Modrý Maurícus

Túto knihu i komplexný sortiment odbornej právnickej literatúry (zákony, komentáre, judikatúry, monografie...) si môžete zakúpiť **s 15% zľavou** pre advokátov, koncipientov i advokátske kancelárie v predajniach Sprinton, s. r. o.:

- **Literárna kaviareň-Café Advokát**
Kolárska 4, Bratislava, tel.: 0944 216 830
- **Predajňa odbornej literatúry**
Tomášikova 20, Bratislava, tel.: 0944 618 341
- **Predajňa odbornej literatúry**
Kollárova 10, Trnava, tel.: 0944 167 678

alebo prostredníctvom e-shopu **www.sprinton.sk**

O tom, či má program HELP zmysel alebo

čo nám pripomínajú Tom Hanks a Helen Mirren na tému advokát a ľudské práva

Trochu človečiny

Prekladajúc úvodníky obežníka Rady advokátskych komôr Európy (CCBE) ma vždy zasiahne rétorika aktuálneho predsedu CCBE, ktorý v duchu francúzskej tradície á la „liberté, égalité, fraternité!“ neochvejne pripomína, že ochrana hodnoty ľudskosti má miesto v práci advokáta, že sloboda nemôže ustupovať bezpečnostným politickým opatreniam a že všetci advokáti sú v tomto úsilí na jednej lodi. Jednoducho, advokát a ochrana ľudských práv idú ruka v ruke, nerozlučne a nevyhnutne. Na druhej strane sa v každodenných kolíziách s advokátmi z praxe stretám prevažne s názorom, že advokát a ľudské práva – „to bude nejaký oxymoron“, „strata času“, „dajte pokoj“ alebo „nemáte lepšiu tému?“. Tak ako je to naozaj? Začať by sme mohli tým, že trochu človečiny predsa nezaškodí. Ľudské práva sú o nás, pre nás a za nás. Alebo by aspoň mali byť. Aj dnešná medzinárodná politická situácia potvrdzuje, že história sa opakuje. Povzbudzujúce by bolo, však keby sa potvrdilo, že opakovanie je matkou múdrosti. Napríklad si môžeme zopakovať, že úsilie o medzinárodnú ochranu ľudských práv vzniklo ako reakcia na najtragickejšie udalosti našej histórie. Z času na čas sa objaví príležitosť zapojiť sa do aktivít, školení a projektov z oblasti ľudských práv. Má to pre advokáta zmysel alebo ide o stratu času?

Keď advokát stojí proti celému svetu

Steven Spielberg veľmi trefne zvolil tému pre svoj posledný film *Most špiónov* (2015). „Svet na oboch stranách železnej opony sa prepadá do šialenej paranoje. Ubehlo už viac ako desať rokov od porážky nacistického Nemecka a ľudstvo ohrozuje studená vojna. Napätie medzi USA a ZSSR je skoro hmatateľné. Keď v roku 1957 FBI zatkne Rudolfa Abela (Mark Rylance), sovietskeho špióna žijúceho v New Yorku, strach a mocenská nedôvera sa ešte viac vystupňujú. Abel sa v skutočnosti volá Viljam Genrichovič Fišer, riadil sieť agentov a do Moskvy dômyselným spôsobom odosiela kódované správy. Americká vláda osloví Jamesa Donovana (Tom Hanks), uznávaného právnika z Brooklynu, aby sa ujal Abelovej obhajoby.“ [Dostupné na www.barracadamovie.sk/film/most-spionov (12. 5. 2016)]

Čo má spoločné rok 2016 v Európe s rokom 1957 v USA? Ovzdušie nedôvery, zápas medzi bezpečnostnými opatreniami a základnými ľudskými právami a slobodami. Ruského špióna môžeme vymeniť za údajného teroristu či podozrivého prisťahovalca. Aj tak mu nepovedali inak než „tento člo-

vek“. „Tento človek“ musí dostať dávku spravodlivosti, ale nie veľa, len aby nešlo o žiadne barbarstvo. „Tento človek“ je už dávno verejne odsúdený, najlepšie by bolo súd celkom obísť. Spravodlivosť nie je cieľom súdneho konania, stáva sa predmetom sporu.

Vopred odsúdený však nie je len obvinený, ale spolu s ním i advokát-obhajca. Trvalo mi zopár rokov kým som s hrdosťou priznala, že som právnik. Prvá reakcia na to, keď som povedala čo študujem zvyčajne bola: „Tak to by som nemohol robiť. Nemohol by som zastupovať tých, čo kradnú a zabíjajú.“ A podobne. Zdá sa, že vnímanie inštitútu obhajoby ľuďom sa rokmi veľmi nemení. Posúďte, čomu čelil obhajca „toho človeka“... Ustarostená manželka s pocitom krivdy: „Je to druh pocty, bez ktorej sa zaobídeme. Vieš, ako sa ľudia na nás budú pozeráť? Rodina muža, ktorý sa snažil o oslobodenie zradcu?“ Sudca v reakcii na žiadosť o predĺženie prípravy na pojednávanie z troch na šesť týždňov: „Myslíte to vážne? Tento muž je hrozba! Vzdávam hold tomu, že robíte túto nezáslužnú činnosť, ale neufahujme si zo seba. Dostane schopného obhajcu a ak Boh dá, bude odsúdený.“ Šéf advokátskej kancelárie: „Mali sme mu dať schopného obhajcu, a nie citovať ústavu. Nehovorím, že nie je dôvod na odvolanie, ale myslí na škodu, ktorú spôsobíš našej kancelárii a svojej rodine!“ Sudca v odpovedi na to, že dôkazy sú nezákonné a neprípustné: „Tento človek nie je náš občan, v prvom rade máme zodpovednosť voči svojim občanom, tento človek nemá tie isté práva.“ Agent informačnej služby: „Rozumiem, čo je profesijné tajomstvo, pán obhajca. Rozumiem celému tomu právnickému nešportovému správaniu. Chápem, že je to spôsob obživy. Ale teraz hovoríme o bezpečnosti tejto krajiny. My potrebujeme vedieť, čo obžalovaný povie, toto sa neradiadi žiadnou príručkou.“ [Citáty sú voľne preložené na základe filmu v pôvodnom znení]

„Príručka pre ľudské bytosti“ par excellence

Ale príručka pre takéto prípady existuje. Pre „toho človeka“ a všetky ostatné ľudské bytosti. Vo filme to bola americká ústava. Pre naše zemepisné pásmo je to Listina základných práv alebo ešte lepšie Európsky dohovor o ochrane ľudských práv. Čo iné spája ľudí naprieč Európou? Asi len ten vybojovaný a priznaný katalóg. Navyše, v ruke advokáta je to silná zbraň, či už ľudským právam prikladá dôležitosť alebo nie. Niekedy inej cesty na vymoženie spravodlivosti pre klienta

niet – ústavný súd alebo Štrasburg. A klienti to vedia. Niekedy vhodné, inokedy nevhodne sa tejto cesty domáhajú a advokát by mal byť pripravený odborne zhodnotiť situáciu a ovládať kritériá prijateľnosti sťažnosti.

Porušenie profesijného tajomstva ako neprípustný zásah do ľudských práv

Film sa okrajovo venuje aj rovnako páľčivej téme v európskej advokácii, ktorou je obmedzenie profesijného tajomstva. Povinnosť mlčanlivosti nie je advokátova karta, ide o prostriedok ochrany práv klienta. Pracovné postupy národných informačných služieb odôvodnené bojom proti terorizmu a organizovanému zločinu využívajú utajené vyšetrovacie právomoci, resp. právomoci bez dostatočnej vonkajšej kontroly a vyvolávajú obavy z nedostatku zákonnosti pri zasahovaní do základných ľudských práv. Vysoko sofistikované technológie s ďalekým dosahom na sledovanie a zachytávanie informácií a komunikácie občanov sa využívajú bez rozlišovania, masovým spôsobom a bez nevyhnutnosti existujúceho a podloženého podozrenia.

Pri týchto aktivitách dochádza k narušeniu osobitnej ochrany poskytovanej informáciám vyplývajúcim zo vzťahu advokát – klient. Jej nerešpektovanie má za následok ohrozenie fungovania právneho štátu, demokratickej povahy štátu, potláčanie práv obvinených, porušovanie medzinárodných záväzkov (Európsky dohovor o ochrane ľudských práv, Charta základných práv EÚ, atď.). Následne sú dotknuté základné práva ako prístup k spravodlivosti, právo na spravodlivý súdny proces, právo na súkromie.

Dilema ohľadom problematiky sledovania je vlastne pochopiteľná. Jeden advokát rozprával, ako reagujú deti v škole na nasledovnú modelovú situáciu: *Občas chodím v rámci charitatívnych projektov učiť deti. Mám obľúbenú tému, kedy začnem otázkou, kto vlastní mobilný telefón. Potom sa spýtam, či by podľa nich mala mať vláda možnosť kontrolovať, čo v mobile majú. Odpoveď je jasné NIE. Následne pred nimi otočím svoju tašku, z ktorej trčí papier s nápisom „bomba“ a vysvetlím, že všetci čelia katastrofe, ktorej bolo možné predísť, keby bolo zákonné monitorovať obsah mojich textových správ a hovorov. Opýtam sa ich moju otázku ešte raz. Prevládne jasné ÁNO a názor, že by nemali byť žiadne oblasti vyňaté zo sledovania bezpečnostnými informačnými službami štátu.*

Ako byť správny „stojky mužik“ ?

O ľudských právach asi netreba priveľa hovoriť. Advokáti stoja v prvých líniiach a teda musia hodnotu ľudskosti chrániť vlastným telom. Správny advokát podľa mňa napriek prekážkam tvrdí, že „každý si zaslúži riadnu obhajobu. Každá ľudská bytosť má význam, na každej záležitosti. Nebojujem za obvineného, ale za jeho ľudské právo na obhajobu pred súdom.“ Rudolf Abel nazval Jamesa Donovana „stojky mužik“, lebo žiadny pád ho nezlomil natoľko, aby zostal ležať. Vždy sa postavil na nohy a nič ho neprinútilo zmeniť postoj k tomu, čo pokladal za správne. Dodržiavanie základných práv a pilierov advokácie, akými sú nezávislosť a mlčanlivosť. Týmto postojom by sa mali postupne nakaziť aj koncipienti.

Helen Mirren vo filme *Dáma v zlatom* (2015) stvárňuje Mariu Altmannovú, ktorá sa rozhodne získať späť rodinný majetok zabavený nacistami počas druhej svetovej vojny vo Viedni. Najviac jej záleží na portréte tety Adele Bloch-Baurovej od Gustava Klimta, ktorý sa však stal rakúskym národným pokladom. Za právneho zástupcu si vyberie nie veľmi skúseného, ale odvážneho mladého muža Randyho Schönerberga. Presvedčí ho, že ide o správnu vec. Spolu sa pustia do zdĺhavého a náročného súdneho sporu s rakúskou vládou a Najvyšším súdom USA, ktorý sa nakoniec stal jedným z najznámejších reštitučných sporov v histórii. Stoja opäť proti celému svetu. Ide o ľudskú dôstojnosť, o základné práva a o spravodlivosť. Mladý právnik najprv v snahe o ich dosiahnutie skoro všetko stratil. Nakoniec všetko získal. Stal sa odborníkom na reštitučné spory, skúseným advokátom a mužom stojacim pevne a s integritou.

Správny „stojky mužik“ hľadá riešenia a opiera sa o základné a nemenné hodnoty, za ktoré sa oplatí bojovať. Oduševnenie pre základné práva by sme nemali v ľuďoch potláčať. V rukách advokáta navyše môžu veľa – pre spoločnosť, pre právny systém, pre vlastnú integritu.

Výchova k ľudským právam

Na Fakulte sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave som mala možnosť asistovať pri výučbe predmetu o štrasburskej judikatúre. Syllabus bol postavený na jednotlivých témach ako právo na život, zákaz mučenia či ochrana súkromia a bol ilustrovaný praktickými cvičeniami založenými na judikatúre. Bolo pre mňa silnou motiváciou vidieť záujem študentov, keď sme sa venovali dilemám, ktoré sa dotýkajú každej ľudskej bytosti – či v rovine osobnej skúsenosti alebo otázky osobného presvedčenia, silného cítenia. Študenti neboli právnici. Preto sme sa venovali hlavne podstate veci, a preto ich neprestávalo udivovať, „ako je možné, že súd tak nespravodlivo rozhodol“. Dovolili by ste manželovi smrteľne chorej ženy splniť jej túžbu a pomôcť jej zomrieť? Povolili by ste policajtovi mučenie únoscu dieťaťa, ak je predpoklad, že sa dieťa nájde? Po vzbudení záujmu sme sa dostali aj k odbornejším témam.

S výnimkou Olympiády ľudských práv,* ktorá predstavuje vzácny uzol oduševnených žiakov a odborníkov, je výchova

* OLP stredoškolskej mládeže je postupová súťaž. Realizuje sa písomnými a ústnymi súťažnými formami: testami, poznatkovovo-postojovou prezentáciou téz, riešením modelových prípadov/situácií, obhajobou písomných prác a riešením finálnych zadaní. Súťaž je trojúrovňová, prebieha v školských a krajských kolách a vrcholí v celoštátnom kole. Cieľom Olympiády ľudských práv je prispieť k ľudsko-právnomu vzdelávaniu, vzdelávaniu k demokratickému občianstvu, celkovej kultivácii poznatkov a postojov študujúcej mládeže a tým k posilňovaniu základných pilierov demokracie. Vyhlasovateľom súťaže je Ministerstvo školstva, vedy, výchovy a športu SR, odborným garantom Celoštátna komisia OLP v spolupráci s UNESCO centrom pre výchovu k ľudským právam na Univerzite Komenského v Bratislave.

k ľudským právam na Slovensku zanedbaná. Ako hovorí sociológ Michal Vašečka, „študenti si v škole nemajú osvojiť iba informácie a zručnosti, majú získať kompetencie, ako spolu žiť, ako zvládnuť inakosť iných, ako sa vysporiadať s veľmi zložitými výzvami moderného sveta súvisiacimi s ľudskými právami. Možnosť diskutovať pod dohľadom niekoho, kto je odborne pripravený a kto ich môže usmerniť, je kľúčová. A malo by sa to odohrávať v škole, rozhodne nie niekde na ulici alebo vo virtuálnom svete, kde sa to môže vyvinúť smerom, ktorý nie je žiaduci.“ [Vašečka, M: Máme zanedbanú výchovu k ľudským právam. Pravda, 9. 4. 2016. Dostupné na spravy.pravda.sk/domace/clanok/389293-vasecka-mame-zanedbanu-vychovu-k-ludskym-pravam/ (12. 5. 2016)] Dôraz na človečinu vo vzdelávaní je však ojedinelý jav.

Advokát takisto vystupuje ako vychovávateľ-školiťel, a to voči koncipientom. Má možnosť usmerniť, povzbudiť, ide príkladom. Nemal by v koncipientoch uhasiť plamienok záujmu o ochranu ľudskej dôstojnosti. Samotná prax a prekážky, ktoré kladie, sú dostatočne veľkou výzvou pre právnik, aby sa nevzdal svojho presvedčenia.

Program HELP – zadarmo, ale odborne

Ak ste neprestali čítať až sem, prezradím Vám, čo sa skrýva pod skratkou HELP. Ide o **Human rights Education for Legal Professionals** – Vzdelávanie právnych odborníkov v oblasti ľudských práv. Dlhodobý projekt financuje Rada Európy spolu s Európskou úniou a cieľom je poskytnúť flexibilné dištančné či on line vzdelávanie ušité na mieru advokátov, sudcov a prokurátorov. Aj Slovenská advokátska komora sa zapojila do iniciatívy a postupne bude prostredníctvom svojej kontaktnej osoby prekladať materiály a informovať svojich členov o možnostiach, ktoré program HELP ponúka. Je to možnosť, príležitosť. V priebehu roka sa ukáže, do akej miery môže byť prínosná.

Aj advokáti majú ľudské práva

Ľudské práva sú integrálnou súčasťou práce advokáta. Na druhej strane, možno to znie prekvapivo, ale aj advokáti sú ľudia, a teda aj oni majú ľudské práva! Takže do Štrasburgu netreba nevyhnutne ísť s vecou klienta – na Európsky súd pre ľudské práva možno ísť pre spravodlivosť aj vo vlastnej veci. Nedávne prípady ako Morová proti Francúzsku, Morice proti Francúzsku či Rodriguez Ravelo proti Španielsku sú príkladom, že rozhodovacia činnosť EŠLP slúži aj na ochranu práv advokátov.

Pragmatizmus či jednoducho dobrý pocit

To, že vec môže skončiť v Štrasburgu, je jasné. Rovnako ako to, že klienti často túto možnosť požadujú, najmä ak sa už vopred nečrtá vec s dobrým koncom. Znalosť podmienok prijateľnosti rozhodne nie je na škodu. Na druhej strane sú i ľudia, ktorých samotné vzdelávanie naplňa a povznáša. Môže ísť mladých idealistov, o kandidátov na univerzitu tretieho veku alebo zanietenejších celoživotných študentov. Áno, naozaj sú aj takí. Pre právnych odborníkov sa sledovanie početnej a rýchlo sa rozvíjajúcej judikatúry štrasburského súdu

stáva skutočnou výzvou. Problémom zostáva v určitých smeroch jazyková bariéra. Týchto pár viet možno považovať za dôvody pre program HELP v kocke.

Na záver či na úvod

Advokát sa ľudským právam pri svojej práci ťažko vyhne. Otázne je, ako sa k nim postaví. Nemusí nevyhnutne po večeroch študovať ľudsko-právnu doktrínu. Ak má v sebe prirodzený rešpekt voči ľudskej dôstojnosti a plní si dôsledne úlohu ochrany klienta, je na najlepšej ceste. Štúdium ľudsko-právnej judikatúry a správnej implementácie Európskeho dohovoru o ľudských právach ako našej hodnotovej príručky však môže posilniť argumentačnú výbavu, osvetlí ďalšie možnosti ochrany klienta, viesť k spoznaniu spoločných európskych hodnôt.

Advokáti sú dôležitými spolurealizátormi právneho štátu a z tejto pozície negovaním relevancie ľudských práv oslabujú silu profesie. Zásady právneho štátu by sa takisto nemali meniť s každou bezpečnostnou hrozbou. Bez kamenného základu stavba ťažko odoláva náporom počasia. Tento kamenný základ tvoria ľudské práva a piliere advokácie.

Už dávno nemám problém priznať, že som právnička. Prípady advokátov vykonávajúcich prácu ako povolanie založené na profesionálnych zásadách a rešpekte k základným právam ma v tejto dobe poznačenej morálnou krízou naplňujú hrdoťou. Či už ide o príklad v rodine alebo na televíznej obrazovke. Hoci je prax advokáta nesmierne náročná, nechajte sa aj vy inšpirovať a inšpirujte svoje okolie. Vaše povolanie vás k tomu predurčuje.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD. pracuje na odbore medzinárodných vzťahov Slovenskej advokátskej komory ako odborná pracovníčka a informačná delegátka slovenskej delegácie v CCBE (Rada advokátskych komôr Európy). Zároveň je kontaktnou osobou SAK v rámci programu HELP (*Human Rights Education for Legal Professionals*) Rady Európy.

Program Rady Európy HELP

Vzdelávanie právnych odborníkov v oblasti ľudských práv

Cieľ: efektívna implementácia a vysoká kvalifikácia

Európsky program pre vzdelávanie právnych odborníkov v oblasti ľudských práv (HELP) podporuje členské štáty Rady Európy (RE) v implementácii Európskeho dohovoru o ľudských právach (EDĽP) na národnej úrovni v súlade s Odporúčaním Rady ministrov (2004) 4, Interlakenskou deklaráciou z roku 2010, Brightonskou deklaráciou z roku 2012 a Bruselskou deklaráciou z roku 2014.

Táto podpora je uskutočňovaná prostredníctvom zvyšovania kvalifikácie pri používaní EDĽP v každodennej práci sudcov, advokátov a prokurátorov vo všetkých 47 členských štátoch. Poskytuje najnovšie informácie o neustále sa rozvíjajúcich normách a judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva. HELP je zameraný na poskytovanie kvalitných vzdelávacích nástrojov pre všetkých európskych právnych odborníkov.

Program HELP je financovaný prevažne z prostriedkov Fondu ľudských práv (*Human Rights Trust Fund – HRTF*). Tento fond bol založený v marci 2008 Nórskom (iniciátor a zakladajúci prispievateľ), Radou Európy a Rozvojovou bankou Rady Európy. Od svojho vzniku sa k HRTF pripojili aj Nemecko, Holandsko, Fínsko, Švajčiarsko a Spojené kráľovstvo.

HELP: priestor pre expertízu v oblasti štrasburskej judikatúry

Program HELP tvorí:

1. Sieť HELP

Jediná paneurópska *peer-to-peer* sieť pre vzdelávanie v oblasti ľudských práv je zložená z predstaviteľov národných vzdelávacích inštitúcií pre sudcov a prokurátorov a advokátskych komôr zo 47 členských štátov Rady Európy. Pre posilnenie siete HELP sú vymenovaní národní experti, ktorí tvoria spojenie medzi jednotlivými národnými organizáciami a Sekretariátom HELP. Koordinačné kontakty programu HELP (Focal Points) spolupracujú s národnými vzdelávacími inštitúciami pre sudcov a prokurátorov a informačné kontakty programu HELP (Info Points) s advokátskymi komorami.

2. E-vzdelávacia platforma

Široké spektrum školiacich materiálov o EDĽP, ktoré boli pripravené a zozbierané v rámci programu HELP, je dostupné on-line a prekladané do národných jazykov zapojených krajín. Redakčná rada programu HELP má za úlohu aktualizovať školiace materiály a zabezpečiť ich kvalitu. Materiály zahŕňajú školiace manuály o metodológii EDĽP a o kľúčových konceptoch, ako aj príručky, štandardné učebné plány, sylaby kurzov, prezentácie, prípadové štúdie a kurzy elektronického vzdelávania o jednotlivých článkoch a témach EDĽP.

3. Metodika HELP

Dve skupiny školiacich materiálov: Materiály pre diaľkové vzdelávanie s tútorom určené pre vybrané skupiny právnych odborníkov, ktorí sa na pozvanie zúčastní na pilotných kurzoch vedených národnými školiteľmi, a materiály určené na samo vzdelávanie prístupné všetkým užívateľom, ktorí si vytvoria účet na stránke platformy.

Webová stránka Programu HELP v 47

Aktuality týkajúce sa vzdelávania o Európskom dohovore sú pre všetkých právnych odborníkov zo 47 členských štátov Rady Európy prístupné na webovej stránke programu HELP v 47 (<http://www.coe.int/help>). Aktuality o programe HELP

v jednotlivých štátoch a o akýchkoľvek aktivitách týkajúcich sa implementácie ľudských práv na národnej úrovni sú dostupné na národných stránkach programu HELP, ktoré sú aktualizované koordinačnými a informačnými kontaktnými osobami. Materiály určené na samo vzdelávanie sú dostupné všetkým užívateľom, ktorí si vytvoria účet na webstránke <http://help.ppa.coe.int/login>.

Ponúkané kurzy

1. Úvod do problematiky Európskeho dohovoru a Európskeho súdu pre ľudské práva
2. Podmienky prijateľnosti sťažnosti podanej na Európsky súd pre ľudské práva
3. Prípustnosť dôkazov
4. Podnikanie a ľudské práva
5. Práva dieťaťa a súdnictvo zohľadňujúce potreby detí
6. Rodinné právo a súdnictvo zohľadňujúce potreby detí
7. Ochrana osobných údajov a právo na súkromie
8. Sloboda prejavu
9. Práva zamestnancov
10. Majetkové práva
11. Právo na vnútornú integritu
12. Bioetika
13. Alternatívne tresty a alternatívne opatrenia na zaistenie osôb
14. Medzinárodná spolupráca v trestných veciach
15. Falšovanie liečivých prípravkov a trestné činy proti verejnému zdraviu
16. Obchodovanie s ľuďmi
17. Vyšetrovanie v prípravnom konaní
18. Antidiskriminačné otázky
19. Azyl a Európsky dohovor o ľudských právach
20. Boj proti rasizmu, xenofóbii a homofóbii
21. Nenávistne motivované trestné činy a nenávistné prejavy

V prípade akýchkoľvek otázok súvisiacich s programom HELP, neváhajte, prosím, kontaktovať Mgr. Michaelu Chládekovou, PhD. (chladekova@sak.sk), odbornú pracovníčku na odbore medzinárodných vzťahov SAK, ktorá pôsobí ako kontaktná osoba (InfoPoint) Slovenskej advokátskej komory pre program HELP.

Z pôdy Európskeho súdu pre ľudské práva

Zmena procesných pravidiel

Dňa 1. 1. 2016 nadobudli účinnosť niektoré zmeny v podmienkach týkajúcich sa podávania sťažností na Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP). Vyžaduje sa vyplnenie nového formulára. Nesplnenie formálnych náležitostí pri podávaní sťažnosti na ESĽP v zmysle Pravidla 47 (Obsah individuálnej sťažnosti) Rokovacieho poriadku Súdu bude dôvodom na odmietnutie sťažnosti. Nový formulár spolu s ďalšími informáciami pre sťažovateľov ohľadom podávania sťažností je dostupný na internetovej stránke súdu: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants&c>.

Výročná správa za rok 2015

V januári ESLP predstavil výročnú správu za rok 2015, ktorá obsahuje štatistické analýzy, prehľad porušovaných práv podľa článkov Dohovoru i podľa zmluvných krajín Európskeho dohovoru. Množstvo neukončených vecí sa znížilo oproti minulému roku o 7 %, čo predstavuje dobrý kurz. V uplynulom roku ESLP rozhodol 2 441 vecí. Výročná správa je dostupná na internetovej stránke http://www.echr.coe.int/Documents/Annual_report_2015_ENG.pdf

Tematické prehľady judikatúry ESLP

ESLP vydáva v elektronickej forme prehľady staršej i aktuálnej judikatúry zoskupenej podľa tém. V decembri 2015 bolo predstavených ďalších päť nových súborov. Umožňujú prehľadný prístup k rozhodnutiam, lepšie pochopenie argumentácie súdu, odkazujú na najvýznamnejšie judikáty a približujú najžadanejšie témy. Vo viacerých jazykoch sú prehľady dostupné na <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=press/factsheets&c=>

Správa z Výročnej konferencie siete programu HELP

16. – 17. jún 2016, Rada Európy, Štrasburg

Na 5. výročnej konferencii siete programu HELP som sa zúčastnila z titulu pozície informačného delegáta a kontaktnej osoby SAK. Program HELP má dlhodobý charakter. Jeho konečným cieľom je posilniť implementáciu Európskeho dohovoru cez edukáciu právnikov do takej miery, že nápad vecí na ESLP sa zníži na udržateľnú mieru. Témou tohtoročnej konferencie bola **harmonizácia vnútroštátnej judikatúry**. Podujatie má za cieľ posilniť networking v rámci siete, identifikovať konkrétne problémy jednotlivých krajín, dať základ plánu na ďalší rok, uľahčiť bilaterálne dohody, predstaviť nové projekty. Silnou stránkou fóra je **účasť všetkých hlavných právnických profesií – advokátov, sudcov, prokurátorov**.

Tento rok sa zúčastnil **rekordný počet účastníkov** z advokátskych komôr (zo 40 členských štátov) a vzdelávacích inštitúcií sudcov a prokurátorov.

Konferenciu otvoril **generálny tajomník Rady Európy Thorbjorn Jagland**. Zdôraznil zodpovednosť za implementáciu Dohovoru o ľudských právach a základných slobodách, ktorú nesú jednotlivé inštitúcie zapojené do realizácie spravodlivosti v štátoch Rady Európy. Pripomenul, že program HELP ponúka podporu národným inštitúciám, no nenahrádza ich úlohu.

Tradične inšpiratívny príhovor predniesla **bývalá sudkyňa ESLP Françoise Tulkens**. Poukázala na vplyv, ktorý majú súčasné krízy na „európsky dom“ postavený aj vďaka členstvu štátov v Rade Európy. Krízy spôsobujú eróziu ľudských práv a hodnôt. To platí, aj pokiaľ ide o bezpečnostné opatrenia, ktoré ohrozujú demokraciu v mene jej ochrany. Bezpečnosť

a ľudské práva musia ísť „ruka v ruke“. Nemôžeme pripustiť, aby sme stáli pred voľbou „jedno alebo druhé“. Advokáti v čase kríz plnia dôležitú úlohu strážcov zásad právneho štátu. Mali by využívať všetky zdroje a nástroje ochrany práv, ktoré dnešný právny systém ponúka. Keď právo na prístup k spravodlivosti stráca pôdu pod nohami, právni odborníci musia byť prítomní a podporiť ho. Krízy nás nesmú obráť o výdobytky našej dlhoročnej práce, najmä pokiaľ ide o nezrušiteľné ľudské práva. Aj prijaté a uznané dokumenty soft law majú svoju váhu. V čase kríz ľudské práva nie sú luxus, ale nevyhnutnosť. Madam Tulkens tiež zdôraznila užitočnosť tematických spisov, ktoré ESLP vydáva na uľahčenie prehľadu judikatúry s priebežnou aktualizáciou.

Tatiana Termacic zo Sekretariátu Radu Európy priblížila tému konferencie, ktorou bola **dôležitosť harmonizácie vnútroštátnej judikatúry v členských štátoch**. Interpretácia práva, definícia práva a právne záväzných aktov v materiálnej rovine, kvalita rozhodovacej činnosti – zrozumiteľnosť, jasnosť, konzistentnosť, schopnosť transponovať právo na konkrétne situácie, to všetko sa vyžaduje od právnikov a nie je to jednoduchá práca. Preto je nevyhnutné neustále vzdelávanie a zdokonaľovanie. Aj cieľom programu HELP je posilniť schopnosť odborníkov na národnej úrovni vyriešiť veci v súlade s požiadavkami Európskeho dohovoru.

Sekretariát HELP vydal **Spravidcu metodológiou HELP** a pripravuje nové kurzy. Doteraz bolo implementovaných 25 projektov v 30 krajinách.

Účastníci boli po úvodom bloku rozdelení do troch pracovných skupín. Zúčastnila som sa na **pracovnej skupine o implementácii odporúčaní Rady Európy smerom k vzdelávaniu právnych odborníkov, ktoré predstavuje spoločnú zodpovednosť**. Zároveň bolo cieľom skupiny vymeniť si osvedčené postupy a podeliť sa o skúsenosti. Skupinu viedol britský advokát Simon O'Toole, ktorý je InfoPoint pre Anglicko a Wales a zároveň člen Poradného výboru HELP. Hoci pôvodne odborník na obchodné právo, Simon O'Toole sa od začiatku svojich *pro bono* aktivít venuje aj vzdelávaniu v oblasti ľudských práv, ktoré podľa neho advokátov zdokonaľuje. Od momentu, kedy advokát uzná relevanciu ľudských práv, sa ich implementácia stane inštinktom v akejkoľvek vetve práva. Pracovná skupina pokračovala v diskusii na ďalší deň spolu s hosťom Jimom Murdochom, profesorom na Univerzite v Glasgow. Diskusia sa týkala aj otázky, či do programu HELP zahrnúť i policajtov, štátnych úradníkov a univerzity.

V zásade sa účastníci zhodli, že v krajinách, kde sú ľudsko-právne aspekty implementované do vzdelávania, síce odborníci majú **znalosti a vnímanie problematiky, ale chýba im angažovanosť**. Je pochopiteľné, že úrovne ochrany práv nad rámec vnútroštátnej úpravy kladú vyššie nároky na odborníkov z hľadiska štúdia a schopnosti aplikácie. Veľkej Británii sa legislatívnymi reformami pred 15 rokmi podarilo zlepšiť implementáciu EDLP tak, že prestala byť na prvých miestach v počte sťažností pred ESLP. Naopak, dnes ide príkladom. Dobré skúsenosti mali krajiny aj s organizovaním kurzov a seminárov pre advokátov a študentov zároveň. Zá-

verom účastníci zhodnotili, že vzdelávanie by malo začať už počas vysokoškolského štúdia, ak nie skôr. **Medzi identifikované prekážky patrí** nedostatok vedomostí o judikatúre, zložitý prístup k materiálom, jazyková bariéra, problém správneho výkladu, viacvrstvovosť nástrojov na ochranu ľudských práv.

Udržateľnosť a efektívnosť takéhoto vzdelávania je prioritou. Metódy vyhodnotenia efektivity v oblasti ľudských práv sú však komplikované. Preto by sa malo vsadiť na relevantnosť, ale aj atraktivnosť a správnu motiváciu advokátov.

Mgr. Michaela Chládeková, PhD.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 5/2016 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. Jaroslav Svejkovský, náhradník predstavenstva ČAK v **úvodníku** oceňuje intenzívnu aktivitu členov Legislatívnej rady vlády (najmä advokátov) vo vzťahu k zamýšľanému zámeru ministerstva spravodlivosti umožniť poskytovanie tzv. „bezplatnej právnej pomoci“ prostredníctvom neštátnych neziskových organizácií.

V rámci **Aktualít** Mgr. Robert Nemeč, podpredseda ČAK, opätovne venuje priestor problematike vecného zámeru Ministerstva spravodlivosti ČR týkajúceho sa zákona o bezplatnej právnej pomoci, do ktorého procesu sa aktívne zapojil aj predstaviteľ ČAK. Autor poukazuje na nezhodu v dvoch zásadných otázkach zamýšľanej právnej úpravy týkajúcej sa rozšírenia okruhu poskytovateľov právnej pomoci o neziskové organizácie a otázku spôsobu ustanovenia advokáta na účely správneho konania.

Rubrika venuje priestor aj rekapitulácii toho najzaujímavejšieho, čo priniesla v poradí už šiesta konferencia *Právny priestor* v dňoch 19. a 20. apríla 2016, prestížnej celojustičnej súťaži *Právnik roka 2016*, historickému pohľadu na advokátske periodikum *Ústřední vestník advokátskej komory v kráľovstve českom v rokoch 1905 – 1938*, pozvánke na *Karlovarské právnické dni*, ktoré sa budú konať v Hoteli Thermal v Karlových Varoch.

Časť **Z judikatúry** obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 23. 2. 2016, sp. zn. IV. ÚS 3143/15, podľa ktorého rozsudok pre zmeškanie je prostriedkom, ktorý slúži na dosiahnutie efektívnejšieho a rýchlejšieho rozhodovania sporu, ku ktorého vydaniu však možno pristúpiť iba vtedy, ak to vzhľadom na ostatné okolnosti prípadu zodpovedá požiadavkám vyplývajúcim zo všeobecných zásad civilného procesu. Pri zvážení vydania rozsudku pre zmeškanie je potrebné rešpektovať nielen podmienky jeho vydania stanovené zákonom, ale tiež základ-

né procesné práva účastníkov konania v zmysle § 1 a 3 o. s. ř., uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 18. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 174/2014 k neplatnosti rozhodcovskej doložky – exekúcia, rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo 4. 12. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2508/2012 k zodpovednosti vlastníka stromu, rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 20. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 493/2015 k všeobecnej zodpovednosti športovcov za športové úrazy, uznesenie Krajského súdu v Ostrave zo 16. 12. 2015, č. k. C 7942/RD10/KSOS, Fj 112822/2015/KSOS k zápisu do verejného registra.

Z judikatúry Súdneho dvora EÚ je obsiahnutý rozsudok veľkého senátu z 15. 2. 2016, C-601/15 PPU – J. N. proti Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie – k zaisteniu žiadateľa o azyl, ak to vyžaduje ochrana národnej bezpečnosti alebo verejného poriadku.

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva číslo pri- náša rozsudok z 21. 1. 2016, č. 71545/12 – L. E. proti Grécku – k čl. 4 Dohovoru (zákaz otroctva a nútených prác) – k nedostatkom pri vybavovaní trestného oznámenia týkajúceho sa obchodovania s ľudským mäsom, rozsudky zo 7. 1. 2016, č. 56381/09 a 57838/09 – Jakšovski a Trifunovski proti býv. juhoslovanskej republike Macedónsko – k čl. 6 Dohovoru (právo na spravodlivý súdny proces) – k neustrannosti Štátnej súdnej rady pri prerokúvaní kárnej žaloby voči sudcovi, rozsudok z 12. 1. 2016, č. 37537/13 – Borg proti Malte – k úprave vnútroštátneho práva neumožňujúcej právne zastúpenie v prípravnom konaní, rozsudok z 12. 1. 2016, č. 61496/08 – k čl. 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydľia a korešpondencie) – Bărbulescu proti Rumunsku – k výpovedi danej zamestnancom súkromnej spoločnosti v dôsledku používania internetu spoločnosti na súkromné účely počas pracovnej doby, rozhodnutie o neprijateľnosti z 20. 10. 2015, č. 25239/13 – k čl. 10 Dohovoru (právo na rešpektovanie slobody prejavu) – M'bala M'bala proti Francúzsku – k odsúdeniu humoristu za šírenie negatívistických a antisemitských myšlienok počas divadelného predstavenia, rozsudok z 15. 12. 2015, č. 29024/11 – Bono proti Francúzsku – k odsúdeniu advokáta a právneho zástupcu istého S. A., ktorý bol podozrivý zo spáchania trestného činu terorizmu, k disciplinárnemu trestu za poznámky vložené do písomného odvolania podaného na odvolací súd.

V Rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Občanský soudní řád II. Exekuční řád Praktický komentář* (Petr Lavický a kol.), *Znalecké právo* (Petr Ševčík, Ladislav Ullrich), *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář* (Jan Kozák, Alexandr Dadam, Lukáš Pachtl).

Časť **Z českej advokacie** obsahuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 27. mája 2013, sp. zn. K 5/2014, podľa ktorého je kárnym previnením, ak advokát po prevzatí zastúpenia a zálohy za odmenu je nečinný a po odvolaní plnej moci nereaguje na žiadosť o vydanie dokladov.

V časti **Z Európy** v článku *Zodpovednosť štátu za bezprávie spôsobené štátom* autor vysvetľuje predpoklady, po splnení ktorých je štát povinný niesť zodpovednosť za škodu voči svojim občanom, v prípade, že európskym právom záväzne schválená smernica nebola úplne alebo včas imple-

mentovaná do vnútroštátneho práva alebo bolo porušené primárne európske právo, v komparácii s právnou úpravou zodpovednosti štátu podľa ustanovení nemeckého občianskeho zákonníka.

Informácie a zaujímavosti prinášajú 3. prácu kategórie *Talent roka* súťaže *Právnik roka 2015* od autora Mgr. Ondřeja Nováka – *Civilný proces ako hra sui generis*.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

JUDr. Jan Zúbek

Kvalifikované (sprísnené) podmienky pri podmienenom zastavení trestného stíhania

Autor v článku venuje pozornosť zmene normatívnej úpravy § 307 tr. rádu, ktorá rozšírila pôvodnú právnú úpravu inštitútu podmieneného zastavenia trestného stíhania o ďalšie kvalifikované podmienky spojené s jeho uplatnením pri spáchaní závažnejších prečinov alebo v prípade, ak je to opodstatnené, určitými negatívnymi pomermi obvineného. Medzi tieto podmienky zákonodarca zaradil alternatívne buď *záväzok podozrivého, že sa počas skúšobnej doby zdrží určitej činnosti* (v súvislosti s ktorou sa dopustil trestného činu), alebo *zloženie peňažnej čiastky určenej štátom na peňažnú pomoc obetiam trestnej činnosti* v prípadoch, ktoré ich svojou povahou a závažnosťou spáchaného prečinu, okolnosťami jeho spáchania alebo pomermi obvineného odôvodňujú. Po podrobnej analýze oboch kvalifikovaných podmienok autor v závere článku poukazuje na absenciu zákonnej úpravy v tom, že obvinenému nemožno započítať dobu, počas ktorej už pred právoplatnosťou uznesenia podľa § 307 ods. 2 písm. a) tr. rádu nevykonával činnosť, ktorá bola predmetom jeho záväzku o zdržaní sa.

JUDr. Dalibor Šelleng

K vzťahu upustenia od potrestania a trestného rozkazu

Cieľom príspevku je analýza (ne)možnosti upustiť od potrestania formou vydania trestného rozkazu samosudcom z pohľadu *de lege lata*, rovnako v súvislosti so zamýšľanou rekonštrukciou trestného práva procesného z pohľadu *de lege ferenda*. Autor v jednotlivých častiach príspevku podrobne rozoberá zákonné podmienky hmotného aj procesného práva, na prijatie meritórneho rozhodnutia o vyslovení viny nad obvineným, bez toho, aby mu súd uložil trest (upustenie od potrestania), rovnako zákonné podmienky na vydanie trestného rozkazu, z komparatívnej perspektívy. Keďže – podľa názoru autora – nie je možné podľa aktuálnej právnej úpravy trestným rozkazom upustiť od potrestania, navrhuje *de lege ferenda* právnú úpravu zmeniť a zahrnúť túto zmenu do nového znenia trestného zákona.

JUDr. Jaroslav Stránský, Ph.D.

Nulitosť právneho úkonu a skončenie pracovného pomeru

Článok analyzuje následky spojené s vadami právnych úkonov v pracovnoprávných vzťahoch v súvislosti s rekonštrukciou súkromného práva (zákonom č. 303/2013 Sb., ktorým

sa menia niektoré zákony v súvislosti s prijatím rekonštrukcie súkromného práva, čl. LXXIX). Autor poukazuje na skutočnosť, že rekonštrukciou došlo k zmene zákonnej úpravy na posudzovanie vady právneho úkonu, ktorá smeruje k skončeniu pracovného pomeru, ktorú upravujú ustanovenia zákonníka práce. V ostatných prípadoch sa uplatňuje všeobecná právna úprava obsiahnutá v občianskom zákonníku, čím dochádza v aplikačnej praxi k významným negatívnym následkom, ktoré hodnotí ako nedobré tak vo vzťahu k zamestnávateľom, ako aj zamestnancom.

Ing. Tomáš Buus, Ph.D.

Úrok zo zábezpeky (kaucie) pri nájme

Autor sa v príspevku pokúsil na základe rozboru súčasnej odbornej diskusie a analýzy situácie a rizík nájomcu a prenajímateľa konkretizovať výšku tzv. úroku zo zábezpeky, ktorým zákonodarca priznal nájomcovi bytu alebo domu po skončení nájmu zákonný úrok zo zloženej zábezpeky, ktorý mu patrí „od jeho poskytnutia aspoň do výšky zákonnej sadzby (§ 2254 ods. 2 nového občianskeho zákonníka)“. Zákon zaväzuje prenajímateľa uhradiť nájomcovi *obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú banky v mieste trvalého bydliska alebo sídla dlžníka v dobe uzavretia zmluvy*. Autor poukazuje na možné spôsoby určenia výšky úroku od cca 2,5 % u hypotekárnych úveroch až k cca 20 % z pohľadávok na kreditných kartách. Neurčitost právnej úpravy výšky zákonného úroku považuje za primárny problém bytového práva súčasnosti.

Vyberáme z čísla 6/2016 českého Bulletinu advokacie

JUDr. Vladimíra Glatzová, členka predstavenstva ČAK, sa v **úvodníku** zamýšľa nad kvalitou poskytovania právnych služieb advokátskymi kancelármi prostredníctvom mladých a neskúsených, i keď talentovaných a ambiciózných právnikov.

V rámci **Aktualít** JUDr. Michal Žižlavský, člen predstavenstva ČAK, sa opätovne venuje problematike prehliadok českých advokátov pri vstupe do budov súdov, ktoré možno považovať v jednotlivých prípadoch za odôvodnené, zároveň však dodáva, že nie je možné trvalé a plošné zavedenie osobnej prehliadky celej profesijnej skupiny (advokátov), u ktorej to zákon a priori vylučuje. Rubrika venuje tiež priestor spoločnému rokovaniu predsedu vlády, ministra pre ľudské práva, rovné príležitosti a legislatívu s predstaviteľmi profesijných komôr o prehľbení vzájomnej spolupráce v rámci legislatívneho procesu ako nových pripomienkových miest, informácii o priebehu a témach konferencie *Nové súkromné právo* a medzinárodnej konferencie *Innovative Legal Services Forum 2016*, záverom historickému pohľadu na 4. český advokátsky časopis *Česká advokacie* v rokoch 1920 – 1943.

Časť **Z judikatúry** obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 26. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 2124/14, podľa ktorého *pri výklade zmlúv má prednosť taký výklad, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy, pred výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá, ak sú možné oba výklady. Absencia presného vymedzenia spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach domu nezakladá neplatnosť zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, na základe ktorej bola neskôr medzi totožnými zmluvnými stranami uzavretá kúpna zmluva.* Ďalej obsahuje nález Ústavného súdu ČR z 30. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 834/15 k výkladu subjektívnej premlčacej lehoty podľa § 106 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb. (občiansky zákonník) v prospech poškodeného, uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014 uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu ČR, zošit č. 1/2016 k možnosti použitia odpočúvania a záznamov telekomunikačných prevádzok, uznesenie Najvyššieho súdu ČR z 23. 9. 2015, sp. zn. 6 Tdo 1014/2015 k inštitútu krajnej núdze a trestnoprávnej povahe zvieratá, uznesenie Krajského súdu v Českých Budejoviciach z 10. 3. 2016, sp. zn. 15 Co 140/2016 k predbežnému opatreniu – umiestnenie dieťaťa.

V rubrike **Z odbornej literatúry** sú obsiahnuté recenzie publikácií *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku* (Petr Bezouška, Milan Hulmák, Jindřich Psutka, Tomáš Doležal), *Trestní právo procesní. Výběr z důležitých soudních rozhodnutí v trestním právu za období leden 2014 až květen 2015* (Petra Polišenská a kol.), *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou* (Alena Macková, Ladislav Muzikář a kol.), *Zástavní právo v novém občanském zákoníku* (Lukáš Vymazal), *Teorie práva* (František Weyr).

Časť **Z českej advokácie** obsahuje príkaz kárneho senátu kárnej komisie ČAK zo 17. 12. 2014, sp. zn. K 88/2014, podľa ktorého *je kárnym previnením, ak advokát, ktorý má vedomosť o zastúpení, kontaktuje protistranu bez predchádzajúceho súhlasu advokáta, ktorý ju zastupuje.*

V časti **Z Európy** bulletin prináša rekapituláciu toho najzaujímavejšieho z konania odbornej konferencie na tému poskytovania právnych služieb a špecializáciu právnych služieb, ktorá sa konala 15. 4. 2016 v Katowiciach a zo spoločného seminára ČAK a Akadémie európskeho práva (ERA) na tému *Listina základných práv EÚ v praxi.*

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

prof. JUDr. Ľuboš Tichý

JUDr. Petra Joanna Pipková, Ph.D., LL.M.eur

Štátna podpora a základné ľudské práva:

konanie o štátnej podpore a právo na spravodlivý proces

Autori sa v príspevku venujú problematike procesného postavenia podniku (ako príjemcu štátnej podpory) v prípadnom konaní o protiprávnom poskytnutí štátnej podpory, ktoré upravuje nariadenie č. 659/1999, primárne z pohľadu zistenia súladu procesnej úpravy postavenia príjemcu so základnými procesnými právami. Autori upozorňujú, že účastníkmi takéhoto konania sú výlučne členské štáty ako posky-

tovatelia podpory a Komisia. Po podrobnej analýze procesného postavenia príjemcov štátnej podpory a ilustrácii negatívnych dopadov aktuálnej právnej úpravy na ich postavenie v konaní, autori odporúčajú zmenu právnej úpravy a navrhujú možné právne riešenie. Skutočnosť, že aktuálna úprava v Českej republike nespĺňa požiadavky únijného práva kladené na vymáhanie neoprávnene poskytnutej štátnej podpory vedie, podľa názoru autorov, k riziku prípadného konania o porušenie zmluvy pred Súdny dvorom EÚ či v konečnom dôsledku, uloženiu významnej peňažnej sankcie.

Mgr. Michal Vítek

Úvod do zákona o registri zmlúv

Príspevok reaguje na novú právnu úpravu týkajúcu sa povinného zverejňovania zmlúv vykonanú zák. č. 340/2015 Sb. o zvláštnych podmienkach účinnosti niektorých zmlúv, uverejňovaní týchto zmlúv a registri zmlúv (zákon o registri zmlúv), ktorý je výsledkom iniciatívy tzv. „Rekonštrukcie štátu“, ktorej zámerom je zlepšenie transparentnosti nakladania s verejnými prostriedkami Českej republiky. V jednotlivých častiach príspevku autor bližšie analyzuje samotnú zákonnú úpravu (zákonné podmienky, náležitosti, lehoty na zverejnenie, okruh povinných subjektov či výnimky z tejto povinnosti) v komparácii s ustanoveniami zákona o slobodnom prístupe k informáciám (č. 106/1999 Sb.). V závere poukazuje na množstvo nejasností právnej úpravy, nejasné formulácie výnimiek z uverejňovania zmlúv či zvýšené administratívne náklady povinných subjektov.

JUDr. Tomáš Plíhal

Evidencia zvereneckých fondov

Článok analyzuje pripravovanú novelu občianskeho zákoníka (zákona č. 82/2012 Sb.), ktorej zámerom je vytvorenie evidencie zvereneckých fondov, podľa ktorej fond vznikne až dňom jeho zápisu do evidencie. Novela zákona ráta tiež s doplnením špeciálnych ustanovení týkajúcich sa výpočtu skutočností zapisovaných do evidencie či rozšírením výpočtu listín, ktoré sa budú povinne zakladať do zbierky listín vedenej registrovými súdmi.

Mgr. Vladimír Janošek

Miranda warning (ako) z tretej cenovej

Autor sa v príspevku venuje problematike absencie poučacej povinnosti správnych orgánov v rámci správneho trestania, ktoré zákon garantuje každej osobe obvinenej zo spáchania správneho deliktu, rovnako ako každej osobe obvinenej zo spáchania trestného činu. V tejto súvislosti poukazuje autor na rozhodnutie Najvyššieho súdu USA vo veci *Miranda v. Arizona* z roku 1966, obsahujúce tzv. *Miranda warning*, poučenie, podľa ktorého osoba obvinená z trestného činu (alebo správneho deliktu) musí byť poučená o možnosti odoprieť výpoveď, v opačnom prípade nemožno k takto dosiahnutej výpovedi (bez náležitého poučenia) prihliadať ako k zákonnému dôkazu.

JUDr. Dominika Skuráková

kancelária SAK

POZVÁNKA

Slovenská advokátska komora
je od roku 2011 členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho spolku.
Fórum sa uskutočňuje každý rok, vždy na pozvanie jednej z členských komôr.

Česká advokátska komora
v spolupráci s partnerskými komorami
organizuje pre advokátov a advokátskych koncipientov

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

4. a 5. novembra 2016
Plzeň, Česká republika, hotel Courtyard Marriot

Hlavná téma:
Cezhraničná spolupráca medzi advokátmi

Účastnícky poplatok vo výške 3 400 Kč (vrátane DPH) (125 eur)
zahŕňa ubytovanie v jednoposteľovej izbe na jednu noc 4. novembra 2016,
konferenčné materiály, účasť na seminári, tlmočenie
a účasť na spoločenskom posedení vrátane večere a prehliadky pivovaru.
Rozdiel v cene ubytovania v dvojposteľovej izbe, poplatky za parkovanie,
príp. iné náklady si účastníci hradia sami.

Účastnícky poplatok sa hradí až po potvrdení prihlášky organizátorom.
Suma sa musí uhradiť v celosti, nie je možné rozdeliť ju na jednotlivé položky.

Na konferencii je zabezpečené **simultánne tlmočenie**
jednotlivých odborných príspevkov do nemčiny a češtiny,
fórum je preto otvorené pre všetkých záujemcov bez ohľadu na znalosť nemeckého jazyka.

Podrobnejšie informácie vrátane programu a formulára prihlášky
budú postupne uverejňované v komunikačných prostriedkoch komory.

Záujemcovia budú záväzné prihlášky posielat' priamo organizátorovi –
Českej advokátskej komore,
kontaktnou osobou na odbore medzinárodných vzťahov je **Alžbeta Recová, recova@cak.cz**.

Odbor medzinárodných vzťahov Slovenskej advokátskej komory
Vám ochotne poskytne bližšie informácie o podujatí (Mgr. Júlia Dernerová, demerova@sak.sk).

**Chcete aj vy zažiť
tzv. „AIJA spirit“?**
Ponuka pripravovaných podujatí AIJA

54. medzinárodný kongres mladých právnikov

23. – 27. augusta 2016

Mníchov, Nemecko

[https://www.aija.org/events/](https://www.aija.org/events/54th-international-young-lawyers-congress/)

[54th-international-young-lawyers-congress/](https://www.aija.org/events/54th-international-young-lawyers-congress/)

Into the Bright Blue Yonder –

súčasný výzvy vo financovaní lodnej a leteckej prepravy

30. septembra – 1. októbra 2016

Oslo, Nórsko

[https://www.aija.org/events/into-the-bright-blue-yonder-](https://www.aija.org/events/into-the-bright-blue-yonder-current-challenges-in-ship-and-aviation-financing/)

[current-challenges-in-ship-and-aviation-financing/](https://www.aija.org/events/into-the-bright-blue-yonder-current-challenges-in-ship-and-aviation-financing/)

8. výročná arbitrážna konferencia:

strategické voľby v medzinárodnej arbitráži

6. – 8. októbra 2016

New York, Spojené štáty americké

[https://www.aija.org/events/8th-annual-arbitration-](https://www.aija.org/events/8th-annual-arbitration-conference-strategic-choices-in-international-arbitration/)

[conference-strategic-choices-in-international-arbitration/](https://www.aija.org/events/8th-annual-arbitration-conference-strategic-choices-in-international-arbitration/)

Trojité seminár:

Flexibilná práca, tipy a triky ohľadom

medzinárodných súdnych sporov a prevody aktív

14. – 15. októbra 2016

Lille, Francúzsko

[https://www.aija.org/events/triple-seminar-flex-work-tips-](https://www.aija.org/events/triple-seminar-flex-work-tips-and-tricks-on-international-litigation-and-assets-transactions/)

[and-tricks-on-international-litigation-and-assets-](https://www.aija.org/events/triple-seminar-flex-work-tips-and-tricks-on-international-litigation-and-assets-transactions/)

[transactions/](https://www.aija.org/events/triple-seminar-flex-work-tips-and-tricks-on-international-litigation-and-assets-transactions/)

Polročná novembrová konferencia

23. – 26. novembra 2016

Verona, Taliansko

<https://www.aija.org/events/ipit-november-meeting/>

Zimný seminár: Odhaľovanie špecifík reštrukturalizácií

25. – 28. január 2017

La Clusaz, Francúzsko

[https://www.aija.org/events/](https://www.aija.org/events/unravelling-the-ins-and-outs-of-restructurings/)

[unravelling-the-ins-and-outs-of-restructurings/](https://www.aija.org/events/unravelling-the-ins-and-outs-of-restructurings/)

10. výročná daňová konferencia 2. – 4. marca 2017

Amsterdam, Holandsko

6. výročná antitrustová konferencia

10. – 11. marca 2017

Kolín, Spolková republika Nemecko

AIJA dvojité seminár:

Olympijské hry, korupcia a arbitrácia v športe & vládne zmluvy – právo verejného obstarávania a zmluvné právo

6. – 8. apríla 2017

Lausanne, Švajčiarsko

[https://www.aija.org/events/aija-double-seminar-olympic-](https://www.aija.org/events/aija-double-seminar-olympic-games-corruption-and-sport-arbitration-government-contracts-public-procurement-law-and-contract-law/)

[games-corruption-and-sport-arbitration-government-](https://www.aija.org/events/aija-double-seminar-olympic-games-corruption-and-sport-arbitration-government-contracts-public-procurement-law-and-contract-law/)

[contracts-public-procurement-law-and-contract-law/](https://www.aija.org/events/aija-double-seminar-olympic-games-corruption-and-sport-arbitration-government-contracts-public-procurement-law-and-contract-law/)

Polročná májová konferencia 17. – 21. mája 2017

Riga, Lotyšsko

DO VAŠEJ KNIŽNICE

Významní slovenskí právnici z Liptova

VOZÁR, J.: *Významní slovenskí právnici z Liptova*.
Bratislava: VEDA, 2016, 206 s.

Minulosť právnických povolání na Slovensku je naplnená množstvom pozoruhodných osobností. Žiaľ, dosiaľ sa na ne nesústredila systematická pozornosť, ktorá by priblížila ich osudy a pripomínala nám ich miesto a hodnotu pre dnešok.

Významným príspevkom k poznaniu tejto oblasti je však nová monografia Jozefa Vozára s názvom *Významní slovenskí právnici z Liptova*. **Jozef Vozár**, riaditeľ Ústavu štátu a práva SAV, pôvodcom z Liptovského Mikuláša, v nej predstavuje štyri významné právnické osobnosti (v poradí podľa dátumu narodenia) – Emila Stodolu narodeného v Liptovskom Mikulášu, Augustína Rátha z Ružomberka, Adolfa Vladimíra Zátureckého z Nemeckej Ľupče a Štefana Lubyho z Liptovského Hrádku. Autor venuje pozornosť každému v samostatných častiach tvoriacich jadro práce na približne rovnakom priestore. Napriek tomu, že kritériom výberu osobností bol ich pôvod na Liptove, monografia nie je prácou venovanou iba regionálne významným osobnostiam. Stodola, Ráth, Záturecký a Luby majú svoj význam celoslovenský.

Autor predstavuje **Emila Stodolu** (1862 – 1945) ako advokáta (v Liptovskom Mikulášu), ktorý vykonáva toto povolanie po celý život, zakladateľa a sponzora *Právneho obzoru* – najstaršieho právnického časopisu na Slovensku, predstaviť Právnickej jednoty, autora odborných textov, jedného zo zakladateľov slovenského právnického názvoslovía.

Augustín Ráth (1873 – 1942) pôvodne pôsobil ako advokát (v Ružomberku, v Námestove a v Bratislave), neskôr ako sudca a ministerský úradník. Najmä však vyučoval na Právnickej fakulte Univerzity Komenského, bol jej prvým dekanom a prvým slovenským rektorom Univerzity Komenského.

Aj **Adolf Vladimír Záturecký** (1884 – 1958) bol pôvodným povolaním advokát (v Rimavskej Sobote) neskôr bol sudcom, predsedom Najvyššieho súdu Republiky Československej a podpredsedom Ústavného súdu ČSR.

Osobitnú pozornosť venuje autor **Štefanovi Lubymu** (1910 – 1976), právnemu teoretikovi európskeho formátu, ktorý sa vedecky zaoberal najmä občianskym právom, ale aj právnou históriou, či komparatistikou, bol i dekanom Právnickej fakulty Univerzity Komenského, stál pri zrode Kabinetu štátu a práva ako vedeckého ústavu, ktorý neskôr prevzala Slovenská akadémia vied, významne prispel k rozvoju Ústavu štátu a práva SAV.

Namiesto záveru je zaradených niekoľko vybraných myšlienok a medzi nimi i slová Augustína Rátha: *Štúdium práva*

nesmú byť konské dostihy, závody s prekážkami, kde sa len beží a skúšky skladajú

a ľudia sa ženú za diplomom, aby si čím pohodlnejšie zariadili život, či Štefana Lubyho: Právo v rukách dobrých právníkov je nástrojom slušnosti a spravodlivosti.

Tým, že autorom predstavované osobnosti pôsobili počas života v rôznych právnických povolaniach, kniha sa stáva i kronikou histórie týchto povolání - naznačuje nie len vývoj advokácie, ale aj právnického vysokého školstva (Ráth), Ústavu štátu a práva SAV (Luby), či súdnictva (Záturecký). Dotýka sa i histórie Právneho obzoru (Stodola) a činnosti Právnickej jednoty. Neobchádza ani spoločensko-politický kontext doby, na pozadí ktorej tieto osobnosti žili a tvorili.

Pútavou je nielen obálka knihy a jej celkový historizujúci vizuál, ale neprehliadnuteľnými v knihe sú i dobové fotografie a listiny. Okrem tých, ktoré sa viažu priamo k jednotlivým osobnostiam, zaujmú aj obrázky interiérov Právnickej fakulty Univerzity Komenského z obdobia začiatkov vyučovania, či vila Emila Stodolu v Liptovskom Mikulášu (navrhnutá architektom M. M. Harmincom). Autor pracoval s rozsiahlym archívnym materiálom, historickou literatúrou, ale aj priamymi informáciami od potomkov. Práca obsahuje takmer dvesto odkazov a súpisy publikovaných prác všetkých predstavovaných osobností.

Publikácia bola slávnostne uvedená do života 10. 5. 2016 na podujatí organizovanom autorom, Ústavom štátu a práva SAV a vydavateľom v Malom kongresovom centre VEDY v Bratislave. Krstená bola, ako inak, vodou a zelenou vetvičkou z Liptova. Ako zdôraznila prof. Ovečková – málo si ctíme, čo nám tieto osobnosti zanechali. Autor touto publikáciou tak spláca dlh za nás všetkých.

Kniha Jozefa Vozára o významných právnikoch z Liptova je vynikajúcim dielom, v ktorom autor na nevelkom priestore s potrebným nadhľadom predstavil jednotlivé právnické osobnosti komplexne i pútavo. Poteší preto nielen historik, ktorí v nej nájdu množstvo starostlivo zhromaždených faktov, ale aj advokátov (nie len z Liptova), ktorí takto môžu spoznať osudy svojich predchodcov. Hoci z týchto štyroch osobností v advokácii pôsobili Stodola, Ráth a Záturecký, v advokátskych kanceláriách je dodnes prítomný i profesor Luby – veď hádam každý z nás má v knižnici aspoň jednu z množstva jeho kníh.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

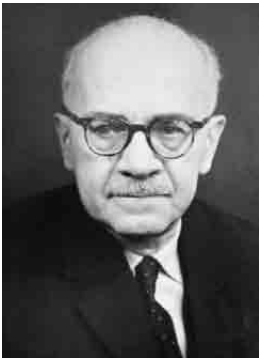

Významní právnici z Liptova

Štyroch významných slovenských právnikov – **Emila Stodolu, Augustína Rátha, Adolfa Zátureckého a Štefana Lubyho**, ktorých spája spoločné miesto narodenia – Liptov, predstavujem ako významné osobnosti, ktoré presiahli nielen hranice regiónu, ale aj štátu, v ktorom sa narodili. Boli to Európania v pravom zmysle slova, ktorí ovládali niekoľko jazykov, študovali vo viacerých štátoch, boli rozhladení, so zmyslom pre spravodlivosť. Zohrávali veľmi významnú úlohu v tvorbe a rozvoji slovenského právneho jazyka, vzdelanosti, právnej vedy a kultúry.

V ich dielach sa dá dočítať množstvo múdrych myšlienok nielen z oblasti práva.

V závere monografie som vybral tie najdôležitejšie a odcitoval ich v slovenčine, v akej vznikli.

Dôsledkom nedostatočnej úrovne praxe je zistenie, podľa ktorého prax je slepá bez teórie, ako je teória neplodná bez praxe.

Právo v rukách dobrých právnikov, a preto per maiorem v rukách právnického stavu, je nástrojom slušnosti a spravodlivosti.

Česť je dobro, ktoré občan získava zaradením sa do spoločnosti,

a integritu ktorej si udržuje svojim spoločensky, najmä mravne vyhovujúcim spôsobom a správaním sa.

Ľudí je stále viac, ale možno tým ospravedlniť fakt, že si čím ďalej, tým menej všímame človeka? **(Štefan Luby)**

Odborné názvoslovie tvorí si každý národ namáhavou prácou, ono nevyskočí hotové z hlavy jedného, ako Minerva z hlavy Jupiterovej, treba je k tomu účasť viacerých. **(Adolf Záturecký)**

Štúdium práva nesmú byť koňské dostihy, závody s prekážkami, kde sa len beží a zkúšky skladajú a ľudia sa ženú za diplomom, aby si čím pohodlnejšie zariadili život.

Pestovať vedu nie pre zisk a márnú slávu, ale aby pravda ľuďom jasnejšie žiarila, aby spravodlivosť panovala a humanita a na každého sa rozširovala.

Česť spočíva v jadre charakteru, jeho rýdzosti, vo výške ducha, hĺbke citu – a ako pravý briliant duše vyráža svoje jasné svetlivé paprsky i na vonok.

My hlásatelia najvyšších princípov, musíme celým svojim životom na ďaleko široko svietiť, ako adepti, zasvätení rádu vyššieho. **(Augustín Ráth)**

Čo je humanita? Humanita je rešpektovanie ľudskej individuality a tomu primerané pracovanie v živote.

V plnosti času stalo sa to, čo každý milovník pravdy a práva túžobne vyžadoval, čo každý trpezive smyšľajúci človek s istotou očakával: úplný bankrott systému, spochybňujúceho na násilí, na jednostrannom vykorisťovaní národov národami, na bezpráví a nemravnosti.

Ja hlásam, že dobrá správa je najbezpečnejším prostriedkom pre uspokojenie kraja a ľudu, preto ju v múdrom uvádzaní samosprávy nevidím nielen nešťastia, ale naopak, potrebnú pomocku pre usporiadanie, konsolidovanie pomerov na Slovensku.

Nerovnosť ľudská nie je naturálnym faktom, ale výplodom premenlivých vonkajších okolností, sociálnych ustanovizní, nesprávnej distribúcie. **(Emil Stodola)**

Dovolím si dodať, že traja z týchto významných právnikov (A. Ráth, E. Stodola a A. Záturecký) vykonávali v rámci svojej právnickej dráhy aj povolanie advokáta.

Okrem služby klientom nezabúdali ani na záujem verejný. Aj vďaka obetavosti, nadšeniu a finančnej podpore Emila Stodolu vznikol prvý, slovenský, právnický časopis – *Právny obzor*. V roku 2017 si pripomenieme storočnicu od jeho založenia.

JUDr. Jozef Vozár

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 800 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

doc. JUDr. Martina Jánošíková, PhD.

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Soňa Mesiarkinová

JUDr. Jana Mitterpachová, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedláčko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

doc. JUDr. Marek Števec, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28
ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ing. Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Printhall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26
darina.stracinova@sak.sk

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 28. 7. 2016

Uzávierka redakčnej časti: 26. 7. 2016

Toto číslo vyšlo 16. 8. 2016

advokátSlovenská
skákomora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pred vlastný text treba pripojiť krátky úvod (perex, abstrakt) objasňujúci tému príspevku. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografiu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K článkom o publikáciách (recenzie, anotácie) je potrebné dodať sken obálky knihy, pričom od vydania titulu by mal uplynúť maximálne 1 rok.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

